

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ROMANTİK İLİŞKİLERDE BAĞLANMA STİLLERİ, ROMANTİK KISKANÇLIK
VE İLİŞKİ DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
SARIYE SÜMER

GAZİANTEP-2017

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ROMANTİK İLİŞKİLERDE BAĞLANMA STİLLERİ, ROMANTİK KISKANÇLIK
VE İLİŞKİ DOYUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ


HAZIRLAYAN
SARIYE SÜMER


TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. OSMAN TOLGA ARICAK

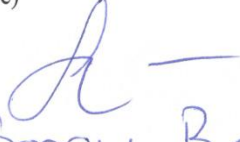
GAZİANTEP-2017

KABUL VE ONAY

Sariye SÜMER tarafından hazırlanan "Romantik İlişkilerde Bağlanma Stilleri, Romantik Kıskançlık ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma ~~15.09.2017~~ tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.


Prof. Dr. Serhat Cıtkı
(Başkan)


Prof. Dr. Tolga Arıca
(Üye)


Doç. Dr. S. Seren Başpınar
(Üye)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum. / /

Doç. Dr. Mazlum ÇELİK
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Romantik İlişkilerde Bağlanma Stilleri, Romantik Kıskançlık ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.
15/09/2017

Sariye SÜMER

ÖNSÖZ

Tez hocam olmasının ayrıcalığını hissettiğim, Klinik Psikoloji eğitimime çok önemli katkı sağlayan, önemli geri bildirimleri ile hata yapma olasılığımı düşüren, tezimdaki titizliğini günlük hayatımda da örnek aldığım tez danışmanım Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK'a birlikte araştırma yapmanın gururunu yaşattığı için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Tez sürecimde kendisinden öğrendiğim ve akademik gelişimime katkı sağladığı her şey için kendisine minnettarım.

Değerli geri bildirimleriyle bu çalışmaya katkı sağlayan tez jüri üyeleri Prof. Dr. Serhat ÇITAK ve Doç. Dr. Şaziye Senem BAŞGÜL'e teşekkür ediyorum.

Veri toplama sürecimi ve tez sürecimde karşılaştığım zorlukları aşmamı kolaylaştıran, bu süreçte beni motive eden, en zor zamanlarımda desteğini hep hissettiğim, tezimde çok büyük katkısı olan arkadaşım Faruk ADIYAMAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Kendi tez çalışmasına rağmen ihtiyacım olan her an zamanını ayıran, hem tez sürecimde hem de hayatımın diğer aşamalarında sürekli akademik/duygusal desteğini hissettiğim dostum Filiz KOÇOĞLU'na, yüksek lisans eğitimimi keyifli kılan dönem arkadaşlarıma ve bana veri toplamada destek olan bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Yoğun çalışma temposuna rağmen veri toplama aşamasında desteklerini esirgemeyen Eyyübiye Sosyal Hizmet Merkezi'ndeki çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Veri toplama aşamasında bana büyük desteği olan, kardeş olmanın önemini yaşatan kardeşim Elif SÜMER'e, ablam Emine VURUK'a ve veri toplamada büyük destek sağlayan yengem Hatice SÜMER'e teşekkür ediyorum.

Kusursuz bir anne olmanın nasıl olduğunu gösteren, yüksek lisans yapmamı benden daha çok isteyen ve beni teşvik eden, eğitim hayatım boyunca her türlü rahatlığı ve kolaylığı sağlayan biricik anneme ve eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen babama sonsuz teşekkürlerimi ve minnettarlığımı sunuyorum. Bana her zaman güvenen ve her durumda yanımda olan aileme sonsuz teşekkür ediyorum.

Ve son olarak “Allahım teyzemin ödevi çabuk bitsin de benimle oynasın” diye dua eden kimi zaman da “sen ne biçim teyzesin hiç benimle oynamıyorsun” diye isyan eden yeğenim Helin ŞAHİN'e ve tez sürecimdeki yoğunluktan dolayı zaman ayıramadığım diğer yeğenlerime gösterdikleri anlayış için teşekkür ediyorum.

ÖZET

Bu araştırma romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Çalışma grubunu Şanlıurfa ilinde yaşayan, 18-61 yaş arası ($X=28.73$) romantik ilişkisi olan 237 erkek ve 223 kadın olmak üzere toplam 460 katılımcı oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Romantik Kıskançlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve İlişki İstikrarı Ölçeği kullanılmıştır. Analiz sonuçları, bağlanma stillerinin romantik kıskançlık düzeyinin önemli bir yordayıcısı olduğunu, kaygılı bağlanma arttıkça kıskançlığın arttığını, kaçınmacı bağlanma arttıkça kıskançlığın azaldığını göstermektedir. Ayrıca kaçınmacı bağlanma ile ilişki doyumu, her üç tür kıskançlık tetikleyicisi, duygusal tepki, konuşma yöntemi, kıskançlığın olumlu etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyi arasında negatif; umursamama yöntemi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Sonuçlar, ilişki süresi ile kıskançlık, duygusal tepki, kaybetme korkusu, yapıcı baş etme yöntemi arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İlişki doyumu, kıskançlık, kaygılı bağlanma, kaçınmacı bağlanma.

ABSTRACT

This study has been conducted to examine the relation between attachment styles, romantic jealousy and relationship satisfaction. Study group of this study consist of totally 460 participants (237 males and 223 females) aged between 18-61 ($X = 28.73$) who live within Şanlıurfa Metropolitan Municipality district. Personal Information Form, Romantic Jealousy Scale, The Experiences in Close Relationship Scale-II and Relationship Stability Scale were used as data collection tools in this study. Results show that attachment styles are considerable predictors of romantic jealousy level; that jealousy increases as anxious attachment increases; that jealousy decreases as avoidant attachment increases. Moreover, there has been a negative relation between avoidant attachment and relationship satisfaction, each of the three jealousy triggers, emotional reaction, way of speaking, and level of agreeing with the opinions that jealousy has positive effects; whereas there has been found a positive relation with indifference method. Results show that there is a negative relation between relationship duration and jealousy, emotional reaction, fear of loss, and constructive coping methods. Findings are discussed in the light of the literature.

Key words: Relationship satisfaction, jealousy, anxious attachment, avoidant attachment.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırma Soruları.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Araştırmanın Sayıtları.....	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.7. Tanımlar.....	4
1.7.1. Kaygılı Bağlanma.....	4
1.7.2. Kaçınmacı Bağlanma.....	4
1.7.3. Romantik Kıskançlık.....	4
1.7.4. İlişki Doyumu.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	5

2.1.1. Bağlanma Kuramı	5
2.1.1.1. Bebeklikte Bağlanma	5
2.1.1.2. Yetişkinlikte Bağlanma	7
2.1.1.2.1. Dörtlü Bağlanma Modeli	8
2.1.1.3. Bağlanmanın Değerlendirilmesi	10
2.1.2. Romantik Kıskançlık	11
2.1.2.1. Romantik Kıskançlığın Tanımı ve Kavramla İlişkili Bilgiler.....	11
2.1.2.2. Romantik Kıskançlık Tetikleyicileri	12
2.1.2.3. Kıskançlıkla Baş Etme Yöntemleri.....	13
2.1.2.4. Romantik Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler	14
2.1.2.5. Romantik Kıskançlığın Etkileri	15
2.1.3. Romantik İlişki Doyumu/Evlilik Doyumu	16
2.1.3.1. İlişki Doyumu/Evlilik Doyumunun Tanımı ve Kavrama İlişkin Genel Bilgiler.....	16
2.1.3.2. İlişki Doyumu/Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	18
2.2. İlgili Araştırmalar.....	19
2.2.1. Bağlanma Stilleri ve İlişki Doyumu Üzerine Çalışmalar	19
2.2.2. Romantik Kıskançlık ve İlişki Doyumu Üzerine Çalışmalar	23
2.2.3. Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Üzerine Çalışmalar.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	28
3.3. Veri Toplama Araçları.....	28
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	28

3.3.2. İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ).....	29
3.3.3. Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ).....	30
3.3.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)	30
3.4. İşlem.....	31
3.5. Verilerin Analizi.....	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	32
4.1. Çalışma Grubuna İlişkin Betimleyici Bulgular	32
4.2. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?	36
4.3. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum ve Bağlanma Stilleri Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamakta Mıdır?.....	39
4.4. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından Cinsiyetler Arasında Farklılık Var Mıdır?	42
4.5. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Türüne Bağlı Farklılıklar Var Mıdır?	44
4.6. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Süresine Bağlı Farklılıklar Var Mıdır?	49

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA	56
5.1. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?	56
5.2. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum ve Bağlanma Stilleri Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamakta Mıdır?.....	62
5.3. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından Cinsiyetler Arasında Farklılık Var Mıdır?	64

5.4. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Türüne Bağlı Farklılıklar Var mıdır?	68
5.5. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Süresine Bağlı Farklılıklar Var mıdır?	70

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	73
6.1. Sonuçlar	73
6.2. Öneriler	74
KAYNAKÇA	76
EKLER	87
EK1- Kişisel Bilgi Formu	87
EK 2- Romantik Kıskançlık Ölçeği	88
EK 3- Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II	95
EK 4- İlişki İstikrarı Ölçeği	98
EK 5- Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurul İzni	100

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Cinsiyet, Eğitim, İlişki Durumu, İlişki Süresi ve İlişki Sayısına İlişkin Bilgiler.....	32
Tablo 2. Çalışma Grubunun Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler	33
Tablo 3. Çalışma Grubunun Kadın Katılımcılarının Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler.....	33
Tablo 4. Çalışma Grubunun Erkek Katılımcılarının Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler	35
Tablo 5. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Doyumu ile İlişkisi için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	36
Tablo 6. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyut Puanları ile İlişkisini Gösteren Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	37
Tablo 7. Regresyon Analizinde Kullanılan Değişkenlerin Korelasyon Matrisi.....	41
Tablo 8. Romantik Kıskançlığın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları.....	41
Tablo 9. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	42
Tablo 10. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyut Puanları ile İlişki Doyumu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları.....	44
Tablo 11. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu	44
Tablo 12. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	46
Tablo 13. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu.....	48
Tablo 14. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	49

Tablo 15. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu	49
Tablo 16. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	51
Tablo 17. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu	54
Tablo 18. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	55



KISALTMALAR LİSTESİ

RKÖ	:	Romantik Kıskançlık Ölçeği
YİYE-II	:	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II
İİÖ	:	İlişki İstikrarı Ölçeği
İDAÖ	:	İlişki Doyumu Alt Ölçeği



BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Çiftler romantik bir ilişkiye genellikle mutlu ve devamlı bir ilişki beklentisiyle başlarlar. Ancak bu durum her zaman kişilerin istediği gibi sonuçlanmaz; çünkü romantik ilişki sürecinin sağlıklı bir şekilde sürmesi, devamlılık göstermesi ve çiftlerin mutlu olması ilişkiden alınan doyumdan etkilenmektedir (Hendrick, Hendrick ve Adler, 1988). Çiftlerin ilişki doyumları arttıkça ilişkilerinin devamlılık süresi ve mutluluk oranının arttığı; ancak ilişkiden alınan doyum yeterli düzeyde değilse ilişkide sorunlar yaşanmaya başlandığı, hatta ilişkinin sonlanmasına kadar gidilebildiği düşünülmektedir. Kimi zaman da var olan sorunların çözümünde ilişki doyumunun önemli rol oynadığı; çünkü ilişki doyum yaşayan çiftlerin karşılaştıkları sorunlarda daha yapıcı yöntemler kullanarak sorunlarını çözmeye çalıştıkları düşünülmektedir.

İlişki doyumunun romantik ilişkilerde bu derece önemli olması, ilişki doyumla ilişkili olan değişkenleri belirlemek için araştırma yapma gerekliliğine yol açmıştır. Romantik ilişki sürecini ve ilişki doyumunu etkileyen bu önemli değişkenlerden birinin romantik ilişkilerde sorunlar yaşanmasına ve evlilikte boşanmaya neden olan romantik kıskançlık (Amato ve Rogers, 1997) olduğu düşünülmüştür.

Bu düşünceden hareket ederek romantik kıskançlık ve ilişki doyumunu değişkenlerini konu alan birçok araştırma, ilişki doyumunun artmasıyla birlikte kıskançlığın azaldığını göstermektedir (Andersen, Eloy, Guerrero ve Spitzberg, 1995; Guerrero ve Eloy, 1992; Güngör-Houser, 2009; Pines ve Aronson, 1983). Ancak farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır (Curun ve Çapkın, 2014; Demirtaş ve Dönmez, 2006; Dugosh, 2000; Hansen, 1983; Zeytinoğlu, 2013). Bu konuda yapılan araştırma bulguları arasında tam bir tutarlılığın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu konuda yeni araştırmalar yapılmasının bilgi birikimine katkı sağlamak açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

Romantik ilişkiler bağlamında üzerinde en fazla durulan değişkenlerden bir diğeri de kişinin romantik ilişkideki duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen bağlanma stilleridir. Çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stilleri ile yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerdeki bağlanma davranışı arasında benzerlikler olduğu düşünülmektedir. Bağlanma stilleri romantik ilişkiler açısından incelenerek romantik ilişkilerin birçok özelliği açıklanabilir (Hazan ve Shaver, 1987). Bundan dolayı bağlanma stillerinin, romantik

ilişkilerde önemli etkisi olan ilişkiyle doyumla olan ilişkiye bakılarak ilişki süreci hakkında bilgi edinilebileceği düşünülmüştür.

Ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde bu konuda yapılan çalışmaların da tutarsız olduğu görülmektedir. Araştırmalar genellikle güvenli bağlananların ilişkilerinden daha fazla doyum aldıklarını göstermektedir (Feeney ve Noller, 1991; Hazan ve Shaver, 1987; Meyers ve Landsberger, 2002; Simpson, 1990; Stackert ve Bursik, 2003). Ancak güvenli bağlanma ile ilişki doyumunu arasında bir ilişkinin olmadığı şeklinde farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Beştav, 2007; Möller, Hwang ve Wickberg, 2006). Ülkemizde bağlanma stilleri ile romantik ilişki doyumunu arasındaki ilişkilerin incelendiği az sayıda araştırma olduğu için literatürde tartışmalı olan bu bulguların doğruluğunu sınavacak araştırmalara gereksinim olduğu düşünülmüştür.

İlgili araştırmalar incelendiğinde, bu çalışmanın değişkenleri olan romantik kıskançlık, ilişki doyumunu ve bağlanma stillerine farklı çalışmalarda yer verildiği; ancak bu üç değişkeni birlikte ele alan yeterli sayıda çalışma bulunmadığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ilgili literatürde sık sık sözü edilen bu değişkenleri bir arada ele alarak inceleyen bir çalışmanın önemli olacağı düşünülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bunun yanı sıra söz konusu ilişkilerde kadın erkek farklılıklarına işaret eden kuramsal yaklaşımların ışığında, bu ilişkilerin cinsiyetler arasında nasıl bir farklılık gösterdiği, ilişki süresinin ve türünün söz konusu ilişkileri nasıl etkilediği de ele alınmaktadır.

1.3. Araştırma Soruları

Yukarıda belirtilen genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Romantik ilişkiden sağlanan doyum ve bağlanma stilleri romantik kıskançlık düzeyini yordamakta mıdır?
3. Romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık açısından cinsiyetler arasında farklılık var mıdır?

4. Romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık açısından ilişki türüne (flört eden çiftler, sözlü/nişanlı çiftler, evli çiftler) bağlı farklılıklar var mıdır?

5. Romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık açısından ilişki süresine (5 yıldan kısa süre romantik ilişkisi olan çiftler, 5-10 yıl arası romantik ilişkisi olan çiftler ve 10 yıldan uzun süre romantik ilişkisi olan çiftler) bağlı farklılıklar var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Romantik ilişkilerde yaşanan sorunlar kişilerin hem ruh sağlığını etkilemekte hem de çevresindeki kişilere karşı davranışlarında değişime neden olarak diğer insanlarla ilişkilerini etkilemektedir. Bu nedenle romantik ilişkilerle ilgili çalışmalar yapılması, bu konuda sıkıntı yaşayan çiftlere ve bu alanda çalışan danışmanlara çift danışmanlığı alanında yol gösterici olacaktır. Evliliklerin ve diğer romantik ilişkilerin bitmesine neden olan, son dönemde artan kadın cinayetlerinde önemli değişkenlerden biri olduğu düşünülen romantik kıskançlığın anlaşılması ve kıskançlıkla ilişkisi olduğu düşünülen bağlanma stilleri ve ilişki doyumunun araştırılması sonucu elde edilen bulguların, bu alanda yaşanan ilişki sorunlarına çözüm için katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu konularda yapılacak çalışmalar daha sonraki benzer çalışmalar için kaynak sağlayacaktır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

1. Katılımcıların araştırmada kullanılan ölçekleri samimi ve doğru cevaplandıkları varsayılmıştır.

2. Veri toplama araçlarının ölçülmek istenen değişkenleri doğru ölçebilecek nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma evreni Şanlıurfa ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan, romantik ilişkisi olan kişilerle sınırlıdır.

2. Araştırma Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II), Romantik Kiskançlık Ölçeği (RKÖ) ve İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ)' nin İlişki Doyumu Alt Ölçeği (İDAÖ)'nin ölçtüğu niteliklerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Kaygılı Bağlanma

İhtiyaç duyulduğunda partnerinin ulaşılabilir ve yardım edebilir durumda olmayabileceği konusunda kaygı yaşama durumudur (Rholes, Simpson, Campell ve Grich, 2001).

1.7.2. Kaçınmacı Bağlanma

Kişinin diğer kişilerle ilişkilerinde sınırlı bir yakınlık kurması, duygusal ve fiziksel olarak bağımsız olmayı arzu etmesi durumudur (Rholes ve ark., 2001).

1.7.3. Romantik Kiskançlık

Kişinin romantik ilişkide olduğu kişi ile gerçek ya da hayali bir rakip arasında olan ya da olabilme olasılığı bulunan bir ilişki sebebiyle algıladığı, ilişkiye ve kişinin benlik saygısına yönelik bir tehdit ile birlikte ortaya çıkan düşünce, davranış ve duygular kombinasyonudur (White, 1981).

1.7.4. İlişki Doyumu

Kişinin romantik ilişkisindeki kendi beklentileri ile birlikte olduğu kişinin davranışları arasındaki ilişkidir (Sabatelli, 1988).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümün ilk yarısında bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu ile ilgili kuramsal bilgiler verilmiştir. İkinci yarısında ise konu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2.1.1. Bağlanma Kuramı

2.1.1.1 *Bebeklikte Bağlanma*

Bağlanma kavramı, bebek ile annesi ya da bakım veren kişi arasında oluşan, bebeğin kendisini duygusal anlamda emniyette hissetmesini sağlayan güçlü duygusal bağ şeklinde kavramsallaştırılmaktadır (Bowlby, 1969). Bağlanma kuramına göre insanlar, değer verdiği kişiler ile kuvvetli duygusal bağlar geliştirirler (Bowlby, 1973). Bowlby (1973) bebekler ile anneleri arasındaki bu kuvvetli bağların nasıl oluştuğunu ve ne şekilde geliştiğini, bebeklerin annelerinden ayrı kaldıkları sırada verdikleri bu duygusal tepkilerin ve yaşadıkları stresin kaynağını araştırmıştır. Böylece bağlanma kuramı da bebeklerin annelerinden ayrı kaldıkları sürede ve beslenme ile sağlık gibi temel ihtiyaçlarının giderildiği sırada verdikleri duygusal tepkilerin izlenmesi sonucunda ortaya çıkmıştır (Alpay, 2009).

Bowlby (1969) bebeklerin annelerinden ayrı kaldıkları sırada verdikleri bu tepkilerin benzerlik gösterdiğini ve değişmeyen aşamalardan oluştuğunu gözlemlemiştir. Bu tepkilerin karşı koyma aşaması, çaresizlik aşaması ve kopma aşaması olmak üzere üç aşamadan oluştuğunu belirtmiştir. İlk aşama olan karşı koyma; bebeğin annesini veya birincil bakıcısını arama, başkalarının sakinleştirme davranışlarına karşı direnme, bu durum karşısında ağlayarak tepki verme gibi davranışlardır. Çaresizlik aşaması; bebeğin anne veya bakıcısından ayrı kaldığı sırada ve ulaşma çabaları sonuç vermediğinde üzüntü hissetmesi sonucu ümitsizlik yaşamasıdır. Üçüncü ve son aşama olan kopma aşaması ise bebeğin annesine veya bakıcısına ulaşmak için gösterdiği çabanın sonuç vermemesinden dolayı ona ulaşmaktan vazgeçerek ondan kopmasıdır.

Bowlby'e (1988) göre bebek ile bakıcısı arasında kurulan bu bağlanma sisteminin üç işlevi vardır. Bunlardan ilk işlev olan bebek ile bağlanma figürü arasındaki yakınlığın

korunması, bebeğin bağlanma figürünün yakınında olmayı istemesi ve uzaklaşmayı istememesidir. İkinci işlevi olan güvenli bir üs oluşturma, bebeğin bağlanma figürünü geriye gelebileceği bir üs olarak görmesinden dolayı çevresini rahat bir şekilde keşfedebilmesidir. Üçüncü işlevi olan sığınacak bir liman sağlama ise bebeğin korktuğu, endişelendiği durumlarda bağlanma figürünü kendisini koruyan ve sığınabileceği bir liman olarak görmesidir. Bebeğin bağlanma stiline oluşmasındaki en önemli faktör, bağlanma figürünün bu işlevleri ne ölçüde yerine getirebildiğidir. Çünkü bebek ile bakıcısı arasındaki bu bağlantı sistemi bebeğe güven vermeyi hedeflerken, bu emniyet hissinin oluşup oluşmayacağını bebeğin bağlandığı kişinin verdiği tepkiler belirlemektedir (Sroufe, 2000).

Bağlanma davranışı kişilerin yaşantıları ile şekillenmekte ve bu yaşantılara bağlı olarak bağlanmada bireysel farklılıklar görülmektedir. Bu noktada, yukarıda da değinildiği gibi bebeğin gereksinimleri karşısında bağlanma figürünün verdiği tepkilerin önemli bir rolü olduğu belirtilmektedir (Bowlby, 1969; 1973). Çünkü bağlanma figürünün bebeğin gereksinimlerine karşı duyarlılığı, bebeğin duygusal yaşantılarını ne şekilde kodlayacağı ve dikkatini hangi noktalara odaklayacağı konusunda çok önemli bir yere sahiptir. Bebek, bağlanma figürünün olumsuz duygularına duyarlılık gösterdiğini ve buna karşılık sakinleştirici bir tutum sergilediğini hissederse geliştireceği baş etme stratejileri yüksek oranda rahatlama ve desteklenme işlevine sahip olacaktır. Bu durum da bebeğin güvenli bağlanmasına katkıda bulunacaktır (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978). Bunun aksi durumda ise bebek olumsuz duygular ve olumsuz sonuçlar arasında ilişki kurmayı, güvensiz bağlanma stiline oluşmasına neden olan baş etme yöntemleri geliştirmeyi öğrenecektir (Main, 1996). Kısaca, çocuklarına ilgili davranan, çocuklarının ihtiyaçlarını dikkate alan, tutarlı ve sağlıklı bir tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında güvenli bağlanma stili oluşurken, çocuklarının hem fiziksel hem de duygusal ihtiyaçlarını gerektiği ölçüde karşılamayan ebeveynlerin çocuklarında ise güvensiz bağlanma stili gelişmektedir (Collins ve Read, 1990).

Ainsworth ve arkadaşları (1978) bebeklerin bağlanmasındaki bireysel farklılıklar ile ilgili yapmış oldukları çalışma sonucunda; güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan olarak adlandırdıkları üç farklı bağlanma örüntüsü olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışma sonucuna göre, güvenli bağlanan bebekler annelerini yabancı bir çevrede güven kaynağı olarak görmektedirler ve annelerinin varlığı bu yabancı çevrenin neden olduğu kaygıyı azaltmaktadır. Bu bebekler, anneleri olduğu zaman çevrelerini güvenli bir şekilde keşfetmektedirler. Yabancı kaygıları yoktur. Güvenli bağlanan bebekler, annelerinden ayrılmaları durumunda az da olsa huzursuzluk yaşamaktadırlar; ancak tekrar bir araya

geldiklerinde hemen sakinleşerek çevrelerini araştırmayı sürdürmektedirler. Kaçınan bağlanma stiline sahip bebekler, annelerinden uzaklaşmaktan çok etkilenmemekte ve yabancı bir çevreye girdiklerinde huzursuz olsalar da huzursuzluklarını ortadan kaldırmak için anneyi değil, oyuncaklarla oynama gibi başka yöntemleri tercih etmektedirler. Anneleri uzaklaşıp geri döndüğünde annelerine yakınlaşmaktan kaçınarak, ilgilenmiyormuş gibi görünmektedirler. Kaygılı-kararsız bağlanan bebekler de kaçınmalı bağlanan bebeklerde olduğu gibi yabancı bir çevreye girdiklerinde annelerinin varlığını güven veren bir kaynak olarak görmemektedirler. Fakat annelerinin buldukları ortamdan ayrılması durumunda, yabancılarla iletişim kurmamakta ve yoğun bir şekilde endişe ve kızgınlık yaşamaktadırlar. Anneleri ortama geri döndükten sonra da huzursuzlukları devam etmekte, annelerine yapışarak çevreyi keşfetmekten kaçınmaktadırlar.

2.1.1.2. Yetişkinlikte Bağlanma

Bowlby (1969) kişinin hayatının ilk dönemlerindeki birincil bakıcısı ile olan yaşantılarının kişiliği ve sosyal ilişkilerindeki davranış biçimleri üzerinde ömür boyu süren bir etkisi bulunduğunu belirtmiştir. Bu fikirden yola çıkan araştırmacılar, yukarıda verilen Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) öne sürdükleri üç bağlanma stilini yetişkin bağlanması şeklinde kavramsallaştırmışlardır.

Bu araştırmacılardan Main, Kaplan ve Cassidy (1985) bebeklik dönemindeki bağlanmada olduğu gibi yetişkin bağlanmasının da güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız olmak üzere üç grupta ele alınabileceğini belirtmişlerdir.

Hazan ve Shaver de (1987) benzer şekilde romantik ilişkilerin bir bağlanma süreci olduğunu, çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stilleri ile yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerdeki bağlanma davranışı arasında benzerlik olduğunu belirtmişlerdir. Bağlanma davranışını romantik ilişkiler açısından inceleyip bağlanma ile romantik ilişkilerin birçok açıdan açıklanabileceğini ifade etmişlerdir. Bu bağlanma stillerinin ikili ilişkilerdeki özelliklerine bakıldığında Hazan ve Shaver (1987) güvenli bağlananların yakın ilişki kurma konusunda hiç zorlanmadıklarını, diğer kişileri güvenilir olarak gördüklerini, terk edilme korkuları olmadıklarını belirtmişlerdir. Kaygılı-kararsız bağlanan bireylerin romantik ilişkide oldukları kişi ile yakın ilişki kurmaktan rahatsız olduklarını ve birlikte oldukları kişilerin ilişkilerini devam ettirmek istemedikleri ve kendilerini sevmedikleri gibi düşüncelere sahip olduklarını, duygusal iniş ve çıkışlarının olduğunu, ilişkilerinde kıskanç olduklarını ifade etmişlerdir. Kaçınan bağlanma tarzına sahip olan

kişilerin ise birlikte oldukları kişilerin kendilerine istediklerinden daha fazla yakın davranmaya çalıştıkları düşüncesine sahip olduklarını ve çok yakın ilişki yaşamaktan rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir.

2.1.1.2.1. Dörtlü Bağlanma Modeli

Çocukluk dönemindeki yaşantıların yaşamın ileri aşamasındaki romantik ilişkilerde bu derece önemli olması içsel çalışan modeller aracılığıyla gerçekleşmektedir. İçsel çalışan modeller, kişinin hayatının ilk yıllarında gelişmeye başlar ve zaman geçtikçe daha sürekli ve yapılandırılmış bir şekil alır. İçsel çalışan modeller, kişinin ilişkiler konusundaki hareketlerini ve duygularını yönlendirir (Collins ve Read, 1990). İçsel çalışan modeller iki ögeden oluşur:

1. Benlik modeli: Bireyin kendisini ne derece sevmeye ve değer vermeye layık bulunduğu ile ilgili inançlarıdır.

2. Başkaları modeli: Kişinin ihtiyacı olduğunda partnerinin ne derecede ulaşılabilir ve yardım edebilecek durumda olduğuna dair inançlarıdır (Bowlby, 1973).

Bowlby (1973) bireyin annesi veya bakıcısı ile olan yaşantılarının bir fonksiyonu olarak kendileri ve başkaları ile ilgili düşüncelerinin olumlu veya olumsuz olabileceğini belirtmiştir. Bu düşünceden ve Hazan ve Shaver'in (1987) üçlü modelinden yola çıkan Bartholomew ve Horowitz (1991) kişinin kendisi ve başkaları ile ilgili olumlu ve olumsuz düşüncelere sahip olmasını, benlik modeli ve başkaları modeli adında iki boyut üzerinden kategorilendirilen, güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı olmak üzere dört bağlanma stilinden oluşan bir yetişkin bağlanma modeli ile açıklamışlardır.

Olumlu kendilik modeli, kişinin kendisi ile ilgili düşüncelerinin olumlu olmasıdır. Bu kendilik modeli yüksek öz değer, öz saygı ve sevebilme duyguları gibi özelliklerle bağlantılıyken; olumsuz kendilik modeline sahip kişiler ise kendileri ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olup kendilerini olumlu benlik modelindeki kişilerin zıttı özelliklere sahip kişiler olarak görürler. Olumlu başkaları modeline sahip kişiler, başkaları ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olup diğer insanları güvenilir, gerektiğinde ulaşılabilir ve yardıma hazır olarak görmektedirler. Olumsuz başkaları modeline sahip kişiler ise diğer insanlarla ilgili olumsuz düşüncelere sahip oldukları için ilişkilerinde insanlara yakın davranmaktan kaçınarak kayıtsız davranmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Olumlu bir kendilik ve olumlu bir başkaları modeline sahip olmayla karakterize edilen güvenli bağlanma stilinde kişiler olumlu bir kendilik modeline sahip oldukları için kendilerini sevmeye layık olarak görürler. Aynı zamanda olumlu bir başkaları modeline sahip oldukları

için de diğer insanların güvenilir ve yardımcı olmaya hazır olduklarını düşünmektedirler. Kısaca bu kişiler başkalarına güvenmekte zorlanmamaktadırlar ve diğer kişilerin kendilerine güvenmelerinden de rahatsız olmamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu modeldeki güvenli bağlanma stili Hazan ve Shaver'in (1987) güvenli bağlanma stiline karşılık gelmektedir.

Olumsuz bir kendilik modeli ve olumlu bir başkaları modeline sahip olan saplantılı bağlanmada ise bağımlılık, başkalarınca onaylanma ihtiyacı gibi özellikler belirgin bir şekilde bulunmaktadır. Bu kişiler kendilerini sevmeye layık görmezler, özgüvenleri düşüktür ancak başkaları ile ilgili olumlu düşüncelere sahiptirler. Yakın ilişkilerinde takıntılıdırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu modeldeki saplantılı bağlanma stili, Hazan ve Shaver'in (1987) kaygılı-kararsız bağlanma stiline karşılık gelmektedir.

Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler ise olumlu kendilik modeline sahip oldukları için yüksek düzeyde özsaygıya sahiptir; ancak olumsuz başkaları modeline sahip oldukları için de diğer insanları değerlendirirken olumsuz bir tutum sergilerler. Bu kişiler için özerklik önemli olduğu için yakın ilişkileri gerekli görmezler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu modeldeki kayıtsız bağlanma, Hazan ve Shaver'in (1987) kaçınmacı bağlanma olarak adlandırdığı bağlanma stiline karşılık gelmektedir.

Bu modeldeki son bağlanma stili olan korkulu bağlanma stiline sahip kişiler de olumsuz bir kendilik modeline sahip olduklarından dolayı kendilerini değersiz görürler; aynı zamanda bu kişiler olumsuz bir başkaları modeline sahip olduklarından dolayı da diğer insanlara güvenmezler ve onları reddedici olarak görürler. Sosyal alanlardan uzak durarak başkaları tarafından reddedilme ihtimallerini düşürürler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bağlanma stili de kayıtsız bağlanma stili gibi Hazan ve Shaver'in (1987) kaçınmacı bağlanma olarak adlandırdığı bağlanma stiline karşılık gelmektedir.

Bu nedenlerden dolayı yaşamın ilk döneminde sağlıklı bir şekilde oluşan bağlanma stili, yaşamın sonraki dönemlerinde kişinin yaşadığı ilişkilerde de önemli rol oynamaktadır. Çocukluk döneminde güvenilir bir bağlanma ilişkisi yaşayan kişilerin özgüvenleri yüksektir. Bu kişiler yetişkinlik dönemlerinde de romantik ilişki ve diğer sosyal ilişkilerinde güvenli bir bağlanma davranışı sergilerler. Çocukluk döneminde güvensiz bir bağlanma stili geliştiren bireyler ise kendilerini daha değersiz ve çevreyi daha güvensiz olarak gördükleri için yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerinde problem yaşamaktadırlar (Collins ve Read, 1990).

Bartholomew'a (1990) göre dörtlü bağlanma stilleri, bu şekilde benlik ve başkaları modeli bağlamında ele alınabileceği gibi "kaygı" ve "yakınlıktan kaçınma" boyutları temelinde de ele alınabilir. Bu boyutların birleşimi ile yukarıda verilen farklı bağlanma stilleri

oluşturulmuştur. Bu stilleri oluşturan boyutlardan biri olan kaygı boyutu, bireylerin diğer kişiler tarafından kabul edilmesi veya reddedilmesi ile ilgili bir boyuttur. Kaçınma boyutu ise bireyin diğer kişilerle yakın bir ilişki kurması veya bu ilişkiden kaçınması ile ilgilidir. Bu boyutların birleşimi ile oluşan bağlanma stillerinden güvenli bağlanmada hem kaçınma hem de kaygı düşüktür. Değişik kaynaklarda saplantılı veya kaygılı-kararsız bağlanma olarak adlandırılan bağlanma stili, düşük düzeyde kaçınma ve yüksek kaygı boyutunun kombinasyonu şeklindedir. Bu bağlanma stilinin tersine kaçınan bağlanma stili ise düşük kaygı ile yüksek kaçınma boyutlarının birleşiminden oluşur. Korkulu bağlanma stilinde ise hem kaygı hem de kaçınma boyutu yüksek düzeydedir (Collins ve Allard, 2001).

2.1.1.3. Bağlanmanın Değerlendirilmesi

Literatür çalışmaları çoğunlukla bağlanmayı yukarıda verildiği gibi kategorik olarak ele almışlardır; ancak Fraley ve Shaver (2000) bağlanmayı kategorik olarak ölçmenin tutarsız sonuçlar verdiğini, kategorik olarak ölçmeye göre boyut olarak ölçme sonucunda daha tutarlı sonuçlar elde edildiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan bazı ölçüm geçerliliği araştırmaları da bağlanmayı boyut olarak ölçme sonucunda kategorik olarak ölçmeye göre daha yüksek düzeyde ölçüm geçerliliği elde edildiğini göstermektedir (Feeney, 2002).

Collins ve Read de (1990) bağlanma, ilişki kalitesi ve çalışma modelleri ilişkisini hem boyut hem de kategorik olarak inceledikleri çalışmalarında; bağlanmayı boyut olarak ölçmenin kategorik olarak ölçmeye göre daha belirgin ve güçlü sonuçlar elde etmeyi sağladığını, boyutsal ölçmenin bağlanma ile diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin doğasını daha iyi açıkladığını belirtmişlerdir.

Sümer de (2006) bağlanma kategorilerini ve bağlanma boyutlarını karşılaştırmak amacıyla yaptığı çalışmasında, bağlanma kategorilerine göre bağlanma boyutlarının varyansı daha çok açıkladığı sonucuna ulaşmıştır. Literatür çalışmalarıyla benzer şekilde, bu bulguların bağlanmada kaçınma ve kaygı boyutlarının temel süreçler olduğunu, yordama gücünün yüksek olduğunu gösterdiğini belirtmiştir.

Bu bulguları dikkate alan araştırmacılar da bağlanmayı boyut olarak ele almayı tercih etmeye başlamışlardır (Açık, 2008; Bartholomew ve Moretti, 2002; Baltacıoğlu, 2016; Feeney, 2002; İnce, 2009; Sarı, 2008; Shaver ve Mikulincer, 2002; Sığırcı, 2010; Yazıcıoğlu, 2011; Yılmaz, 2015). Literatürdeki çalışma bulguları ışığında mevcut bu çalışmada da bağlanma kaygı ve kaçınma boyutları şeklinde ele alınmıştır.

2.1.2. Romantik Kıskançlık

2.1.2.1. Romantik Kıskançlığın Tanımı ve Kavramla İlişkili Bilgiler

Romantik ilişkilerdeki önemli problemlerden biri olan kıskançlık çeşitli araştırmacılar tarafından tanımlanmış bir kavramdır. Bu tanımlamalardan birine göre kıskançlık, önem verilen bir ilişkide sorun yaşanmasına veya ilişkinin kaybedilmesine neden olabilecek bir tehlikenin varlığının hissedilmesi durumunda verilen tepki olarak açıklanmaktadır (Pines, 1998).

Başka bir tanımlamaya göre kıskançlık, kişinin romantik ilişkide olduğu kişi ile gerçek ya da hayali bir rakip arasında olan ya da olabileceği bulunan bir ilişki sebebiyle algıladığı, ilişkiye ve kişinin benlik saygısına yönelik bir tehdit ile birlikte ortaya çıkan düşünce, davranış ve duygular kombinasyonu şeklinde kavramsallaştırılmaktadır (White, 1981). Benzer şekilde Sharpsteen ve Kirkpatrick'e (1997) göre kıskançlık, kişinin eşi tarafından üçüncü bir şahıstan dolayı terk edilmesi olasılığına verdiği tepkidir.

Karakurt'a (2001) göre kıskançlığın ortaya çıkması için yaşanan romantik ilişkiyi etkileyebilecek bir tehlikenin olması gerekir. Bu tehlike gerçek ya da gerçektışı olabilir. DeSteno ve Salovey'e (1996) göre de kıskançlık, bireyin önem verdiği romantik ilişkisine yönelik bir tehlike durumunun olması veya ilişkisinde sorun yaşanması nedeniyle mutsuz olması, korku ve öfke hissetmesi durumudur.

Yukarıda da görüldüğü gibi literatürde kıskançlıkla ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamaların ortak özelliği, kıskançlığın kişi için değerli olan ilişkisine üçüncü bir şahıs tarafından bir tehdit olması durumu olarak ele alınmasıdır.

Evrin kuramına göre ise kıskançlık, çok eski bir kavram olup kişilerin hayata uyum sağlamasına yardım eden bir duygudur (Buss, 2000). Evrin kuramcıları diğer araştırmacılardan farklı olarak kıskançlığı olumsuz bir durum şeklinde ele almak yerine, romantik ilişkilerde kıskançlığın işlevselliğini ön planda tutmuşlardır. Çünkü evrin kuramcılarının göre kıskançlık, türlerin devamlılığını sağlama yönünden işlevseldir. Kıskançlık durumunda yaşanan duygular ve sergilenen davranışlar, çiftlerin birlikteliklerini devam ettirmelerini, üremelerini, yavrularını yetiştirerek genlerini kopyalamalarını sağlar (Demirtaş - Madran, 2008).

Kıskançlıkla ilgili tanım ve açıklamalarda görüldüğü gibi kıskançlık bazı araştırmacılar tarafından olumsuz bir duygu olarak, bazı araştırmacılar tarafından da olumlu bir duygu olarak değerlendirilmiştir. Kıskançlık dozunun kıskançlığın olumlu ya da olumsuz

olmasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Kıskançlık normal düzeyde yaşandığı sürece ilişkinin canlanmasını, ilişki için çaba harcanmasını, partnerlerin birbirlerine karşı olan duygularını güçlendirmeyi sağlayabilir. Ancak kıskançlık normal düzeyin üzerinde yaşanmaya başladığında olumsuz bir hal almaya başlar. Kıskançlık arttıkça kişi, birlikte olduğu kişiyi kaybetmekten daha çok korktuğu için ilişkiye zarar verecek davranışlarda bulunabilir; bu durum da kişinin kaybetmekten çok korktuğu ilişkisini kaybetmesine neden olabilir.

2.1.2.2. Romantik Kıskançlık Tetikleyicileri

Kıskançlık tetikleyicisi, kişinin kıskançlık yaşamasına neden olan herhangi bir olay veya durum şeklinde kavramsallaştırılabilir. Pines'e (1992) göre romantik kıskançlık, kişinin bulunduğu kültürden, daha önceki ilişkilerindeki tecrübelerinden ve aile yapısından kaynaklanan kişisel yatkınlık ile tetikleyici durum arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkar. Ancak kişinin kıskançlığa yatkın olması, kıskançlığın mutlaka ortaya çıkacağı anlamına gelmez, tetikleyici bir olay yaşanmadığı sürece kıskançlık görülmeyebilir.

Kıskançlığı tetikleyen durumlar da romantik kıskançlık düzeyi gibi kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu da daha çok kişinin kıskançlığa yatkın olup olmamasından kaynaklanmaktadır. Kıskançlığa yatkınlığı yüksek olan kişiler için eşlerinin başkasına etkileyici bir şekilde bakmaları bile kıskançlık yaşamalarına neden olurken, bazılarının da eşlerinin başka biriyle ilişkilerinin olması gibi ciddi bir olaya maruz kalmaları kıskançlık yaşamalarına neden olmaktadır. Kıskançlığa yatkınlığı düşük olan kişiler çok az durum karşısında kıskançlık yaşarlar (Pines, 1992). Görüldüğü gibi kıskançlığa yatkınlığın ortaya çıkması tetikleyici bir olaya bağlı olduğu gibi, tetikleyici bir olay da bireylerin kıskançlığa yatkınlığına bağlı olarak, kıskançlığın yaşanıp yaşanmaması ile ilgili farklı sonuçlara yol açmaktadır.

Kıskançlığın ortaya çıkmasına neden olan çeşitli sayıda kıskançlık tetikleyicisi bulunmaktadır. Bu çalışmada kıskançlık tetikleyicileri, Pines ve Aronson'un (1983) geliştirdiği ve Demirtaş (2004) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Romantik Kıskançlık Ölçeğinde yer alan üç kategori kullanılarak ele alınmıştır. Kişinin partnerinin bir partide veya başka bir ortamda karşı cinsten bir kişiye ilgili davranması birinci tür tetikleyiciler, partnerin başka biriyle cinsel bir birlikteliğinin olması ikinci tür tetikleyiciler, partnerin karşı cinsten bir kişiyle flört etmesi üçüncü tür tetikleyiciler olarak adlandırılmaktadır (Demirtaş, 2004).

2.1.2.3. Kıskançlıkla Baş Etme Yöntemleri

Bir ilişkide kıskançlığın ilişkiyi hangi düzeyde ve ne şekilde etkilediği, kişinin kıskançlıkla baş etmede nasıl bir yöntem seçtiğine bağlıdır. Kişinin kıskançlık yaşaması durumunda yapıcı yöntemler kullanması kıskançlığın ilişkiye zarar vermesini engellemektedir; ancak yıkıcı yöntemler seçmesi durumunda ilişkide ciddi hasarlar meydana gelmektedir. Bu konuda Rusbult, Zembrodt ve Gunn (1982) ile Rusbult ve Zembrodt (1983) yaptıkları çalışmalarında romantik ilişkide sorun yaşanması durumunda çıkış, konuşma, bağlılık, umursamama olmak üzere dört davranışın ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bu araştırmacılar ilişkideki problemleri durumlarda kullanılan dört yöntemden bahsederek bu dört tepkiden oluşan bir tepki tipolojisi önermişlerdir. Bu çalışmalar (Rusbult ve Zembrodt, 1983; Rusbult ve ark., 1982) romantik ilişkilerle ilgili yapılan diğer çalışmalara yol gösterici olmuştur. Romantik kıskançlık konusunda yapılan çalışmalar ilişkide problem yaşanması durumunda ortaya çıkan bu dört tepkiyi kıskançlıkla baş etme yöntemleri olarak ele almışlardır (Demirtaş, 2004; Demirtaş ve Dönmez, 2006). Bu çalışmada da kıskançlıkla baş etme yöntemleri olarak Pines ve Aronson'un (1983) geliştirdiği ve Demirtaş (2004) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Romantik Kıskançlık Ölçeği'nde yer alan bu dört tepki (çıkış, umursamama, bağlılık, konuşma) ele alınmıştır. Bu dört tepkiyi şu şekilde ele almak mümkündür:

a. Çıkış: İlişkiyi sonlandırma veya sonlandırmayla tehdit etme gibi kişinin kendine saygıyı ilişkisinden önde tutmaya yönelik tepkileridir. Bu yöntem yıkıcı baş etme yöntemlerindedir.

b. Umursamama: Kişinin ilişkisinin kötüye gittiğini bilmesine rağmen sorunları ciddiye almaması ve bu duruma izin vermesidir. Bu yöntemde kişinin ne ilişkiyi kurtarma ne de kendine saygı amacı vardır. Yıkıcı baş etme yöntemlerindedir.

c. Bağlılık: İlişkideki olumsuz şartların düzelmesini beklemektir. Bu yöntemde ilişkiyi kurtarmak, kişinin kendine saygısından daha ön plandadır. Yapıcı baş etme yöntemlerindedir.

d. Konuşma: İlişkide bir problem yaşandığında konuşmayı tercih ederek ilişkideki sorunları çözmeyi ve ilişkinin devam etmesini sağlamayı istemektir. Bu yöntem hem kişinin ilişkisini hem de kendisine saygıyı korumayı sağlamaktadır. Yapıcı baş etme yöntemlerindedir (Rusbult ve Zembrodt, 1983; Rusbult ve ark., 1982).

2.1.2.4. Romantik Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler

Romantik kıskançlık, kişinin davranışları, duyguları ve düşüncelerinin kombinasyonu olan içsel ve dışsal öğelerden oluşur. Acı, öfke, üzüntü, korku, kızgınlık gibi duygular ile başkalarıyla kıyaslama, kendisi ve diğerlerini suçlama gibi düşünceler kıskançlıkla ilgili içsel öğelerdir. Nefes darlığı, titreme, uyku bozukluğu, mide krampı gibi kıskançlık durumunda ortaya çıkan fiziksel belirtiler de aynı şekilde kıskançlıkla ilgili içsel öğelerdir. Umursamama, şiddet, ağlama, bağırma gibi davranışlar da kıskançlıkla ilgili dışsal öğelerdir. Kıskançlık durumunda ortaya çıkan bu bilişsel, duygusal ve fiziksel tepkilerden dışsal öğelerin kişi tarafından kontrol edilmesi, içsel öğelerin kontrol edilmesine göre daha kolaydır (Pines, 1998). Kıskançlık, kontrol edilmesi durumunda ilişkiyi çok fazla olumsuz etkilemezken, kontrol edilememesi durumunda ise ilişkide ciddi hasarlara neden olabilmektedir.

Romantik kıskançlığın ilişkide yol açtığı olumsuz etkiler bazen kişilerin davranışlarına da yansımaktadır ve kişilerin daha önce hiç sergilemedikleri davranışlar sergilemesine neden olmaktadır. Bu bazı kişilerde partnerine şiddet göstermesine de yol açmaktadır (Carson ve Cupach, 2000). Milroy (1995) mevcut literatüre dayanarak cinayet ve intihar oranlarını incelediği çalışmasında eşini kıskançlık nedeniyle öldürmenin en çok görülen cinayet nedenlerinden biri olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde Block ve Block da (2012) çalışmalarında kıskançlığın kişilerin intihar etmelerine veya cinayet işlemelerine yol açtığını belirtmiştir.

Kişinin kıskançlık durumundaki duyguları, düşünceleri ve davranışları birbiriyle bağlantılı şekilde ortaya çıkmaktadır. Kişi kıskançlık yaşadığında öfke, cezbedilme ve korku hissedebilir. Bu duygular sevgiyi ifade etme, sorunu önleme gibi çeşitli olumlu davranışlara (Guerrero, Trost ve Yoshimura, 2005) veya kişinin eşini suçlaması, tehdit etmesi, özgürlüğünü kısıtlaması, kontrol altına alması, eşine şiddet göstermesi, eşi ile cinsel problemler yaşaması ve uyum sorunu gibi olumsuz davranışlara yol açabilmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi kıskançlıkla ilişkili birçok duygu vardır; fakat kıskançlık durumunda en çok yaşanan duygu öfkedir. Bir önceki belirtilen davranışların çoğu da öfkeye bağlıdır; ancak kıskançlık yaşayan kişide depresyon da görülebilir. Depresyona bağlı olarak da geri çekilme, bağımlılığın artması, sevgi gösterilerinde artış, cinsel aktivite talebinde artış gibi davranışlar görülebilir. Kıskançlık durumunda görülen bu davranışlardan öfke ve öfkeye bağlı davranışlar klinik olarak diğerlerine göre daha yaygın görülür (De Silva, 1997).

2.1.2.5. Romantik Kıskançlığın Etkileri

Kıskançlığın kontrolü, ne düzeyde yaşandığı, ne şekilde ifade edildiği herkeste aynı şekilde görülmemektedir. Kişilik yapısı, bulunduğu kültürün değer yargıları, yaşanan romantik ilişki ile ilgili özellikler kıskançlığın yaşanılması ve bunu ifade etme şeklini etkilemektedir (Pines, 1998). Romantik kıskançlık etkileri de kıskançlığın ne düzeyde yaşandığı, ne şekilde ifade edildiği, nasıl ortaya çıktığı, ortaya çıktıktan sonra hangi baş etme yönteminin kullanıldığına göre olumlu veya olumsuz olabilmektedir. Bazen kıskançlık, kişinin ilişkisine yönelik tehlikelere karşı ilişkisine sahip çıkmasını, ilişkisi için daha fazla emek harcamasını sağlamaktadır (Harris ve Darby, 2010). Fakat romantik kıskançlık her zaman ilişkiye olumlu etki etmemektedir. Kıskançlığın ilişkide olumsuz etkiler bıraktığı, ilişki sorunları yaşanmasına ve evlilikte boşanmaya neden olduğu bilinmektedir (Amato ve Rogers, 1997). Kimi zaman da yukarıda değinildiği gibi eşine şiddet gösterme, intihar etme ve cinayet işleme gibi sonuçlara yol açmaktadır.

Algılarımız; beklentilerimiz, inançlarımız, hedeflerimiz, duygu ve değerlerimizden etkilendiği için kişiye özgüdür. Yaşadığımız kıskançlık da algılarımızla ilgili olduğu için kişisel farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar bazı kişilerde kıskançlığın ilişkiyi olumlu, bazı kişilerde de olumsuz etkilemesine yol açabilmektedir. Kişinin kıskançlık algısının getirdiği riskle doğru orantılı olması kıskançlığın sağlıklı olduğunu göstermektedir. Ancak kıskançlığın riskle orantısız olması elverişsiz bir tepki olduğu anlamına gelmektedir. Bu elverişsiz kıskançlıkta şüpheler asılsızdır ve şüpheleri destekleyen hiçbir bulgu yoktur. Bu tür bir kıskançlık, kıskançlık yaşayan kişinin yanı sıra sevilen kişiye de acı ve zarar verdiği için dolayı patolojik hale gelerek ilişkide olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (De Almeida ve Schlösser, 2014). Genel olarak romantik kıskançlık ister gerçek, ister olası bir tehdit durumu olarak yaşansın ortaya çıktıktan sonra bilişsel olarak ilişkide hasara yol açmakta ve özgüvene zarar vermektedir (Mathes, Adams ve Davies, 1985). Özellikle de kıskançlığın sanrısız düzeyde yaşandığı durumlar ilişkide doyumsuzluğa yol açmaktadır (Barelds ve Barelds-Dijkstra, 2007).

Kıskançlık algımız gibi kıskançlığa verilen anlam da kişisel farklılık göstermektedir. Kıskançlık, romantik ilişki yaşayan bazı kişiler için terk edilme korkusunun, bazı çiftler için birbirlerine olan aşklarının göstergesi olabilirken, bazı kişiler için de güvensizliğin göstergesi olabilmektedir. Kıskançlığa verilen bu farklı anlamlara bağlı olarak da kıskançlık ilişki üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere yol açmaktadır (Demirtaş, 2004).

Kıskançlığın ilişki üzerinde nasıl bir etkisinin olduğu yaşanan kıskançlık türüne göre de değişmektedir. Attridge (2013) kıskançlık türlerinin ilişki üzerindeki etkilerini incelediği araştırmasında romantik kıskançlığın hem iyi hem kötü etkileri olan çok boyutlu bir yapı olduğunu ortaya koymuştur. Güvensizlik, düşük benlik saygısı gibi içsel öğelerin daha belirgin olduğu şüpheli kıskançlık türünün kötü; ilişkinin istikrarını etkileyen gerçek bir tehdit olayına tepki olarak ortaya çıkan, dışsal öğelerin daha fazla olduğu, ilişkiyi korumaya yönelik olan tepkisel kıskançlık türünün iyi olduğunu ileri sürmüştür.

2.1.3. Romantik İlişki Doyumu/Evlilik Doyumu

Romantik ilişki, evli kişiler veya flört eden diğer çiftler arasında kurulan, bireylerin kendi özgür iradeleriyle tercih ettikleri, bağlanma, tutku ve yakınlığın ön planda olduğu bir birliktelik süreci olarak kavramlaştırılmaktadır. Bu bileşenlerin ilişkideki oranları ve önemi ilişkinin kısa veya uzun vadeli olup olmasına göre farklılık göstermektedir (Sternberg, 1986).

Connolly ve Goldberg (1999) romantik ilişkiyi dört aşamadan oluşan bir süreç olarak ele almışlardır. İlk aşama olan başlatma aşamasında; arzu ve karşı cinsin fiziksel çekiciliği önemli bir yere sahiptir. Yakın ilişki aşaması olarak adlandırılan ikinci aşamada; kişiler buldukları arkadaş çevrelerinde karşı cinsle yaptıkları aktiviteler sayesinde romantik ilişkilerin başlamasına katkıda bulunurlar. Samimi romantik ilişkiler aşaması olarak adlandırılan üçüncü aşamada; karşı cinsle flört etme ve cinsel yaklaşma ortaya çıkabilir. Son aşama olan bağlılık ilişkisi aşamasında ise samimiyet ve tutkunun yanı sıra derin bir bağlılık duygusu oluşur. Bu da daha kararlı uzun bir ilişkinin oluşmasını sağlar. Uzun bir süreç olan bu aşama evlilikle sonuçlanabilir.

2.1.3.1. İlişki Doyumu/Evlilik Doyumunun Tanımı ve Kavrama İlişkin Genel Bilgiler

Romantik ilişki sürecinin sağlıklı bir şekilde sürmesi, ilişkinin devamlılığını etkileyen faktörlerden en önemlisi olan ilişki doyumu ile mümkündür (Hendrick ve ark., 1988). Hendrick'e (1988) göre ilişki doyumu, kişinin yaşadığı romantik ilişkisi ile ilgili duygu, davranış ve düşünceleridir. İlişki sürecini önemli düzeyde etkileyen ilişki doyumu ile ilgili literatürde başka birçok tanımlama bulunmaktadır. Bu tanımlamalardan birini yapan Sabatelli de (1988) ilişki doyumu, kişinin romantik ilişkisindeki kendi beklentileri ile birlikte olduğu kişinin davranışları arasındaki ilişki olarak tanımlamış, ilişki doyumunun ilişki uyumu ve

ilişki istikrarı ile eşanlamlı olarak kullanılabileceğini belirtmiştir. Lin ve Rusbult da (1995) ilişki doyumunda kişinin ilişkisi ile ilgili olumlu duygularının önemli bir rolü olduğunu, içerisinde bulunduğu ilişkinin yakınlık, birliktelik gibi önemli ihtiyaçlarını gidermesi durumuna bağlı olarak ilişkisel doyumunun da yüksek olduğunu belirtmiştir.

Bu tanımlamaların yanında ilişki doyumunda önemli bir yeri olan Thibaut ve Kelley'nin (1959) etkileşim kuramı da ilişkinin başlangıcı, devamlılığı ve sonlandırılması ile ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Thibaut ve Kelley'nin (1959) kuramına göre insanlar yaşadıkları ilişki doyumunu değerlendirirken öznel kriterler kullanılmaktadır. Bu kriterler seçenekler arası karşılaştırma düzeyi ve karşılaştırma düzeyi şeklinde isimlendirilmiştir. Kişilerin romantik ilişkilerinde yaptıkları gözlemler ve kişisel yaşantılar neticesinde ortaya çıkan karşılaştırma düzeyi, ilişkideki doyumsuzluk ve ilişkisel doyum arasındaki orta noktayı belirtmektedir. İlişki ile ilgili değerlendirmelerde bulunurken sonuç, bu orta noktanın üstündeyse ilişkisel doyumun yüksek olduğunu; orta noktanın altındaysa ilişkisel doyumun düşük olduğunu ifade etmektedir. İkinci kriter olan seçenekler arası karşılaştırma düzeyi de kişinin içerisinde bulunduğu ilişkiden sağladığı doyum ile yaşayabileceği başka bir romantik ilişkiden sağlayacağı ilişkisel doyumla ilgili beklentilerini karşılaştırmayı ifade eder. Kişi ilişkiyi devam ettirip ettirmeyeceğini değerlendirirken seçenekler arası karşılaştırma düzeyini kriter olarak alır.

İlişki doyumu konusunda çok sayıda araştırma bulunmaktadır. İlişki doyumunun incelendiği literatürdeki bu çalışmalara bakıldığında birçok değişkenle ilişkisinin araştırıldığı görülmektedir. İlişki sürecinde önemli bir rolü olan ilişki doyumunu etkileyen faktörlerin saptanması için bu çalışmaların bulguları önemli bir yere sahiptir. İlişki doyumu romantik ilişki yaşayan evli olmayan çiftler (Hendrick ve ark., 1988; Sakallı-Uğurlu, 2003; Sarı, 2008; Stackert ve Bursik, 2003) üzerinde incelendiği gibi, evli kişiler (Çelik, 2006; Gottman ve Krokoff, 1989; Güven ve Sevim-Aydemir, 2012; Hamamcı, 2005) üzerinde de incelenmiştir. İlişki doyumu evli bireylerde evlilik doyumu olarak adlandırılarak çeşitli araştırmacılar tarafından bu şekilde kullanılmıştır.

İlişki doyumunda olduğu gibi evlilik doyumu ile ilgili de çeşitli sayıda tanım bulunmaktadır. Bu tanımlardan birine göre evlilik doyumu, kişinin yaşadığı romantik ilişkideki tatmin düzeyini, ilişkisinden duyduğu zevki, mutluluğu ve memnuniyet derecesini subjektif olarak değerlendirmesidir (Hawkins, 1968). Tezer de (1996) benzer şekilde evlilik doyumunu kişilerin evliliklerinde ihtiyaçlarını giderme düzeyi ile ilgili algısı olarak tanımlamıştır.

2.1.3.2. İlişki Doymu/Evlilik Doymunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doymu kavramını tanımlamada ve açıklamada evlilik doymunu oluşturan değişkenlerin önemli bir yeri vardır. Evlilik doymunu ölçerken doymun yüksek veya düşük olduğunu anlayabilmek ve düşük evlilik doymunu artırarak evliliklerin güçlendirilmesini sağlamak için evlilik doymunu olumlu veya olumsuz etkileyen değişkenlerin de bilinmesi gerekmektedir. Bu düşünceden yola çıkan araştırmacılar bu değişkenleri belirlemek için birçok araştırma yapmışlardır.

Hünler ve Gençöz (2003) evlilik doymunu etkileyen önemli etkenlerden birinin evlilikte yaşanan problemlerin çözüm şekli olduğunu, evlilik yaşantısı boyunca hiç sorun yaşanmayacağı düşüncesinin gerçeklikten uzak bir düşünce olduğunu, bu problemlerin doğru problem çözme yöntemleri ile çözülmeye çalışılmasının ilişkide olumlu sonuçlar sağladığını belirtmişlerdir. Hünler ve Gençöz (2003) problem çözme şeklinin yanı sıra kişilik özelliklerinin ve kültürel faktörlerin de evlilik doymunu etkileyen faktörler olduğunu; ayrıca evlilikte eşlerin boyun eğici davranışlar sergilemesinde artış yaşanmasının problem çözme becerilerini olumsuz etkileyerek evlilik doymunda azalmaya yol açtığını belirtmişlerdir.

Üncü de (2007) her evlilik yaşantısında eşler arasında sorunlar yaşanabileceğini, önemli olanın bu problemlerin çözülme biçimi olduğunu, bunun yanında evlilik süresinin, cinsiyetin, evlenme şeklinin de evlilik doymunu etkileyen faktörler olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra çalışmasında duygusal zekânın da evlilik doymunu etkilediği, duygusal zekâ düzeyinin artmasıyla evlilik doymunda artış olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Burleson ve Denton da (1997) çalışmalarında iletişim becerileri ile evlilik doymu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Botwin, Buss ve Shackelford da (1997) eş seçiminde kişilerin kendilerine daha çok benzeyen eşler seçtiklerini, eşlerin açık görüşlülük, anlayışlılık ve duygusal süreklilik gibi kişilik özelliklerinin kişilerin bu konudaki beklentilerinden daha düşük olması durumunda cinsellik ve evlilik doymusuzluğunu güçlü bir şekilde yordadığını belirtmişlerdir.

Suitor da (1991) evlilikte doymun hep aynı düzeyde olmadığını, en yüksek evlilik doymunun çocuklar doğmadan önceki ve çocuklar büyüdükten sonraki dönemlerde, en düşük evlilik doymunun ise çocukların küçük oldukları dönemde olduğunu belirtmiştir. Özellikle kadınlarda evlilik doymunun evlilikteki iş paylaşımında kendilerine düşen paya bağlı olarak U şeklinde bir eğri izlediğini, evlilikteki iş paylaşımlarındaki pay oranlarının en çok olduğu dönemlerde evlilik doymularının en düşük, iş paylaşımlarındaki pay oranlarının en az olduğu dönemlerde ise en yüksek olduğunu belirtmiştir. Evlilik doymunda cinsiyet

farklılıklarının da önemli olduğunu, erkeklerin farklı dönemlerde kadınlardan daha fazla doyum yaşadıklarını belirtmiştir.

Bazı araştırmacılar (Guerrero ve Eloy, 1992; Hansen, 1983; Hazan ve Shaver, 1987; Stackert ve Bursik, 2003 vb.) bu çalışmanın diğer değişkenleri olan, yukarıda kuramsal bilgileri verilen bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık faktörlerinin de ilişki doyumunu etkilediğini belirtmişlerdir. Bu konuda yapılan çalışmalar ve bulguları, “İlgili Araştırmalar” bölümünde ayrıntılı şekilde verilmiştir.

Evlilikte yaşanan sorunlar, evlilik ilişkisinin temelini sarsılması, bu nedenlerden dolayı boşanma oranlarındaki artış gibi durumlar aileyi etkilediği gibi toplumu da etkilemektedir. Çünkü doyum sağlanan mutlu evlilikler, ailenin huzurunu sağladığı gibi toplumun refahında da önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenlerden dolayı bilimsel çalışmalarda evliliği etkileyen önemli etkenlerden biri olan evlilik doyumunun araştırılması, hem mutlu ve huzurlu aileler hem de bu sağlam ve sağlıklı bir temele sahip ailelerin toplumun refahına olan katkısı açısından son derece önemlidir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Bu çalışmada da bu düşünceden hareket edilerek ilişki doyumunun bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık ile olan ilişkisi incelenmiştir.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Bağlanma Stilleri ve İlişki Doyumu Üzerine Çalışmalar

Kişinin ilişkisini subjektif olarak değerlendirmesi anlamına gelen ilişki doyumunda bireyin hem kendisini hem de diğerlerine yönelik düşüncelerini şekillendiren bilişsel modeller önemli bir yere sahiptir (Sarı, 2008). Bilişsel modellerin olumlu ya da olumsuz olması, bireyin sosyal çevresi ile olan ilişkilerinde çevrenin gösterdiği tepkileri hangi düzeyde güvenilir ve tutarlı olarak algıladığını ve bireyin kendisini ne derece sevmeye layık bulunduğunu etkiler. Bu değişen algılar da görece şekilde bağlanma stilini belirler (Main ve ark., 1985). Bu açıdan bakıldığında bağlanma biçimindeki farklılıkların ilişkiden alınan doyumda da farklılığa yol açtığı söylenebilir. Araştırmacılar da farklı bağlanma stillerine sahip bireylerin ilişkide farklı özellikler gösterdikleri düşüncesinden hareket ederek bağlanma stilleri ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır.

Bu konuda yurtdışı literatüründeki çalışmalara bakıldığında; Simpson (1990) bağlanma stillerinin romantik ilişki üzerindeki etkilerini incelediği araştırmasında, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinde yüksek oranda güven yaşadıkları, daha yüksek

karşılıklı doyumun olduğu; kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinde mesafeli oldukları, daha düşük güven ve ilişkisel doyum yaşadıkları; kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerinde ise güven ve karşılıklı doyumun düşük olduğu; saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin de mutlu olmasalar bile ilişkilerine yatırım yaptıkları için ilişkilerinden doyum aldıkları bulgusuna ulaşmıştır.

Benzer şekilde Hazan ve Shaver (1987) araştırmalarında; güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişki yaşadıkları kişiye güvendikleri, ilişkisel doyumlarının diğer bağlanma stillerine sahip kişilere göre daha yüksek olduğu; kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip kişilerin duygusal dalgalanmalarının daha çok olduğu, ilişkilerinde takıntılı oldukları; kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin ise yakın ilişkiler kurmada ve romantik ilişkide olduğu kişiye güvenmede zorlandıkları yönünde sonuçlara ulaşmışlardır.

Meyers ve Landsberger de (2002) güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin ilişkisel doyumlarının yüksek, kaçınan ve kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkisel doyumlarının düşük olduğu yönünde benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Bu çalışmalarla tutarlı olarak Feeney ve Noller de (1991) çalışmalarında güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin diğer bağlanma stilleri ile karşılaştırıldığında en yüksek ilişkisel doyuma sahip grup olduğu; kaygılı-kararsız bağlanma stiline ise en az ilişkisel doyum yaşayan grup olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bağlanma stilleri ve ilişki doyumunu ele aldıkları araştırmalarında Stackert ve Bursik de (2003) güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkiden aldıkları doyumun güvensiz bağlanma stiline (kaygılı-kararsız, kaçınan) sahip kişilerin ilişkiden aldıkları doyuma göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Yukarıda verilen çalışmalarda görüldüğü gibi bireylerin sahip oldukları bağlanma stilleri romantik ilişkilerinden aldıkları doyumunu etkilemektedir. Ancak romantik ilişki yaşadığı kişinin hangi bağlanma stiline sahip olduğu da kişinin yaşadığı romantik ilişkiden aldığı doyumunu etkilemektedir. Bu konuda Collins ve Read (1990) bağlanma stilleri ve ilişki kalitesini ele aldıkları araştırmalarında, eşleri kaygılı bağlanma stiline sahip erkeklerin daha az ilişkisel doyum yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Literatürdeki araştırmalarda genellikle hangi tür bağlanma stiline ilişkisel doyumun daha düşük veya yüksek olduğu şeklinde bağlanma stilleri ve ilişki doyumunu arasındaki doğrudan ilişki ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Kobak ve Hazan (1991) çalışmalarında diğer çalışmalardan farklı olarak güvenli bağlanmalarda diğer bağlanma stillerine sahip bireylere göre güven ve olumlu iletişim kurma gibi ilişkisel doyum arttıran önemli özelliklerin daha

çok olduğu, bu özellikler aracılığıyla güvenli bağlananlarda ilişki doyumu yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Bağlanma stillerine göre romantik ilişki doyumu farklılaştığı gibi ilişkiden alınan doyumu düzeyi de kişinin romantik ilişkisini değerlendirmesinde farklılığa yol açmaktadır. Romantik ilişkilerinden yüksek doyum elde eden bireyler, ilişkileri ile ilgili değerlendirmelerde bulunurken olumlu ifadeler kullanmaktadırlar. İlişki doyumu düşük olan bireyler ise ilişkilerini daha olumsuz değerlendirmektedirler (Lin ve Rusbult, 1995). Kirkpatrick ve Davis de (1994) çalışmalarında en fazla kaygılı-kararsız bağlanma biçimine sahip kadınlar ile kaçınan bağlanma biçimine sahip erkeklerin romantik ilişkileri ile ilgili olumsuz değerlendirmelerde buldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanma stillerine sahip kişilerde ilişki doyumu düşük olduğu düşünüldüğünde Kirkpatrick ve Davis'in (1994) çalışmalarının literatürle tutarlı olduğu söylenebilir.

Bağlanma stilleri ve ilişki doyumu konusunda yurt dışında yapılan çalışmalar olduğu gibi yurtiçinde de çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda Türkiye literatüründeki çalışmalara bakıldığında; Ertan (2002) çiftlerin bağlanma stillerine göre evliliğin değişik aşamalarındaki evlilikten aldıkları doyumu ve hangi tarz bağlanma stiline sahip çiftlerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu incelemek amacıyla 70 çift ile gerçekleştirdiği çalışmada; kadınların evliliklerinde güvenli bağlanmasının eşler arasındaki karşılıklı evlilik doyumunu arttırdığı, ayrıca en az eşlerden birinin güvenli bağlanmasının aynı şekilde evlilik doyumunu arttırdığı, evlilik uyumları en yüksek olan bağlanma kategorisinin güvenli bağlanma stiline sahip çiftler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu da (2006) kültürümüzde güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma biçimleri olan çiftlerin evlilik uyumları ile diğer değişkenler arasındaki ilişkileri araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmalarında; güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumlarının en yüksek olduğu; korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik uyumlarının en düşük olduğu; saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin de evlilik uyumlarının güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin evlilik uyumlarına yakın olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Büyükşahin (2006) bu konuda romantik ilişkisi olan 271 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada literatürdeki bulgularla tutarlı olarak güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerine sahip kişilere göre daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduklarını bulmuştur.

Beştav da (2007) romantik ilişki doyumu ile bağlanma stilleri ve daha birçok değişken arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; bağlanma stillerinin ilişki doyumunu yordadığı,

romantik ilişki doyumu ile kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri arasında olumsuz bir ilişki bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yukarıda verilen çalışmalarda da görüldüğü gibi bağlanma stillerinin romantik ilişki sürecinde ve bireylerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyumda bazı değişkenler aracılığıyla veya doğrudan önemli derecede etkili olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Bazı araştırmalarda ise gerek kuramsal tanımlamalar gerekse görgül araştırma sonuçlarının aksi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan biri olan yukarıda güvenli bağlanma stili ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide de literatürdeki çalışmaların aksi sonuçlara ulaşan, ilişki inançları, aşka ilişkin tutumlar, bağlanma stilleri ve ilişki doyumu bir arada alındığı Beştav'ın (2007) araştırmasında bağlanma stilinin ilişki doyumu açıklamaya en az katkı sağlayan değişken olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, bağlanma stillerinin ilişki doyumunu açıklamada araştırmalarda beklenildiği gibi ciddi bir rolünün olmadığı düşüncesine yol açmaktadır.

Görüldüğü üzere şimdiye kadar verilen çalışmalar bağlanmayı stil olarak ele almıştır; ancak yukarıda bağlanmanın değerlendirilmesi bölümünde de verildiği gibi bazı çalışmalar bağlanmayı boyut düzeyinde ölçmenin kategoriler düzeyinde ölçmeye göre daha yüksek yordama gücüne sahip olduğunu göstermektedir (Feeney, 2002; Sümer, 2006). Bu bulgulardan yola çıkarak son yıllarda bağlanma kaygı ve kaçınma olarak iki boyut şeklinde ele alınmaya başlanmıştır. Bu çalışmalardan biri olan evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançlar ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada bireylerde kaçınmalı ve kaygılı bağlanma düzeyi yükseldikçe evlilik doyumunun azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır (Sığırcı, 2010).

Benzer şekilde Sarı da (2008) bağlanma boyutlarının, romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançların ilişki doyumu üzerindeki etkisini incelemek amacıyla 434 katılımcı ile yaptığı araştırmasında; bağlanmanın ilişki doyumunu yordadığı, bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutları arttıkça ilişki doyumu azalma olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu araştırmada da bağlanma, kaygı ve kaçınma olarak ele alınmıştır.

Şimdiye kadar verilen araştırmalarda da görüldüğü gibi; bağlanma stili ve ilişki doyumu ele alan araştırmalarda genel olarak güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyumun yüksek olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Ancak bağlanma stilleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişki ile ilgili farklı bulgulara ulaşan araştırmalar da literatürde yer almaktadır. Bu araştırmalardan biri olan Möller, Hwang ve Wickberg (2006) araştırmalarında güvensiz bağlanma stilinin ilişkideki doyumuzlukla ilişkili olduğunu; ancak güvenli bağlanma ile ilişki doyumu arasında bir ilişkinin olmadığı sonucuna

ulaşmışlardır. Yurt içi literatürde de güvenli bağlanma stilinin romantik ilişkilerde ilişkiyi başlatma ve sürdürmede en iyi bağlanma stili olduğunu belirten diğer araştırmaların aksine Beştav'ın (2007) araştırmasında ilişki doyumu ve güvenli bağlanma stili arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

2.2.2. Romantik Kıskançlık ve İlişki Doymu Üzerine Çalışmalar

Kıskançlık, romantik ilişkilerdeki en önemli mutsuzluk kaynaklarından biridir (Pines ve Friedman, 1998). Kişinin ilişkisinde yaşadığı bu mutsuzluk durumu da ilişkiden aldığı doyumu doğrudan etkilemektedir. Araştırmacılar da kişinin yaşadığı kıskançlığın ilişki doyumunda önemli bir değişken olduğu düşüncesinden hareket ederek romantik kıskançlık ve ilişki doyumu ilişkisini ele almışlardır.

Romantik kıskançlık ve ilişki doyumu konusunda yurtiçinde yapılan araştırmalara bakıldığında çok çelişkili sonuçlar olduğu görülmektedir. Demirtaş ve Dönmez (2006) kıskançlık ile çeşitli ilişki, bireysel ve durumsal değişkenlerin ilişkisini inceledikleri çalışmalarında belirtilen kıskançlığı ve kıskançlık durumunda verilen fiziksel tepkileri en iyi yordayan değişkenlerden birinin ilişki doyumu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca bu çalışmada ilişki doyumu arttıkça kıskançlığın da arttığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Güngör-Houser (2009) ise evlilikten alınan doyum üzerinde romantik kıskançlık, duygusal zekâ ve sahip olunan iletişim çatışması eğiliminin etkisini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada; kıskançlığın evlilik doyumunu yordadığı ancak kıskançlığın evlilik doyumunu azalttığı şeklinde bir önceki çalışmayla zıt yönde bulgulara ulaşmıştır.

Bahse konu olan bu araştırmalar zıt yönde bulgulara ulaşmış olsa da her iki araştırma sonucunda da romantik kıskançlığın ilişki doyumunu yordadığı şeklinde ortak bir sonuçları vardır. Ancak Zeytinoğlu (2013) evli bireylerin benlik saygıları, evlilikte yaşadıkları çatışmalar, kıskançlık düzeyleri ve evlilikten aldıkları doyum arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada kıskançlık ile evlilik doyumunu arasında bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Benzer şekilde Curun ve Çapkın da (2014) evli kişilerde benlik saygısı, evlilik doymu, bağlanma ve kişilik özellikleri değişkenleri ile kıskançlık arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında romantik kıskançlık ile evlilik doymu arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Romantik kıskançlık ve ilişki doyumu konusunda yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında da tutarsız sonuçlar olduğu görülmektedir. Evlilik türleri, ilişki doymu ve

kıskançlık ilişkisini ele aldıkları, 66 evli bireyle yaptıkları araştırmalarında Guerrero ve Eloy (1992) kişinin evliliğinden aldığı doyumun artmasıyla kıskançlığın azaldığı, evlilik doyumunun en çok bilişsel kıskançlıkla negatif yönde ilişkisinin olduğu, bunu davranışsal ve duygusal kıskançlığın takip ettiği bulgusuna ulaşmışlardır.

Bu çalışmayla tutarlı olarak Andersen ve arkadaşları (1995) kıskançlık deneyiminin ve ifadesinin ilişkisel doyum üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmalarında kıskançlığın ilişkisel doyumla ters orantılı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca bu çalışmada bilişsel kıskançlığın duygusal kıskançlığa kıyasla ilişkisel doyumun daha güçlü bir öngörücüsü olduğu sonucu elde edilmiştir.

Bu çalışmaların aksi sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalardan biri olan Hansen (1983) evlilik doyumunu ve kıskançlık ilişkisini incelediği araştırmasında evlilik doyumunu ile kıskançlık arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Dugosh da (2000) kıskançlık ve ilişki doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların çelişkili sonuçlar verdiğini ifade ederek bunu netleştirmek için yürüttüğu araştırmasında, kıskançlığın tek başına ilişki doyumunu düşük düzeyde yordadığını; ancak kişinin romantik ilişki yaşadığı kişiye duyduğu aşkın düzeyi ile birlikte ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı haline geldiğini göstermiştir.

2.2.3. Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Üzerine Çalışmalar

Literatürde romantik ilişkiler ile bağlanma stilleri ilişkisini inceleyen çalışmalar önemli ölçüde yer almaktadır. Romantik ilişkilerde önemli değişkenlerden biri olan romantik kıskançlığın birçok değişkenle ilişkisi araştırıldığı gibi bu çalışmanın da konusu olan bağlanma stilleri ile ilişkisini ele alan araştırmalar da yapılmıştır. Bu araştırmalar çok fazla sayıda olmasa da son dönemde artış göstermektedir (Örn; Arslan, 2015; Çapkın, 2012; Levy ve Kelly, 2010; Marazziti ve ark., 2010; Tagler ve Gentry, 2011; Yeter, 2016).

Bağlanma stilleri ile romantik kıskançlık arasındaki ilişkiye bakıldığında; bağlanma ve kıskançlığın ilişkiyi sürdüren süreç olma; sevilen birinden gerçek ya da olası bir ayrılma; kendiliğın ve ilişkilerin zihinsel modeli olma; öfke, korku, üzüntü gibi duyguları içermesi gibi ortak özelliklere sahip olduğu bazı araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Bağlanma stilleri ile kıskançlık arasında bu tür benzerlikler olduğu gibi aynı zamanda bu iki değişken arasındaki ilişki çeşitli nedenlerden dolayı farklılaşmaktadır. Aşağıda verilen araştırmalarda da görüldüğu gibi romantik ilişkilerde yaşanan kıskançlık düzeyi bireyin hangi bağlanma stiline sahip olduğuna göre değişmektedir. Bu çalışmalardan

biri olan Karakurt'un (2001) romantik ilişki yaşayan 306 üniversite öğrencisinin katılımıyla yaptığı, romantik kıskançlık ile temel bağlanma boyutları arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada; bağlanma stilleri ile bilişsel ve duygusal kıskançlık arasında bir ilişki olmadığı, davranışsal kıskançlık üzerinde bağlanma stillerinin anlamlı bir etkisi olduğu, güvenli bağlanma stiline sahip kişilere göre korkulu bağlanma stiline sahip kişilerin daha çok davranışsal kıskançlık yaşadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada aynı zamanda bağlanma stillerinin kendinden şüphe duyma, kaygı ve korku gibi kıskançlığa verilen tepkiler üzerinde de anlamlı etkisi olduğu, saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerde güvenli bağlanma stiline sahip bireylere göre daha yüksek düzeyde yetersizlik ve olumsuz duygular olduğu saptanmıştır.

Çapkın da (2012) evli kişilerin kıskançlık düzeyleri ile benlik saygısı, kişilik özellikleri, bağlanma stilleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla 99 katılımcı üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada Karakurt'un (2001) çalışmasına benzer şekilde kıskançlık ile bağlanma arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak Çapkın (2012) çalışmada sadece bağlanma stillerinin kaygı alt boyutu ile kıskançlığın bilişsel alt boyutu arasında ilişki olduğu, kaygı ile diğer kıskançlık alt boyutları arasında ve kıskançlıkla kaçınma boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Yeter (2016) ise yakın ilişkide olan kişilerde bağlanma stilleri, kıskançlık ve temel psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında kıskançlık ile kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleri arasında bir ilişki olmadığı, güvenli bağlanma stili ile kıskançlık arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca saplantılı bağlananlarda kıskançlık düzeyinin yüksek olduğu bulgusuna da ulaşmıştır.

Arslan da (2015) kıskançlık üzerinde çeşitli ilişkisel ve bireysel farklılıkların etkisi ve romantik kıskançlık ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği, 366 katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmasında; kıskançlığın iletişimsel ve duygusal ifadelerinin korkulu ve saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerde kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip kişilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşarak literatürle tutarlı bulgular elde etmiştir.

Ülkemizde olduğu gibi yurt dışı literatüründe de romantik kıskançlık ile bağlanma arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar yer almaktadır (ör. Hazan ve Shaver, 1987; Knobloch, Solomon ve Cruz, 2001).

Bu çalışmalardan biri olan Sharpsteen ve Kirkpatrick (1997) romantik kıskançlık ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip bireylerle kıyaslandığında daha çok kıskançlık gösterdikleri bulgusuna ulaşmıştır.

Bu çalışmayla tutarlı olarak Hazan ve Shaver'in (1987) çalışmasında kaygılı/ karasız bağlanma stiline sahip kişiler güvenli ya da kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerle kıyaslandığında romantik ilişkilerde daha fazla kıskançlık yaşadıkları bulgusu elde edilmiştir.

Romantik kıskançlık ile kaygılı bağlanma arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucu Knobloch ve arkadaşlarının (2001) araştırmasında da elde edilmiştir.

Yukarıda verilen romantik kıskançlık ve bağlanma stilleri ilişkisini ele alan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında kıskançlık ve bağlanma arasında bir ilişkinin var olduğu görülmektedir. Guerrero'nun (1998) çalışmasında da bağlanma ile romantik kıskançlık arasında ilişki olduğu ve diğer bireylerle karşılaştırıldığında benlik ile ilgili daha negatif bir zihinsel modele sahip olan bireylerin daha fazla kıskançlık yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Aynı şekilde kaygılı bağlanma ile kıskançlığın tüm alt boyutları arasında ilişki olduğu bulgusuna, bağlanma ve kıskançlık ilişkisinin ele alındığı Marazziti ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında da ulaşılmıştır. Ayrıca bu çalışmada şüphe, kaybetme korkusu ve özgüven gibi kıskançlık boyutları ile kaçınan bağlanma stili arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

Literatürde kıskançlığı tetikleyici faktörler üzerinde bağlanma stillerinin etkisini gösteren çalışmalar da yer almaktadır. Bu çalışmalardan biri olan bağlanma, kıskançlık ve cinsiyet ilişkisini ele alan Levy ve Kelly'nin (2010) çalışmasında bireylerin bağlanma stillinin, hangi aldatma türünün daha çok kıskançlığa neden olduğunu belirlemede rol oynadığı bulgusuna ulaşılmışlardır. Bu araştırmada güvenli bağlananların cinsel aldatmaya göre duygusal aldatmayı daha stres yaratıcı olarak gördükleri; kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerde ise erkeklerin büyük bir çoğunluğunun, kadın katılımcıların ise bir kısmının cinsel aldatmayı daha stres yaratıcı gördükleri bulgusuna ulaşılmışlardır.

Benzer bir çalışma olan Tagler ve Gentry'nin (2011) cinsiyet ve bağlanma stilinin duygusal ve cinsel aldatma durumu karşısında sergilenen kıskançlık tepkilerindeki rolünü ele aldıkları araştırmalarının sonucunda; güvenli bağlananlara göre kayıtsız bağlananların cinsel aldatmayı daha büyük problem olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Kıskançlığı türlere ayırarak inceleyen çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Bu çalışmalardan biri olan Rydell ve Bringle'nin (2007) 292 katılımcı ile gerçekleştirdikleri, kıskançlığı tek bir yapı olarak görmenin aksine, reaktif ve şüpheli kıskançlığın farklılaşmasını ve bağlanmanın incelendiği araştırmalarında; şüpheli kıskançlık yaşamının daha düşük benlik saygısı, daha fazla güvensizlik, kaçınmacı ve kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Şimdiye kadar verilen araştırmalar incelendiğinde, araştırmamızın değişkenleri olan romantik kıskançlık, bağlanma stilleri ve ilişki doyumunun birbiriyle ilişkili değişkenler olduğu, bu değişkenlerin birlikte veya tek başına romantik ilişki sürecini etkiledikleri anlaşılmaktadır. Mevcut literatür incelendiğinde (Academia, ResearchGate, ULAKBİM, Google Scholar, Wiley Online Library, Taylor & Francis Online, Ulusal Tez Merkezi) bu çalışmada ele alınan söz konusu değişkenleri bir arada ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye’de araştırmamıza benzer sadece iki çalışmanın (Curun ve Çapkın, 2014; Çapkın, 2012) yapıldığı ancak bu çalışmaların sadece evli çiftlerle yapıldığı ve dolayısıyla ilişkisel doyum değil evlilik doyumunun ele alındığı görölmektedir. Bu açıdan bu değişkenleri bir arada incelemenin literatüre katkı sağlayacağı düşünölmüştür.



ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma evreni ve örnekleme, işlem, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, korelasyonel desende gerçekleştirilen bir araştırmadır. Korelasyonel araştırmalar, değişkenlere müdahale edilmeden, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalardır. Bu araştırmada romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini Şanlıurfa ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ikamet etmekte olan ve romantik bir ilişkisi olan (evli, nişanlı/sözlü, flört eden) 18-61 yaş arası yetişkinler oluşturmaktadır. Örnekleme ise bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden, uygulama süresi içinde ulaşılabilen ve romantik ilişkisi olan 276 erkek ve 250 kadın (n=526) oluşturmaktadır. Bu kişilerden 39 erkek ve 27 kadın olmak üzere 66 katılımcının verileri; ölçeğin bir sayfasını yırtma, tüm ölçekler boyunca aynı seçeneği işaretleme, bir ölçeği tamamen boş bırakma, Kişisel Bilgi Formunu doldurmama gibi nedenlerden dolayı analizlere dâhil edilmemiştir. Katılımcılar; gönüllü olma, 18- 65 yaş arası olma, okur-yazar olma, romantik bir ilişkisinin olması kriterlerine göre araştırmaya alınmıştır. Örneklem seçiminde uygun ve amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıya ait cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, romantik bir ilişkisi olup olmadığı, şimdiye kadar yaşadığı romantik ilişki sayısı, romantik ilişkisinin süresi ve türü ile

ilgili bilgileri sorgulamak için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu Ek-1’de sunulmuştur.

3.3.2. İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ)

Rusbult, Martz ve Agnew (1998) tarafından geliştirilmiş olan İİÖ’nin amacı; ilişki doyumunu, ilişki yatırımını, ilişki bağlanımını, bir başkasıyla beraber olmayı değerlendirmeyi ölçmektir. Orijinal ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörlü olduğu belirlenmiştir. Buna göre “İlişki Doyumu”, “Seçeneklerin Niteliğini Değerlendirme” ve “İlişki Yatırımı” olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. İlişki Doyumu Alt Ölçeği (İDAÖ)’nde 10 madde, İlişki Yatırımı Alt Ölçeği’nde 10 madde, Seçeneklerin Niteliğini Değerlendirme Alt Ölçeği’nde 10 madde olmak üzere ölçekte toplam 30 madde bulunmaktadır. Bu çalışmada da ilişki doyumunu ölçmek amacıyla İİÖ’nin İlişki Doyumu Alt Ölçeği (İDAÖ) kullanılmıştır. Alt ölçeklerin ilk 5 maddesi dört dereceli (1= tamamen yanlış, 2= oldukça yanlış, 3= oldukça doğru, 4= tamamıyla doğru) Likert tipi bir ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Alt ölçeklerin son 5 maddesi ise 1 (tamamen yanlış) ile 9 (tamamıyla doğru) arasında değer alan Likert tipi bir ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Her bir alt ölçek için ayrı ayrı toplam puan hesaplanmaktadır. Ölçeklerden alınan puanın artması ölçülen boyutun puanının arttığını göstermektedir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla üç farklı çalışma yapılmıştır (Rusbult ve ark., 1998). Alt ölçeklerin her üç çalışmadan elde edilen Cronbach alfa değerleri; ilişki doyumunu için .92 ile .95, ilişki yatırımı için .82 ile .84 ve seçeneklerin niteliğini değerlendirme alt ölçeği için .82 ile .88 arasında değişmektedir (Rusbult ve ark., 1998).

İİÖ, Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu (2005) tarafından Türk kùltürüne uyarlanmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde Varimaks eksen döndürme yöntemi uygulanarak ölçeğin yapı geçerliği incelenmiştir. Analizler sonucunda ölçeğin üç faktörlü bir yapı gösterdiği saptanarak bu sonuç özgün ölçekle tutarlı bulunmuştur. Bu faktörler “İlişki Doyumu”, “İlişki Yatırımı” ve “Seçeneklerin Niteliđini Deđerlendirme” alt ölçekleri şeklinde adlandırılmıştır. Ölçeğin orijinal formunun ölçüt geçerliğini incelemek için “Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form (LAS)” kullanılmıştır. Deđerlerin -.47 ile .67 arasında değiştiği saptanmıştır. Bu değerler beklenen yönde ve anlamlıdır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ise seçeneklerin niteliğini değerlendirme için .84, ilişki doyumunu için .90 ve ilişki yatırımı için de .84’tür. Ayrıca alt ölçeklerin her biri için iki yarı güvenilirlik katsayıları

hesaplanmış ve bu katsayılar sırasıyla .71, .84 ve .78 olarak saptanmıştır (Büyükşahin ve ark., 2005). İİÖ'nin İlişki Doyumu Alt Ölçeği Ek-4'te sunulmuştur.

3.3.3. Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ)

RKÖ, Pines ve Aronson (1983) tarafından kıskançlığın farklı boyutlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek “Kıskançlık Tetikleyicileri”, “Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler”, “Kıskançlığın Nedenleri”, “Kıskançlıkla Baş Etme Yöntemleri” ve “Kıskançlığın Etkileri” olmak üzere 5 alt ölçek ve toplamda 129 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Likert tipi olup ölçek maddeleri 1 (hiç katılmıyorum) ile 7 (tamamen katılıyorum) arasında değer almaktadır.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasını Demirtaş (2004) gerçekleştirmiştir. Ölçek bir yabancı dil uzmanı ve iki sosyal psikolog tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Üç çeviride ortak olan ve farklı olan maddeler birleştirilmiş ve ölçeğin orijinali ile yaptıkları karşılaştırmalar sonucunda ileri sürülen önerilere göre düzenlemeler yapılmıştır. Hacettepe, Ankara ve Başkent Üniversitelerindeki 414 öğrenciden toplanan veriler kullanılarak ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğini belirlemek için Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form kullanılmıştır. Yapı geçerliğini sınamak üzere faktör analizi yapılmış ve orijinal form ile tutarlı faktör yapısı elde edilmiştir. Bu ölçekle Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği arasındaki korelasyonların -.13 ile .47 arasında değer aldığı görülmüştür. Ölçeğin güvenirlik düzeyinin ölçmek amacıyla yapılan analizler incelendiğinde iç tutarlılık katsayısının .92, iki yarı güvenirliğinin ise .72 olduğu görülmektedir. Ölçeklerden alınan puanın artması ölçülen boyutun puanının arttığını göstermektedir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. RKÖ Ek-2'de sunulmuştur.

3.3.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

Fraley, Waller ve Brennan (2000) yakın ilişkilerde bağlanmayı ölçmek amacıyla YİYE-II'yi geliştirmişlerdir. Bu ölçek kaçınma ve kaygı olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte 18 madde kaçınma, 18 madde kaygı olmak üzere toplam 36 madde bulunmaktadır. 7 dereceli Likert tipi bir envanterdir. Ölçeğin 4. 8. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 24. 26. 30. 32. 34. 36. maddeleri ters puanlanmaktadır. Tek sayılı maddelerin ortalaması alınarak kaygı boyutunun, çift sayılı maddelerinin ortalaması alınarak kaçınma boyutunun puanı hesaplanmaktadır.

YİYE-II'nin Türk kültürüne uyarlaması Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından yapılmıştır. Analiz sonuçları ölçeğin orijinal ölçekte olduğu gibi kaçınma ile kaygı olmak üzere iki boyuttan oluştuğunu göstermektedir. Faktör değerleri, kaygı boyutu için .57 ile .80, kaçınma boyutu için .56 ile .87 arasında değişmektedir. Bu boyutlar toplam varyansın %38'ini açıklamıştır. Ölçekte sonuç olarak iki puan oluşmaktadır. Boyutların herhangi birinden alınan puanın artması kaygılı bağlanma ya da kaçınan bağlanmanın arttığını göstermektedir. Kaygılı ve kaçınma boyutları için Cronbach alpha katsayısı sırasıyla .86 ve .90 olarak belirlenmiştir. Kaygı boyutu için test-tekrar-test güvenilirliği .82 ve kaçınma boyutu için .81 olarak bulunmuştur (Selçuk ve ark., 2005). YİYE-II Ek-3'te sunulmuştur.

3.4. İşlem

Çalışma için veri toplama işlemi Haziran 2016 ile Mart 2017 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Çevrede kolay ulaşılabilen, araştırmaya alınma koşullarını sağlayan kişiler araştırmaya dâhil edilip bu kişiler aracılığıyla başka kişilere ulaşılarak belirlenen katılımcı sayısına ulaşılmıştır. Uygulama sırasında araştırmanın amacı sözel olarak katılımcılara açıklanarak gönüllü olanlar araştırmaya alınmıştır. Yukarıda sözü edilen veri toplama araçları bir kitapçıkta birleştirilip araştırmacı tarafından katılımcılara bireysel olarak uygulanmıştır. Katılımcıların formu ve ölçekleri cevaplamaları yaklaşık 25 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20.0 istatistik programı kullanılmıştır. Analize başlamadan önce araştırma verilerinin parametrik teknikler açısından gerekli sayıltıları karşılayıp karşılamadığı değerlendirilmiştir.

RKÖ, YİYE-II ve İDAÖ'nden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analizlerde çarpıklık (skewness) değerlerinin -1 ve +1 arasında olduğu ve alt gruptaki kişi sayısının 30'un üstünde olduğunun anlaşılması sonucunda dağılımın normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Buna göre bağımsız örneklemelerde öncül varsayımsal kriterlerden olan normallik varsayımı karşılandığı için araştırmanın analizlerinde parametrik istatistiksel tekniklerin kullanılmasına karar verilmiştir. Analizlerde araştırma sorularına göre bağımsız gruplar t testi, tek yönlü ANOVA ve Pearson korelasyon analizi teknikleri kullanılmıştır. Romantik kıskançlığın yordayıcılarının analizinde ise çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubuna ilişkin cinsiyet, eğitim, ilişki durumu, ilişki süresi ve ilişki sayısına ilişkin bilgiler ve örneklemeden elde edilen verilerin araştırma soruları çerçevesinde yapılan analiz bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Çalışma Grubuna İlişkin Betimleyici Bulgular

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Cinsiyet, Eğitim, İlişki Durumu, İlişki Süresi ve İlişki Sayısına İlişkin Bilgiler

		Frekans	Yüzde (%)	Yığılmalı yüzde
Cinsiyet	Kadın	237	51.5	51.5
	Erkek	223	48.5	100.0
	Toplam	460	100.0	
Eğitim	Okur-yazar	7	1.5	1.5
	İlköğretim	46	10.0	11.5
	Lise	104	22.6	34.1
	Üniversite	278	60.4	94.6
	Lisansüstü	25	5.4	100.0
	Toplam	460	100.0	
İlişki durumu	Flört	212	46.1	46.1
	Söz/nişan	63	13.7	59.8
	Evli	185	40.2	100.0
	Toplam	460	100.0	
İlişki süresi	5 yıl altı	312	67.8	67.8
	5-10 yıl arası	71	15.4	83.3
	10 yıl üstü	77	16.7	100.0
	Toplam	460	100.0	
İlişki sayısı	1.00	176	38.3	38.3
	2.00	107	23.3	61.5
	3.00	66	14.3	75.9
	4.00	30	6.5	82.4
	5.00	29	6.3	88.7
	6.00	9	2.0	90.7
	7.00	9	2.0	92.6
	8.00	8	1.7	94.3
	10.00	9	2.0	96.3
	12.00	2	.4	96.7

14.00	1	.2	97.0
15.00	3	.7	97.6
16.00	1	.2	97.8
18.00	2	.4	98.3
20.00	2	.4	98.7
25.00	1	.2	98.9
29.00	1	.2	99.1
30.00	3	.7	99.8
35.00	1	.2	100.0
Toplam	460	100.0	

Tablo 1’de araştırmanın çalışma grubuna ilişkin cinsiyet, eğitim, ilişki durumu, ilişki süresi ve ilişki sayısına ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre araştırmanın çalışma grubu 237’si kadın (% 51.5), 223’ü erkek (% 48.5) toplam 460 katılımcıdan oluşmaktadır. İlişki türünü katılımcıların 212’si (%46.1) flört, 63’ü (%13.7) söz/nişan, 185’i (% 40.2) evli olarak belirtmiştir. Katılımcıların 7’si (% 1.5) okuryazar, 46’sı (% 10) ilköğretim, 104’ü (% 22.6) lise, 278’i (% 60.4) üniversite ve 25’i (% 5.4) lisansüstü eğitimine sahiptir. Katılımcıların 312’si (% 67.8) 5 yıl altı, 71’i (% 15.4) 5-10 yıl arası, 77’si (% 16.7) 10 yıl üstü ilişki süresine sahiptir. Katılımcıların 176’sı (% 38.3) araştırmanın yapıldığı tarihe kadar sadece tek ilişki, 107’si (% 23.3) iki, 66’sı (% 14.3) üç, 30’u (% 6.5) dört, 29’u (% 6.3) beş ve 52’si (% 11.3) altı ve üstü ilişki yaşadığını belirtmiştir.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler

	N	Minimum	Maksimum	\bar{X}	SS
Yaş	460	18.00	61.00	28.73	8.39

Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışma grubunun yaş dağılımı 18-61 arasındadır. Katılımcıların yaş ortalaması (\bar{X}) 28.73 ve standart sapması (SS) 8.39’dur. Çalışma grubunun yaş bilgilerinin kadın ve erkeklere göre detaylı bilgileri Tablo 3 ve Tablo 4 ’te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubunun Kadın Katılımcılarının Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler

	Frekans	Yüzde (%)	Yığılmalı yüzde
18.00	10	4.2	4.2
19.00	12	5.1	9.3
20.00	23	9.7	19.0

Toplam	45	19	
21.00	23	9.7	28.7
22.00	28	11.8	40.5
23.00	14	5.9	46.4
24.00	7	3.0	49.4
25.00	13	5.5	54.9
Toplam	85	35.9	
26.00	12	5.1	59.9
27.00	14	5.9	65.8
28.00	14	5.9	71.7
29.00	5	2.1	73.8
30.00	2	.8	74.7
Toplam	47	19.8	
31.00	6	2.5	77.2
32.00	8	3.4	80.6
33.00	8	3.4	84.0
34.00	2	.8	84.8
35.00	6	2.5	87.3
36.00	3	1.3	88.6
37.00	5	2.1	90.7
38.00	7	3.0	93.7
39.00	2	.8	94.5
40.00	1	.4	94.9
Toplam	48	20.2	
42.00	1	.4	95.4
43.00	2	.8	96.2
44.00	1	.4	96.6
45.00	1	.4	97.0
47.00	3	1.3	98.3
48.00	1	.4	98.7
52.00	1	.4	99.2
55.00	1	.4	99.6
58.00	1	.4	100.0
Toplam	12	5.1	
Genel toplam	237	100.0	
Ortalama:	26.59		
Standart sapma:	7.44		

Tablo 3'te kadın katılımcıların yaş dağılımına ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre çalışma grubunda bulunan 237 kadın katılımcının yaşları 18-58 aralığındadır. Kadın katılımcıların 45'i (% 19) 20 yaş ve altı, 85'i (% 35.9) 21-25 yaş, 47'si (% 19.8) 26-30 yaş,

48'i (% 20.2) 31-40 yaş ve 12'si (% 5.1) 42 yaş ve üstü yaş aralıklarında bulunmaktadır. Kadın katılımcıların yaş ortalaması (\bar{X}) 26.59 ve standart sapması (SS) 7.44'tür.

Tablo 4. Çalışma Grubunun Erkek Katılımcılarının Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler

	Frekans	Yüzde (%)	Yığılmalı yüzde
18.00	1	.4	.4
19.00	9	4.0	4.5
20.00	6	2.7	7.2
Toplam	16	7.1	
21.00	8	3.6	10.8
22.00	6	2.7	13.5
23.00	8	3.6	17.0
24.00	9	4.0	21.1
25.00	10	4.5	25.6
Toplam	41	18.4	
26.00	23	10.3	35.9
27.00	17	7.6	43.5
28.00	8	3.6	47.1
29.00	9	4.0	51.1
30.00	19	8.5	59.6
Toplam	76	34	
31.00	8	3.6	63.2
32.00	9	4.0	67.3
33.00	7	3.1	70.4
34.00	5	2.2	72.6
35.00	4	1.8	74.4
36.00	8	3.6	78.0
37.00	6	2.7	80.7
38.00	2	.9	81.6
39.00	4	1.8	83.4
40.00	2	.9	84.3
Toplam	55	24.6	
41.00	4	1.8	86.1
42.00	4	1.8	87.9
43.00	4	1.8	89.7
44.00	2	.9	90.6
45.00	5	2.2	92.8
46.00	2	.9	93.7
47.00	2	.9	94.6
48.00	2	.9	95.5

49.00	2	.9	96.4
52.00	1	.4	96.9
54.00	1	.4	97.3
55.00	2	.9	98.2
56.00	2	.9	99.1
61.00	2	.9	100
Toplam	35	15.6	
Genel toplam	223	100.0	
Ortalama:	31.02		
Standart sapma:	8.75		

Tablo 4’te erkek katılımcıların yaş dağılımına ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre çalışma grubunda bulunan 223 erkek katılımcının yaşları 18-61 aralığındadır. Erkek katılımcıların 16’sı (% 7.1) 20 yaş ve altı, 41’i (% 18.4) 21-25 yaş, 76’sı (% 34) 26-30 yaş, 55’i (% 24.6) 31-40 yaş ve 35’i (% 15.6) 41 yaş ve üstü yaş aralıklarında bulunmaktadır. Erkek katılımcıların yaş ortalaması (\bar{X}) 31.02 ve standart sapması (SS) 8.75’tir.

4.2. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

İlk olarak “romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 5 ve 6’da verilmiştir.

Tablo 5. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Doyumu ile İlişkisi için Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		İlişki doyumuna		
		r	p	n
Kıskançlık tetikleyicileri	Birinci tür tetikleyici	.18**	.000	460
	İkinci tür tetikleyici	.18**	.000	460
	Üçüncü tür tetikleyici	.21**	.000	460
Kıskançlık tepkileri	Fiziksel tepki	.03	.491	460
	Duygusal tepki	.06	.215	460
	Bilişsel tepki	.03	.461	460
Kıskançlıkla baş etme yolları	Çıkış	-.01	.883	460
	Bağlılık	-.06	.179	460

	Umursamama	-.16**	.001	460
	Konuşma	.11*	.024	460
	Yıkıcı baş etme	-.08	.108	460
	Yapıcı baş etme	-.01	.858	460
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	.13**	.006	460
	Olumsuz etki	.06	.215	460
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	.06	.223	460
	Kaybetme korkusu	.08	.098	460
Kıskançlık toplam puan		.10*	.028	460

Tablo 5'te RKÖ toplam ve alt boyut puanlarının ilişki doyumu ile ilişkisini gösteren Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre ilişki doyumu ile romantik kıskançlık toplam puanı arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.10$, $p<.05$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. İlişki doyumu ile kıskançlık tetikleyicilerinden birinci tür tetikleyici puanları arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.18$, $p<.01$), ikinci tür tetikleyici ile düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.18$, $p<.01$) ve üçüncü tür tetikleyici ile düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.21$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. İlişki doyumu ile kıskançlıkla baş etme yollarından umursamama puanları arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.16$, $p<.01$), konuşma ile düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.11$, $p<.05$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. İlişki doyumu ile kıskançlık etkilerinden olumlu etki puanları arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.13$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 6. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyut Puanları ile İlişkisini Gösteren Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Kaçınmacı bağlanma			Kaygılı bağlanma		
		r	p	n	r	p	n
Kıskançlık tetikleyicileri	Birinci tür tetikleyici	-.16**	.001	460	.20**	.000	460
	İkinci tür tetikleyici	-.13**	.007	460	.25**	.000	460
	Üçüncü tür tetikleyici	-.24**	.000	460	.16**	.000	460
Kıskançlık tepkileri	Fiziksel tepki	-.05	.307	460	.38**	.000	460
	Duygusal tepki	-.14**	.002	460	.53**	.000	460
	Bilişsel tepki	-.01	.859	460	.51**	.000	460
Kıskançlıkla	Çıkış	.00	.977	460	.39**	.000	460

baş etme yolları	Bağlılık	.01	.810	460	.47**	.000	460
	Umursamama	.15**	.001	460	.29**	.000	460
	Konuşma	-.12*	.012	460	.20**	.000	460
	Yıkıcı baş etme	.07	.145	460	.42**	.000	460
	Yapıcı baş etme	-.04	.420	460	.46**	.000	460
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	-.16**	.001	460	.39**	.000	460
	Olumsuz etki	-.04	.457	460	.37**	.000	460
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	.06	.216	460	.53**	.000	460
	Kaybetme korkusu	-.01	.882	460	.51**	.000	460
Kıskançlık toplam puan		-.11*	.023	460	.59**	.000	460

Tablo 6’da RKÖ toplam ve alt boyut puanlarının YİYE-II alt boyutları ile ilişkisini gösteren Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Buna göre kaçınmacı bağlanma puanı ile romantik kıskançlık toplam puanı arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.11$, $p<.05$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaçınmacı bağlanma puanıyla kıskançlık tetikleyicilerinden birinci tür tetikleyici puanı arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.16$, $p<.01$), ikinci tür tetikleyici puanı arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.13$, $p<.01$), üçüncü tür tetikleyici puanı arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.24$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaçınmacı bağlanma puanıyla kıskançlık tepkilerinden duygusal tepki puanı arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.14$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaçınmacı bağlanma puanıyla kıskançlıkla baş etme yollarından umursamama puanı arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.15$, $p<.01$), konuşma puanıyla düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.12$, $p<.05$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaçınmacı bağlanma puanıyla kıskançlık etkilerinden olumlu etki puanı arasında düşük derecede, negatif ve anlamlı ($r=-.16$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

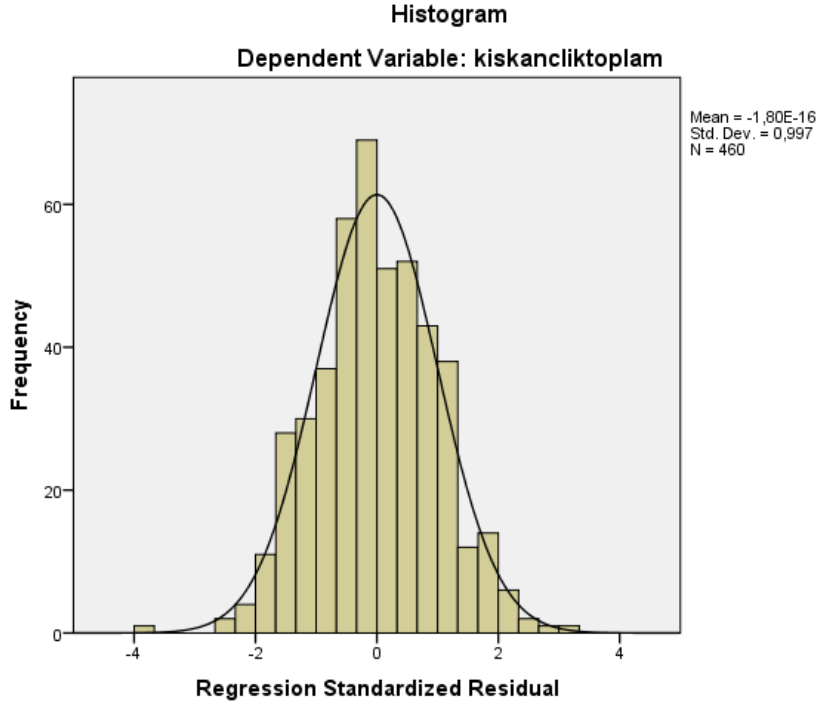
Kaygılı bağlanma puanı ile romantik kıskançlık toplam puanı arasında orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.59$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaygılı bağlanma puanıyla kıskançlık tetikleyicilerinden birinci tür tetikleyici puanı arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.20$, $p<.01$), ikinci tür tetikleyici puanı arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.25$, $p<.01$), üçüncü tür tetikleyici puanı arasında düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.16$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaygılı bağlanma puanıyla kıskançlık tepkilerinden fiziksel tepki puanı arasında orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.38$, $p<.01$), duygusal tepki puanı ile orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.53$, $p<.01$), bilişsel tepki puanı ile orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.51$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaygılı puanıyla kıskançlıkla baş etme yollarından çıkış puanı arasında orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.39$, $p<.01$),

bağlılık puanı ile orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.47$, $p<.01$), umursamama puanı ile düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.29$, $p<.01$), konuşma ile düşük derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.20$, $p<.01$), yıkıcı baş etme puanıyla orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.42$, $p<.01$), yapıcı baş etme puanı ile orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.46$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaygılı bağlanma puanıyla kıskançlık etkilerinden olumlu etki puanı arasında orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.39$, $p<.01$), olumsuz etki puanı ile orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.37$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Kaygılı bağlanma puanıyla kıskançlık nedenlerinden yetersizlik puanı arasında orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.53$, $p<.01$), kaybetme korkusu puanı ile orta derecede, pozitif ve anlamlı ($r=.51$, $p<.01$) bir ilişki olduğu anlaşılmıştır.

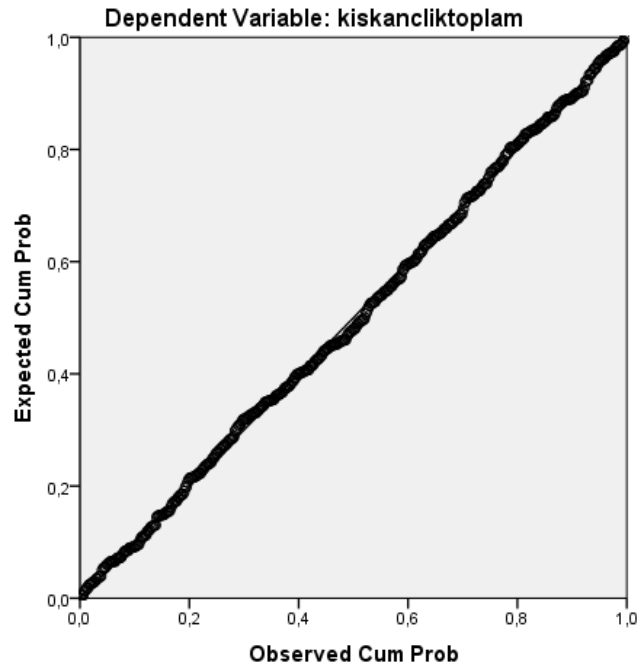
4.3. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum ve Bağlanma Stilleri Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamakta Mıdır?

Araştırmada ikinci olarak “romantik ilişkiden sağlanan doyum ve bağlanma stilleri romantik kıskançlık düzeyini yordamakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya cevap bulabilmek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Romantik kıskançlık düzeyinin yordayıcılarıyla ilgili analizlere başlamadan yordayıcı değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin doğrusal olup olmadığı ve puanların normal dağılım gösterip göstermediği saçılım diyagramları ile incelenmiş ve standardize edilmiş artık değerler için oluşturulan histogram ve dağılım eğrilerinin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Yapılan bu analizlerle ilgili grafikler aşağıda verilmiştir.



Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual



Verilerin uygunluğunun incelenmesinden sonra çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizlerle ilgili bulgular Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7. Regresyon Analizinde Kullanılan Değişkenlerin

Korelasyon Matrisi				
	1	2	3	4
1.Kıskançlık	1.00			
2.Kaçınmacı bağlanma	-.11*	1.00		
3.Kaygılı bağlanma	.59**	.14**	1.00	
4.İlişki doyumu	.10*	-.52**	-.03	1.00

*p<.05, **p<.01

Tablo 7’de yordanan (bağımlı) değişken ile yordayan (bağımsız) değişkenler arasındaki korelasyon değerleri görülmektedir. Buna göre Romantik Kıskançlık Ölçeği puanları ile kaçınmacı bağlanma arasında düşük düzeyde ve negatif ($r = -.11$, $p < .05$), kaygılı bağlanma ile orta düzeyde ve pozitif ($r = .59$, $p < .01$), ilişki doyumu ile düşük düzeyde ve pozitif ($r = .10$, $p < .05$) ilişki bulunmuştur. Kaçınmacı bağlanma ile kaygılı bağlanma arasında düşük düzeyde ve pozitif ($r = .14$, $p < .01$), ilişki doyumu ile orta düzeyde ve negatif ($r = -.52$, $p < .01$) ilişki bulunmuştur.

Tablo 8. Romantik Kıskançlığın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları

Model	R	R ²	B	SH	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	.62	.38	262.53	38.40		6.84	.000		
Kaçınmacı bağlanma			-1.20	.30	-.17	3.94	.000	-.11	-.18
Kaygılı bağlanma			4.09	.25	.61	16.38	.000	.59	.61
İlişki doyumu			.35	.45	.03	.76	.447	.10	.04

Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre bağlanma türlerinin romantik kıskançlık düzeyinin anlamlı yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) romantik kıskançlık düzeyini yordayan değişkenlerin önem sırasına göre birinci sırada kaygılı bağlanma ($\beta = .61$, $t = 16.38$, $p < .01$), ikinci sırada kaçınmacı bağlanma ($\beta = -.17$, $t = 3.94$, $p < .01$) olduğu anlaşılmaktadır. İlişki doyumunun ($\beta = .03$, $t = 0.76$, $p > .05$) ise anlamlı düzeyde modele katkısının olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Kaçınmacı ve kaygılı bağlanmanın birlikte romantik kıskançlık düzeyinin %38’ini ($R^2 = .38$) açıkladığı anlaşılmaktadır. Bu da bağlanma boyutlarının romantik kıskançlık düzeyinin önemli yordayıcısı olduğunu göstermektedir.

4.4. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından Cinsiyetler Arasında Farklılık Var Mıdır?

Üçüncü olarak “Romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık açısından cinsiyetler arasında farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 9 ve 10’da verilmiştir.

Tablo 9. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

		Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	sd	t	p	d
	Birinci tür tetikleyici	Kadın	237	43.32	12.78	458	2.13	.034**	0.20
		Erkek	223	40.49	15.72				
	İkinci tür tetikleyici	Kadın	237	36.74	11.14	458	1.96	.050**	0.18
		Erkek	223	34.48	13.54				
	Üçüncü tür tetikleyici	Kadın	237	44.04	10.93	458	2.96	.003*	0.27
		Erkek	223	40.66	13.49				
Kıskançlık tepkileri	Fiziksel tepki	Kadın	237	55.32	26.59	458	1.17	.244	
		Erkek	223	52.54	24.52				
	Duygusal tepki	Kadın	237	87.95	36.26	458	1.98	.048**	0.18
		Erkek	223	81.17	37.22				
Bilişsel tepki	Kadın	237	56.68	22.94	458	1.84	.066		
	Erkek	223	52.51	25.59					
Kıskançlıkla baş etme yolları	Çıkış	Kadın	237	20.49	9.44	458	2.25	.025**	0.21
		Erkek	223	18.51	9.48				
	Bağlılık	Kadın	237	12.70	6.21	458	5.12	.000*	0.48
		Erkek	223	9.72	6.26				
	Umursama	Kadın	237	8.65	5.69	458	.27	.789	
		Erkek	223	8.51	5.41				
	Konuşma	Kadın	237	8.07	3.27	458	3.69	.000*	0.35
		Erkek	223	6.99	3.02				
	Yıkıcı baş etme	Kadın	237	29.14	12.54	458	1.83	.068	
		Erkek	223	27.01	12.32				
Yapıcı baş etme	Kadın	237	20.77	7.80	458	5.64	.000*	0.53	
	Erkek	223	16.71	7.63					
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	Kadın	237	28.70	11.13	458	-.87	.386	
		Erkek	223	29.69	13.09				
	Olumsuz etki	Kadın	237	28.57	11.55	458	2.43	.015**	0.23
		Erkek	223	26.03	10.81				
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	Kadın	237	29.69	13.78	458	.13	.898	
		Erkek	223	29.52	13.53				
	Kaybetme korkusu	Kadın	237	22.15	10.30	458	2.28	.023**	0.21
		Erkek	223	20.00	9.95				
Kıskançlık toplam	Kadın	237	483.07	128.19	458	2.55	.011**	0.24	
	Erkek	223	450.80	143.01					

*p<.01, **p<.05

Tablo 9’da RKÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, RKÖ toplam puanlarının ($t_{(458)} = 2.55$, $p < .05$, $d = 0.24$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Toplam puanlarda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 450.80$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 483.07$) daha düşüktür. Alt boyut puanlarının analizleri incelendiğinde birinci tür tetikleyici alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 2.13$, $p < .05$, $d = 0.20$), ikinci tür tetikleyici alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 1.96$, $p = .05$, $d = 0.18$) ve üçüncü tür tetikleyici alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 2.96$, $p < .01$, $d = 0.27$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Erkeklerin ortalamaları ($\bar{X}(1. \text{tür}) = 40.49$), ($\bar{X}(2. \text{tür}) = 34.48$), ($\bar{X}(3. \text{tür}) = 40.66$) her üç tetikleyici alt ölçeğinde de kadınların ortalamalarından ($\bar{X}(1. \text{tür}) = 43.32$), ($\bar{X}(2. \text{tür}) = 36.74$), ($\bar{X}(3. \text{tür}) = 44.04$) daha düşüktür. Duygusal tepki alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 1.98$, $p < .05$, $d = 0.18$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Duygusal tepki alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 81.17$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 87.95$) daha düşüktür. Çıkış alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 2.25$, $p < .05$, $d = 0.21$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Çıkış alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 18.51$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 20.49$) daha düşüktür. Bağlılık alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 5.12$, $p < .01$, $d = 0.48$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Bağlılık alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 9.72$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 12.70$) daha düşüktür. Konuşma alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 3.69$, $p < .01$, $d = 0.35$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Konuşma alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 6.99$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 8.07$) daha düşüktür. Kıskançlıkla baş etme alt boyutlarında, bağlılık ve konuşma alt boyutlarının birleşimi ile oluşan yapıcı baş etme alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 5.64$, $p < .01$, $d = 0.53$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Yapıcı baş etme alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 16.71$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 20.77$) daha düşüktür. Olumsuz etki alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 2.43$, $p < .05$, $d = 0.23$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Olumsuz etki alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 26.03$), kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 28.57$) daha düşüktür. Kaybetme korkusu alt boyutundan alınan puanların ($t_{(458)} = 2.28$, $p < .05$, $d = 0.21$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı anlaşılmaktadır. Kaybetme korkusu alt boyutunda erkeklerin ortalamaları ($\bar{X} = 20.00$),

kadınların ortalamalarından ($\bar{X} = 22.15$) daha düşüktür. Yapılan analizlerde RKÖ'nin diğer alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 10. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyut Puanları ile İlişki Doyumu Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Cinsiyet		n	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kaçınmacı	Kadın	237	63.66	19.38	458	1.52	.129
bağlanma	Erkek	223	60.90	19.58			
Kaygılı	Kadın	237	65.68	19.75	458	1.61	.109
bağlanma	Erkek	223	62.62	20.96			
İlişki	Kadın	237	49.03	13.05	458	-1.24	.215
doyumu	Erkek	223	50.52	12.81			

Tablo 10'da YİYE-II alt boyut puanları ile ilişki doyumu puanlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Buna göre, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermedikleri anlaşılmaktadır.

4.5. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Türüne Bağlı Farklılıklar Var Mıdır?

Dördüncü olarak “romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlık açısından ilişki türüne bağlı farklılıklar var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Analiz sonucunda Romantik kıskançlıkla ilgili elde edilen betimsel bulgular ve tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 11 ve 12’de, bağlanma ve ilişki doyumu ile ilgili elde edilen betimsel bulgular ve tek yönlü ANOVA sonuçları ise Tablo 13 ve 14’te verilmiştir.

Tablo 11. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu

			n	\bar{X}	SS
Kıskançlık tetikleyicileri	Birinci tür tetikleyici	A.Flört	212	44.35	12.41
		B.Söz/Nişan	63	40.27	15.88
		C.Evli	185	39.77	15.45
		Toplam	460	41.95	14.34
	İkinci tür tetikleyici	A.Flört	212	36.27	11.54
		B.Söz/Nişan	63	36.52	11.94

		C.Evli	185	34.62	13.45
		Toplam	460	35.64	12.40
	Üçüncü tür tetikleyici	A.Flört	212	43.66	10.87
		B.Söz/Nişan	63	39.83	14.17
		C.Evli	185	41.84	13.13
		Toplam	460	42.40	12.34
Kıskançlık tepkileri	Fiziksel tepki	A.Flört	212	54.24	23.95
		B.Söz/Nişan	63	57.98	24.74
		C.Evli	185	52.31	27.65
		Toplam	460	53.97	25.62
	Duygusal tepki	A.Flört	212	88.61	34.93
		B.Söz/Nişan	63	91.48	37.93
		C.Evli	185	77.83	37.70
		Toplam	460	84.67	36.84
	Bilişsel tepki	A.Flört	212	55.85	22.85
		B.Söz/Nişan	63	56.92	23.17
		C.Evli	185	52.51	26.24
		Toplam	460	54.66	24.33
Kıskançlıkla baş etme yolları	Çıkış	A.Flört	212	20.05	9.79
		B.Söz/Nişan	63	18.84	8.88
		C.Evli	185	19.17	9.39
		Toplam	460	19.53	9.50
	Bağlılık	A.Flört	212	12.22	6.23
		B.Söz/Nişan	63	11.60	7.29
		C.Evli	185	10.03	6.10
		Toplam	460	11.25	6.40
	Umursamama	A.Flört	212	8.63	5.42
		B.Söz/Nişan	63	8.71	5.83
		C.Evli	185	8.48	5.64
		Toplam	460	8.58	5.55
	Konuşma	A.Flört	212	7.99	3.10
		B.Söz/Nişan	63	7.67	2.98
		C.Evli	185	6.99	3.31
		Toplam	460	7.55	3.20
	Yıkıcı baş etme	A.Flört	212	28.68	12.25
		B.Söz/Nişan	63	27.56	12.44
		C.Evli	185	27.64	12.76
		Toplam	460	28.11	12.47
	Yapıcı baş etme	A.Flört	212	20.21	7.65
		B.Söz/Nişan	63	19.27	7.96
		C.Evli	185	17.02	8.03
		Toplam	460	18.80	7.97
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	A.Flört	212	29.70	11.47
		B.Söz/Nişan	63	30.59	13.18
		C.Evli	185	28.10	12.44
		Toplam	460	29.18	12.12
	Olumsuz etki	A.Flört	212	27.92	10.57
		B.Söz/Nişan	63	27.70	10.70
		C.Evli	185	26.54	12.18

		Toplam	460	27.33	11.26		
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	A.Flört	212	30.14	13.71		
		B.Söz/Nişan	63	30.92	13.06		
		C.Evli	185	28.56	13.77		
		Toplam	460	29.61	13.65		
	Kaybetme korkusu	A.Flört	212	22.08	9.93		
		B.Söz/Nişan	63	22.37	9.81		
		C.Evli	185	19.55	10.43		
		Toplam	460	21.10	10.18		
		Kıskançlık toplam		A.Flört	212	481.73	126.07
				B.Söz/Nişan	63	481.40	125.09
		C.Evli	185	446.28	148.84		
		Toplam	460	467.43	136.39		

Tablo 12. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

			Kareler		Kareler		F	p	η^2	Fark
			Top.	sd	Ort.					
Kıskançlık tetikleyicileri	Birinci tür tetikleyici	Grup. a.	2283.97	2	1141.98	5.67	.004	.02	A>C	
		Grup içi	92059.89	457	201.44					
		Toplam	94343.85	459						
	İkinci tür tetikleyici	Grup. a.	328.22	2	164.11	1.07	.345			
		Grup içi	70239.60	457	153.70					
		Toplam	70567.82	459						
	Üçüncü tür tetikleyici	Grup. a.	812.84	2	406.42	2.69	.069			
		Grup içi	69095.76	457	151.19					
		Toplam	69908.60	459						
Kıskançlık tepkileri	Fiziksel tepki	Grup. a.	1541.06	2	770.53	1.18	.310			
		Grup içi	299668.63	457	655.73					
		Toplam	301209.69	459						
	Duygusal tepki	Grup. a.	14869.76	2	7434.88	5.59	.004	.02	A>C, B>C	
		Grup içi	608220.68	457	1330.90					
		Toplam	623090.44	459						
	Bilişsel tepki	Grup. a.	1476.44	2	738.22	1.25	.288			
		Grup içi	270137.29	457	591.11					
		Toplam	271613.73	459						
Kıskançlıkla baş etme yolları	Çıkış	Grup. a.	111.93	2	55.96	.62	.539			
		Grup içi	41338.65	457	90.46					
		Toplam	41450.57	459						
	Bağlılık	Grup. a.	484.72	2	242.36	6.04	.003	.03	A>C	
		Grup içi	18324.52	457	40.10					
		Toplam	18809.24	459						
	Umursama	Grup. a.	3.62	2	1.81	.06	.943			
		Grup içi	14138.56	457	30.94					
		Toplam	14142.18	459						
	Konuşma	Grup. a.	99.07	2	49.53	4.94	.008	.02	A>C	
		Grup içi	4586.98	457	10.04					
		Toplam	4686.04	459						

Yıkıcı baş etme		Grup. a.	128.37	2	64.18	.41	.663		
		Grup içi	71204.20	457	155.81				
		Toplam	71332.57	459					
Yapıcı baş etme		Grup. a.	1021.83	2	510.91	8.30	.000	.04	A>C
		Grup içi	28143.77	457	61.58				
		Toplam	29165.60	459					
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	Grup. a.	397.43	2	198.71	1.36	.259		
		Grup içi	67006.60	457	146.62				
		Toplam	67404.02	459					
	Olumsuz etki	Grup. a.	200.36	2	100.18	.79	.455		
		Grup içi	57962.08	457	126.83				
		Toplam	58162.44	459					
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	Grup. a.	372.28	2	186.14	1.00	.369		
		Grup içi	85095.29	457	186.20				
		Toplam	85467.57	459					
	Kaybetme korkusu	Grup. a.	750.15	2	375.08	3.66	.026	.02	A>C
		Grup içi	46792.84	457	102.39				
		Toplam	47542.99	459					
Kıskançlık toplam		Grup. a.	138365.89	2	69182.94	3.76	.024	.02	A>C
		Grup içi	8399860.59	457	18380.43				
		Toplam	8538226.48	459					

Tablo 11 ve Tablo 12 incelendiğinde RKÖ toplam puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.76, p < .05, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 481.73$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 446.28$) olanlara göre daha yüksek kıskançlık toplam puanı ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Alt ölçek puanları incelendiğinde birinci tür kıskançlık tetikleyici puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 5.67, p < .01, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 44.35$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 39.77$) olanlara göre daha yüksek birinci tür tetikleyici puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. İkinci olarak, duygusal tepki puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 5.59, p < .01, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ($\bar{X} = 88.61$) ve söz/nişan türü ilişkisi ($\bar{X} = 91.48$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 77.83$) olanlara göre daha yüksek duygusal tepki puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bağlılık puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 6.04, p < .01, \eta^2 = .03$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin

sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 12.22$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 10.03$) olanlara göre daha yüksek bağlılık puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Konuşma puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 4.94$, $p < .01$, $\eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 7.99$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 6.99$) olanlara göre daha yüksek konuşma puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Yapıcı baş etme puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 8.30$, $p < .01$, $\eta^2 = .04$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 20.21$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 17.02$) olanlara göre daha yüksek yapıcı baş etme puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kaybetme korkusu puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.66$, $p < .05$, $\eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 22.08$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 19.55$) olanlara göre daha yüksek kaybetme korkusu puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu

		n	\bar{X}	SS
Kaçınmacı bağlanma	A.Flört	212	64.25	18.26
	B.Söz/Nişan	63	62.49	21.20
	C.Evli	185	60.05	20.14
	Toplam	460	62.32	19.51
Kaygılı bağlanma	A.Flört	212	67.40	19.99
	B.Söz/Nişan	63	63.19	18.65
	C.Evli	185	60.87	20.93
	Toplam	460	64.20	20.38
İlişki doyumu	A.Flört	212	48.85	11.70
	B.Söz/Nişan	63	52.44	10.72
	C.Evli	185	49.86	14.78
	Toplam	460	49.75	12.94

Tablo 14. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

		Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	η^2	Fark
Kaçınmacı bağlanma	Grup. a.	1741.43	2	870.71	2.30	.101		
	Grup içi	172892.96	457	378.32				
	Toplam	174634.38	459					
Kaygılı bağlanma	Grup. a.	4281.07	2	2140.54	5.25	.006	.02	A>C
	Grup içi	186447.32	457	407.98				
	Toplam	190728.39	459					
İlişki doyumu	Grup. a.	630.10	2	315.05	1.89	.152		
	Grup içi	76229.64	457	166.80				
	Toplam	76859.75	459					

Tablo 13 ve Tablo 14 incelendiğinde kaygılı bağlanma puanlarında ilişki türü bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 5.25, p < .01, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, flört türü ilişkisi ($\bar{X} = 67.40$) olanların, evlilik ilişkisi ($\bar{X} = 60.87$) olanlara göre daha yüksek kaygılı bağlanma puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

4.6. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Süresine Bağlı Farklılıklar Var Mıdır?

Araştırmanın beşinci sorusu romantik ilişkiden sağlanan doyum, bağlanma stilleri ve romantik kıskançlığın ilişki süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Romantik kıskançlıkla ilgili elde edilen betimsel bulgular ve tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 15 ve 16'da, bağlanma ve ilişki doyumu ile ilgili elde edilen betimsel bulgular ve tek yönlü ANOVA sonuçları ise Tablo 17 ve 18'de verilmiştir.

Tablo 15. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu

			n	\bar{X}	SS
Kıskançlık tetikleyicileri	Birinci tür tetikleyici	A.5 Yıl altı	312	42.62	13.90
		B.5-10 yıl arası	71	45.70	11.80
		C.10 yıl üstü	77	35.79	16.38
		Toplam	460	41.95	14.34

	İkinci tür tetikleyici	A.5 Yıl altı	312	35.55	11.87
		B.5-10 yıl arası	71	38.63	9.92
		C.10 yıl üstü	77	33.23	15.73
		Toplam	460	35.64	12.40
	Üçüncü tür tetikleyici	A.5 Yıl altı	312	42.72	11.61
		B.5-10 yıl arası	71	45.46	9.51
		C.10 yıl üstü	77	38.30	16.09
		Toplam	460	42.40	12.34
Kıskaçlık tepkileri	Fiziksel tepki	A.5 Yıl altı	312	53.90	23.97
		B.5-10 yıl arası	71	54.45	27.42
		C.10 yıl üstü	77	53.82	30.33
		Toplam	460	53.97	25.62
	Duygusal tepki	A.5 Yıl altı	312	86.54	36.47
		B.5-10 yıl arası	71	87.28	36.23
		C.10 yıl üstü	77	74.68	37.73
		Toplam	460	84.67	36.84
	Bilişsel tepki	A.5 Yıl altı	312	54.74	22.99
		B.5-10 yıl arası	71	57.79	26.14
		C.10 yıl üstü	77	51.44	27.62
		Toplam	460	54.66	24.33
Kıskaçlıkla baş etme yolları	Çıkış	A.5 Yıl altı	312	19.90	9.63
		B.5-10 yıl arası	71	18.94	8.40
		C.10 yıl üstü	77	18.57	9.95
		Toplam	460	19.53	9.50
	Bağlılık	A.5 Yıl altı	312	11.55	6.47
		B.5-10 yıl arası	71	11.15	6.33
		C.10 yıl üstü	77	10.14	6.14
		Toplam	460	11.25	6.40
	Umursama	A.5 Yıl altı	312	8.50	5.37
		B.5-10 yıl arası	71	7.92	5.56
		C.10 yıl üstü	77	9.51	6.20
		Toplam	460	8.58	5.55
Konuşma	A.5 Yıl altı	312	7.80	3.10	
	B.5-10 yıl arası	71	7.63	3.15	
	C.10 yıl üstü	77	6.43	3.40	
	Toplam	460	7.55	3.20	
Yıkıcı baş etme	A.5 Yıl altı	312	28.40	12.44	
	B.5-10 yıl arası	71	26.86	11.19	
	C.10 yıl üstü	77	28.08	13.73	
	Toplam	460	28.11	12.47	
Yapıcı baş etme	A.5 Yıl altı	312	19.35	8.00	
	B.5-10 yıl arası	71	18.79	7.56	
	C.10 yıl üstü	77	16.57	7.93	

		Toplam	460	18.80	7.97
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	A.5 Yıl altı	312	29.93	11.86
		B.5-10 yıl arası	71	29.72	11.00
		C.10 yıl üstü	77	25.65	13.58
		Toplam	460	29.18	12.12
	Olumsuz etki	A.5 Yıl altı	312	27.47	10.88
		B.5-10 yıl arası	71	29.72	12.05
		C.10 yıl üstü	77	24.60	11.57
		Toplam	460	27.33	11.26
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	A.5 Yıl altı	312	29.98	13.37
		B.5-10 yıl arası	71	30.59	14.57
		C.10 yıl üstü	77	27.18	13.76
		Toplam	460	29.61	13.65
	Kaybetme korkusu	A.5 Yıl altı	312	21.72	9.90
		B.5-10 yıl arası	71	21.20	10.39
		C.10 yıl üstü	77	18.52	10.79
		Toplam	460	21.10	10.18
Kıskançlık toplam	A.5 Yıl altı	312	472.92	128.02	
	B.5-10 yıl arası	71	486.20	134.06	
	C.10 yıl üstü	77	427.86	163.36	
	Toplam	460	467.43	136.39	

Tablo 16. Romantik Kıskançlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

			Kareler		Kareler		F	p	η^2	Fark
			Top.	sd	Ort.					
Kıskançlık tetikleyicileri	Birinci tür tetikleyici	Grup. a.	4058.54	2	2029.27	10.27	.000	.04	A>C B>C	
		Grup içi	90285.31	457	197.56					
		Toplam	94343.85	459						
	İkinci tür tetikleyici	Grup. a.	1084.47	2	542.24	3.57	.029	.02	B>C	
		Grup içi	69483.35	457	152.04					
		Toplam	70567.82	459						
	Üçüncü tür tetikleyici	Grup. a.	1993.63	2	996.81	6.71	.001	.03	A>C B>C	
		Grup içi	67914.97	457	148.61					
		Toplam	69908.60	459						
Kıskançlık tepkileri	Fiziksel tepki	Grup. a.	19.54	2	9.77	.02	.985			
		Grup içi	301190.14	457	659.06					
		Toplam	301209.68	459						
	Duygusal tepki	Grup. a.	9261.58	2	4630.79	3.45	.033	.02	A>C	
		Grup içi	613828.86	457	1343.17					
		Toplam	623090.44	459						
	Bilişsel	Grup. a.	1494.46	2	747.23	1.26	.283			

	tepki	Grup içi	270119.26	457	591.07				
		Toplam	271613.73	459					
Kıskançlık- la baş etme yolları	Çıkış	Grup. a.	138.02	2	69.01	.76	.467		
		Grup içi	41312.55	457	90.40				
		Toplam	41450.57	459					
	Bağlılık	Grup. a.	123.34	2	61.67	1.51	.222		
		Grup içi	18685.90	457	40.89				
		Toplam	18809.24	459					
	Umursam ama	Grup. a.	99.44	2	49.72	1.62	.199		
		Grup içi	14042.74	457	30.73				
		Toplam	14142.18	459					
	Konuşma	Grup. a.	117.03	2	58.51	5.85	.003	.03	A>C
		Grup içi	4569.02	457	10.00				
		Toplam	4686.04	459					
	Yıkıcı baş etme	Grup. a.	137.52	2	68.76	.44	.643		
		Grup içi	71195.04	457	155.79				
		Toplam	71332.57	459					
Yapıcı baş etme	Grup. a.	477.69	2	238.85	3.81	.023	.02	A>C	
	Grup içi	28687.91	457	62.77					
	Toplam	29165.60	459						
Kıskançlık etkileri	Olumlu etki	Grup. a.	1155.68	2	577.84	3,99	.019	.02	A>C
		Grup içi	66248.35	457	144.96				
		Toplam	67404.02	459					
	Olumsuz etki	Grup. a.	985.88	2	492.94	3.94	.020	.02	B>C
		Grup içi	57176.57	457	125.11				
		Toplam	58162.44	459					
Kıskançlık nedenleri	Yetersizlik	Grup. a.	566.04	2	283.02	1.52	.219		
		Grup içi	84901.53	457	185.78				
		Toplam	85467.57	459					
	Kaybetme korkusu	Grup. a.	633.79	2	316.90	3.09	.047	.01	A>C
		Grup içi	46909.20	457	102.65				
		Toplam	47542.99	459					
Kıskançlık toplamları	Grup. a.	154992.82	2	77496.41	4.23	.015	.02	A>C	
	Grup içi	8383233.66	457	18344.05				B>C	
	Toplam	8538226.48	459						

Tablo 15 ve Tablo 16 incelendiğinde RKÖ toplam puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 4.23$, $p < .05$, $\eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ($\bar{X} = 472.92$) ve 5-10 yıl arası ilişkisi ($\bar{X} = 486.20$) olanların, 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 427.86$) olanlara göre daha yüksek toplam puan ortalamasına sahip oldukları

anlaşılmaktadır. Alt ölçek puanları incelendiğinde kıskançlık tetikleyicilerinden birinci tür kıskançlık tetikleyici puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 10.27, p < .01, \eta^2 = .04$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ($\bar{X} = 42.62$) ve 5-10 yıl arası ilişkisi ($\bar{X} = 45.70$) olanların, 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 35.79$) olanlara göre daha yüksek birinci tür tetikleyici puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. İkinci tür kıskançlık tetikleyici puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2, 457)} = 3.57, p < .05, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, 5-10 yıl arası ilişkisi ($\bar{X} = 38.63$) olanların, 10 yıl üstü ilişkisi olanlara ($\bar{X} = 33.23$) göre daha yüksek ikinci tür tetikleyici puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Üçüncü tür kıskançlık tetikleyici puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 6.71, p < .01, \eta^2 = .03$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ($\bar{X} = 42.72$) ve 5-10 yıl arası ilişkisi ($\bar{X} = 45.46$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 38.30$) olanlara göre daha yüksek üçüncü tür tetikleyici puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlık tepkilerinden duygusal tepki puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.45, p < .05, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 86.54$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 74.68$) olanlara göre daha yüksek duygusal tepki puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlık baş etme yollarından konuşma puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 5.85, p < .01, \eta^2 = .03$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 7.80$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 6.43$) olanlara göre daha yüksek konuşma puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlık baş etme yollarından yapıcı baş etme puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.81, p < .05, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 19.35$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 16.57$) olanlara göre daha yüksek yapıcı baş etme puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlık etkilerinden olumlu etki puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.99, p < .05, \eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi

gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 29.93$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 25.65$) olanlara göre daha yüksek olumlu etki puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlık etkilerinden olumsuz etki puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.94$, $p < .05$, $\eta^2 = .02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, 5-10 yıl arası ilişkisi ($\bar{X} = 29.72$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 24.60$) olanlara göre daha yüksek olumsuz etki puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlık nedenlerinden kaybetme korkusu puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)} = 3.09$, $p < .05$, $\eta^2 = .01$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 21.72$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 18.52$) olanlara göre daha yüksek kaybetme korkusu puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 17. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre Betimsel İstatistik Tablosu

		n	\bar{X}	SS
Kaçınmacı bağlanma	A.5 Yıl altı	312	63.14	19.00
	B.5-10 yıl arası	71	56.48	20.95
	C.10 yıl üstü	77	64.40	19.41
	Toplam	460	62.32	19.51
Kaygılı bağlanma	A.5 Yıl altı	312	65.88	19.50
	B.5-10 yıl arası	71	62.54	21.26
	C.10 yıl üstü	77	58.92	22.23
	Toplam	460	64.20	20.38
İlişki doyumu	A.5 Yıl altı	312	49.79	11.96
	B.5-10 yıl arası	71	52.38	11.96
	C.10 yıl üstü	77	47.19	16.76
	Toplam	460	49.75	12.94

Tablo 18. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Alt Boyutları ile İlişki Doyumu Puanlarının İlişki Süresi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

		Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	η^2	Fark
Kaçınmacı bağlanma	Grup. a.	2965.07	2	1482.54	3.95	.020	.02	A>B
	Grup içi	171669.31	457	375.64				C>B
	Toplam	174634.38	459					
Kaygılı bağlanma	Grup. a.	3217.07	2	1608.54	3.92	.021	.02	A>C
	Grup içi	187511.31	457	410.31				
	Toplam	190728.39	459					
İlişki doyumu	Grup. a.	994.33	2	497.16	3.00	.051		
	Grup içi	75865.42	457	166.01				
	Toplam	76859.74	459					

Tablo 17 ve Tablo 18 incelendiğinde YİYE-II alt ölçeklerinden kaçınmacı bağlanma puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)}= 3.95$, $p<.05$, $\eta^2=.02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 63.14$) olanlar ile 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 64.40$) olanların 5-10 yıl arası ilişkisi ($\bar{X} = 56.48$) olanlara göre daha yüksek kaçınmacı bağlanma puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kaygılı bağlanma puanlarında da ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,457)}= 3.92$, $p<.05$, $\eta^2=.02$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Tukey HSD testinin sonuçlarına göre, beş yılın altında ilişkisi ($\bar{X} = 65.88$) olanların 10 yıl üstü ilişkisi ($\bar{X} = 58.92$) olanlara göre daha yüksek kaygılı bağlanma puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Birinci bölümde de belirtildiği gibi bu çalışma genel olarak romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın diğer amacı; söz konusu ilişkilerde kadın erkek farklılıklarına işaret eden kuramsal yaklaşımların ışığında bu ilişkilerin cinsiyetler arasında nasıl bir farklılık gösterdiğini, ilişki süresinin ve türünün söz konusu ilişkileri nasıl etkilediğini ele alınmaktır.

Bu amaçlar kapsamında, ikinci bölümde bu araştırmanın konusuyla ilgisi olduğu düşünülen farklı kuramsal görüş ve çalışmalara yer verilmiş; üçüncü bölümde kullanılan yöntem ve veri toplama araçları açıklanmış; dördüncü bölümde istatistiksel veri analizi teknikleri ile yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular verilmiştir. Bu bölümde ise istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular tartışılmıştır. Bu çalışmada değişken sayısı ve kullanılan alt ölçek sayısı fazla olduğundan dolayı takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla tartışma ve yorumlar, bulgular bölümünde verilen başlıklar altında yapılmıştır.

5.1. Romantik İlişkiden Sağlanan Doym, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Bu araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek korelasyon analizinde anlamlı çıkan ve regresyon analizinde yorumlanmayan bulgular burada tartışılmıştır.

Analiz sonuçları, ilişki doyumu ile romantik kıskançlık arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Pines'e (1998) göre kıskançlık, önem verilen bir ilişkide sorun yaşanmasına veya ilişkinin kaybedilmesine neden olabilecek bir tehlikenin varlığının hissedilmesi durumunda verilen tepkidir. İlişkisel doyumu yüksek olan bir ilişkinin değer verilen bir ilişki olduğu ve kişinin değer verdiği ilişkisini kaybetmek istemediği düşünüldüğünde kıskançlık ile ilişkisel doym arasında olumlu bir ilişki bulunması anlamlı bir sonuçtur. Hansen de (1983) evlilik doyumu ve kıskançlık ilişkisini incelediği araştırmasında araştırma bulgularımızı destekler nitelikte evlilik doyumu ile kıskançlık arasında pozitif yönde bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Demirtaş ve Dönmez de (2006) romantik kıskançlıkla ilişki doyumu arasında pozitif bir ilişki bulunduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bu iki araştırma sonuçlarını destekler nitelikteki araştırma

bulgumuz; Demirtaş ve Dönmez 'in de (2006) belirttikleri gibi, Thibaut ve Kelley'nin (1959) karşılıklı bağımlılık kuramı bakış açısına göre ilişkiden yüksek ödül ve düşük bedel elde eden bireyler daha çok ilişkiyel doyum yaşarlar. İlişkiyel doyumyu yüksek olan kişiler ilişkiden daha büyük kazanç sağladıkları için ilişkiyi etkileyebilecek herhangi bir tehlike durumunda kaybedecek daha çok şeyleri olduğundan dolayı daha çok kıskançlık yaşarlar şeklinde de yorumlanabilir. Bu araştırmayla aynı sonuçlara ulaşan çalışmalar olsa da Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar bölümünde de verildiği gibi romantik kıskançlık ile ilişki doyumyu konusunda literatürde tutarsız sonuçlar elde edilmiştir. Bazı araştırmalar ilişki doyumyu ile romantik kıskançlık arasında negatif bir ilişki olduğu (Andersen ve ark., 1995; Guerrero ve Eloy, 1992; Güngör-Houser, 2009), bazı çalışmalar da ilişki doyumyu ile romantik kıskançlık arasında ilişki olmadığı şeklinde bu araştırma bulgularının aksi sonuçlara ulaşmışlardır (Curun ve Çapkin, 2014; Zeytinoğlu, 2013).

Çalışmanın bulguları ilişki doyumyu ile her üç tür kıskançlık tetikleyicisine gösterileceği belirtilen kıskançlık düzeyi arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu da kişinin ilişkisinden aldığı doyum arttıkça birinci tür tetikleyiciler (partnerinin bir partide veya başka bir ortamda karşı cinsten bir kişiye ilgili davranması), ikinci tür tetikleyiciler (partnerin başka biriyle cinsel bir birlikteliğinin olması) ve üçüncü tür tetikleyicilere (partnerin karşı cinsten bir kişiyle flört etmesi) karşı daha fazla kıskançlık yaşadığı anlamına gelmektedir. Bu bulgumuz Çimen'in (2007) bulgusuyla tutarlıdır. Çimen de (2007) ilişki doyumyu ile birinci ve ikinci tür tetikleyicilere gösterileceği belirtilen kıskançlık düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Ulaştığı bu sonucu; kişinin ilişkisinden aldığı doyumun ilişkisini daha vazgeçilmez yaptığı, bu vazgeçilmez ilişkisine yönelik bir tehlike olması durumunda daha fazla kıskançlık yaşadığı şeklinde yorumlamıştır.

Araştırma sonuçları ilişki doyumyu ile yapıcı baş etme yöntemlerinden konuşma arasında pozitif; yıkıcı baş etme yöntemlerinden umursamama arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar sosyal mübadele kuramı bakış açısıyla; kıskançlık gibi bir problemle karşılaştıklarında ilişkiyel doyumyu yüksek olan kişilerin ilişkiden kazanç sağladıklarından dolayı ilişkilerini kaybetmek istemedikleri ve bunun için de konuşma gibi yapıcı yöntemler kullanarak ilişkilerini kurtarmaya çalıştıkları; ilişkiyel doyumyu düşük olan kişilerin ilişkiden sağladıkları herhangi bir ödül olmadığı için ilişkideki sorunları görmemezlikten gelerek umursamama gibi yıkıcı baş etme yöntemlerini tercih edebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmaya benzer şekilde, kıskançlık yaşanması durumunda kıskançlıkla ilgili duygularını reddetme, bu durumu umursamama gibi olumsuz bir ifade şekli kullanan kişilerin

ilişkisel doyumlarının az olduğu yönünde bulgulara ulaşan literatür araştırmaları bulunmaktadır (Guerrero ve Eloy, 1992; Guerrero ve ark., 2005). Yine bu çalışmayla tutarlı olarak bir ilişkide kıskançlığın ortaya çıkması durumunda çiftler arasında iletişim kurulmasının ilişkiyi koruyucu bir etkiye sahip olduğunu (Guerrero ve ark., 1995), kıskançlığa neden olan olay veya durum ile ilgili konuşmanın, problemi açıklığa kavuşturmanın ve böylece sorunu ortadan kaldırmanın veya azaltmanın ilişkisel doyumu da arttırdığını belirten araştırmacılar da (Guerrero ve Andersen, 1998) bulunmaktadır.

Bulgular ilişki doyumu ile kıskançlık etkilerinden olumlu etki arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. İlişki doyumu yüksek olan bir kişinin, değer verdiği ilişkisine yönelik bir tehdit durumu karşısında yaşadığı kıskançlık, Harris ve Darby'nin de (2010) belirttikleri gibi; kişinin ilişkisine yönelik tehlikelere karşı ilişkisine sahip çıkmasını, ilişkisi için daha fazla emek harcamasını sağlayabilmektedir. Böylece ilişkisel doyumun yüksek olduğu bir ilişkide kıskançlık ilişkiyi olumlu etkileyebilmektedir.

Analiz sonuçları kaçınmacı bağlanmayla ayrı ayrı her üç tür kıskançlık tetikleyicisine gösterileceği belirtilen kıskançlık düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yakınlıktan kaçınma; kişinin diğer kişilerle ilişkilerinde sınırlı bir yakınlık kurması, duygusal ve fiziksel olarak bağımsız olma arzusunu göstermektedir (Rholes ve ark., 2001). Kişinin mesafeli davranma, fiziksel ve duygusal olarak bağımsız olma arzusu arttıkça ilişkiden ve partnerinden uzaklaşacağı, ilişkisine ve partnerine verdiği değer ve ilişkisini kaybetme korkusunun azalabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla değerli olmayan ve kaybetmekten korkulmayan bir ilişkiye yönelik, duygusal veya cinsel fark etmeksizin bir tehdit olabilecek herhangi bir kıskançlık tetikleyicisi karşısında gösterileceği belirtilen kıskançlık düzeyinin azalması da beklenen bir durumdur.

Sonuçlar aynı zamanda kaçınmacı bağlanma arttıkça kıskançlık yaşanması durumuna verilen duygusal tepkinin de azaldığını göstermektedir. Kaçınmacı bağlanmaya sahip bir kişide duygusal olarak mesafeli olma arzusu olduğundan (Rholes ve ark., 2001) ve kaçınma düzeyi yükseldikçe duygusal mesafe de arttığından dolayı, bu kişilerin kaçınmacı bağlanma düzeyi düşük olan bir kişiye göre kıskançlığı tetikleyen herhangi bir durumdan duygusal olarak daha az etkilendikleri ve bu duruma daha az duygusal tepki verdikleri söylenebilir. Bu bulgu kaçınmacı bağlanmayla kıskançlık düzeyi arasında negatif bir ilişki bulunduğunu gösteren araştırma bulgusuyla birlikte ele alındığında daha da anlamlı gelmektedir. Kaçınmacı bağlanma arttıkça kıskançlığın azaldığı düşünüldüğünde; kıskançlığın düşük düzeyde bulunduğu kaçınmacı bağlanan bir kişinin, güçlü duygusal tepki vermesi de beklenen bir durum değildir.

Analiz sonuçlarında kaçınmacı bağlanma ile kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden umursamama arasında pozitif; konuşma arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir. Kaçınmacı bağlanan kişi duygusal ve fiziksel olarak mesafeli olduğu için (Rholes ve ark., 2001) ilişkide kıskançlık gibi herhangi bir sorunla karşılaştığında yine aynı şekilde mesafeli davranıp ve sorundan kaçınarak, sorunu umursamayabilir. Bu da kıskançlık yaşanması durumunda çözüm için yapıcı yöntemlerden biri olan konuşma yöntemini tercih etmemesine neden olabilir. Ancak kaçınmacı bağlanma düzeyi düşük olan bir kişinin kıskançlık gibi bir sorunla karşılaştığında duyarsız kalmayarak, sorundan kaçınmayarak sorunun çözümü için partneriyle konuşmayı tercih edebileceği söylenebilir.

Sonuçlar kaçınmacı bağlanmayla kıskançlığın olumlu etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kıskançlık kimi zaman olumsuz bir duyguken bazen de ilişkiye renk katan, ilişkide bağlılığı arttıran olumlu bir duygu olarak değerlendirilebilmektedir. Araştırmacılar kıskançlığın ilişkiye olumlu ya da olumsuz etki etmesinin birçok etkene bağlı olduğunu, bu etkenlerden birinin de kişinin kıskançlık durumunda kullandığı baş etme yöntemi olduğunu belirtmektedir (Carson ve Cupach, 2000). Yukarıda da belirtildiği gibi kaçınmacı bağlanma düzeyi arttıkça kişinin herhangi bir sorunla karşılaştığında umursamama gibi yıkıcı yöntemler kullanma düzeyi de artmaktadır. Bu yıkıcı yöntemler ilişkiye zarar vermektedir. Bu durumun da kişinin, kıskançlığın olumlu etkileriyle ilgili düşüncelerinde azalmaya neden olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları kaygılı bağlanmayla her üç tür kıskançlık tetikleyicisi karşısında gösterileceği belirtilen kıskançlık düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kaygılı bağlanma arttıkça reddedilme ve terk edilmeye karşı duyarlılık da arttığı (Sümer, 2006) için yüksek kaygılı bağlanma düzeyine sahip bu kişiler kıskançlığı tetikleyen cinsel veya duygusal fark etmeksizin herhangi bir tetikleyici durum karşısında yoğun kaybetme korkusu yaşamaktadırlar; bundan dolayı eşinin başka biriyle iletişim içerisinde olması durumunda dahi kıskançlık yaşayabilmektedirler. Bu sonuçlar regresyon analizleri kısmında ayrıntılı olarak açıklanacak olan kıskançlıkla kaygılı bağlanma arasında pozitif bir ilişki bulunduğu bulgusuyla değerlendirildiğinde daha da anlamlı gelmektedir. Kaygılı bağlanma arttıkça genel kıskançlık düzeyi arttığına göre, partnerinin karşı cinsten bir kişiye ilgili davranması, partnerin başka biriyle cinsel bir birlikteliğinin olması ve flört etmesi durumlarını kapsayan her üç tetikleyici türü karşısında da aynı şekilde kıskançlığın artması beklenen bir sonuçtur.

Elde edilen analiz sonuçlarında kaygılı bağlanmayla kıskançlık tepkilerinden fiziksel tepki, duygusal tepki ve bilişsel tepkinin pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Çapkın (2012)

çalışmasında bağlanmanın kaygı alt boyutu ile kıskançlığın bilişsel alt boyutu arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucu; kıskançlığın bilişsel bir yönünün bulunduğunu, temel inanç ve düşüncelerin kaygıya yönlendirdiğini belirterek yorumlamış ve kıskançlığın kişinin partnerinin başka bir kişiyle birlikteliğine dair kaygıyı içerdiğini belirtmiştir. Kaygı arttıkça kişi daha fazla kıskançlık yaşamaktadır. Bu da kişinin kıskançlık yaşanması durumu karşısında daha güçlü tepki vermesine neden olabilmektedir.

Kıskançlık yaşanması durumunda fiziksel, duygusal ve bilişsel tepkiler birbiriyle bağlantılı şekilde ortaya çıkmaktadır. Kaygılı bağlanma düzeyi yükseldikçe kişide yoğun şekilde başkaları tarafından reddedileceği düşüncesinde de artış olmaktadır (Sümer, 2006). Bu düşünce ilişkiyi kaybetme korkusuna neden olduğu için kişi kıskançlık yaşamaktadır ve düşünceyle birlikte kişide şiddetli düzeyde öfke, korku gibi duygusal tepkiler ortaya çıkmakta ve bu durum titreme, nefes darlığı, kalp çarpıntısı gibi fiziksel tepkiler yaşamasına neden olabilmektedir. Literatür çalışmalarında genel olarak romantik kıskançlık tek bir alt ölçek veya toplam puan olarak ele alındığından ve kıskançlık yaşanması durumunda ortaya çıkan tepkiler ile birlikte ele alınmadığından dolayı bu araştırma bulgumuzu tartışacak çalışma bulunmamaktadır.

Araştırma bulguları, kaygılı bağlanma ile baş etme yöntemlerinden dördü (konuşma, bağlılık, çıkış ve umursamama) arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuç kaygılı bağlanan kişilerin kıskançlık yaşanması durumunda farklı baş etme yöntemleri kullandıklarını göstermektedir. Bu çalışmanın diğer bulgularında; kişinin kullandığı baş etme yönteminin cinsiyet, ilişki türü, kıskançlık tetikleyicisi türü gibi birçok değişkenden etkilendiği görülmektedir. Kişinin yaşadığı kıskançlık durumunun birçok değişkenden etkilendiği düşünüldüğünde bu bulgu anlamlı gelmektedir. Araştırmanın bir diğer bulgusunda görüldüğü gibi kaygılı bağlanma düzeyi yükseldikçe kıskançlık düzeyi de artmaktadır; ancak bu kıskançlık durumu ile baş etmek için her zaman aynı yöntem kullanılmamaktadır. Örneğin kaygılı bağlanma düzeyi yüksek olan bir kişi eşinin başka birine ilgili davranması gibi bir durum karşısında yaşadığı kıskançlık durumunda, eşiyile konuşup bu durumdan rahatsız olduğunu anlatarak yapıcı bir yol izleyebilmekteyken; eşinin başka biriyle cinsel ilişki yaşadığını öğrenmesi gibi bir durum karşısında ilişkiyi bitirerek çıkış gibi yıkıcı bir yöntem kullanabilmektedir. Bağlanma stilleri ve kıskançlıkla baş etme yöntemleri ilişkisini ele alan herhangi bir çalışmaya ulaşamadığından dolayı bu bulgu literatür kapsamında tartışılmamıştır.

Elde edilen sonuçlar kaygılı bağlanmayla hem kıskançlığın olumlu etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyi hem de olumsuz etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyi arasında

pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Guerrero ve Andersen'in de (1998) belirttiği gibi; kıskançlık, bir tarafında paranoyanın diğer tarafın da aşkın olduğu bir kılıçtır. Hangi tarafın geldiğine göre bazen olumlu, bazen olumsuz etki eden bir duygu olmaktadır. Kaygılı bağlanan bir kişi de kıskançlığı bazen olumlu bir durum olarak değerlendirirken bazen de olumsuz olarak değerlendirilebilmektedir. Bu bulgumuz kıskançlıkla kaygılı bağlanma arasındaki ilişkiyi etkileyen başka değişkenler olduğunu da göstermektedir. Bu değişkenlerden biri de kişinin kıskançlıkla baş etmede nasıl bir yöntem seçtiğidir. Bir önceki araştırma bulgumuzda da görüldüğü gibi kaygılı bağlanma düzeyi yüksek olan kişiler hem yıkıcı hem de yapıcı baş etme yöntemlerini kullanmaktadırlar. Kaygılı bağlanma arttıkça terk edilmeye karşı duyarlılık da arttığı (Sümer, 2006) için kişi bazen bu korkuyla kendini kaybederek yıkıcı davranışlarda bulunabilmekte; bu da ilişkide ciddi hasarlar meydana gelmesine neden olabilmekte ve kişi bu durumda kıskançlığı olumsuz olarak değerlendirebilmektedir. Ancak bazen de kaygılı bağlanan kişi ilişkisini kaybetmemek için kıskançlık yaşanması durumunda yapıcı yöntemler kullanarak kıskançlığın ilişkiye zarar vermesini engellemektedir. Konuşma, bağlılık gibi yapıcı baş etme yöntemlerinin kullanılması çiftlerin birbirini daha iyi anlayabilmelerini ve eşler arasındaki bağlılığın güçlenmesini sağlayabilmektedir. Bu durumda kişi, kıskançlığı olumlu bir durum olarak değerlendirebilmektedir. Demirtaş'ın da (2004) belirttiği gibi; kıskançlığa verilen farklı anlamlara bağlı olarak da kıskançlık ilişki üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere yol açmaktadır. Örneğin, kaygılı bağlanan bir kişi partnerini kaybetmekten korktuğu için kıskançlık yaşayabilmektedir. Bu kıskançlık durumunda partneriyle kavga edip, tartıştığı için kıskançlığı olumsuz bir durum olarak görebilmektedir. Bu kişi aynı zamanda kıskançlık durumunu aşkın ve partnerinin kendisiyle ilgilenmesinin göstergesi olarak olumlu şekilde de yorumlayabilmektedir.

Araştırma bulgularına bakıldığında; kaygılı bağlanmayla kıskançlık nedenlerinden biri olan yetersizlik arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bulgumuz Karakurt'un (2001) araştırmasında yüksek düzeyde kaygıya sahip saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerde, düşük düzeyde kaygıya sahip güvenli bağlanma stiline sahip bireylere göre daha yüksek düzeyde yetersizlik ve olumsuz duygular olduğu bulgusuyla tutarlıdır. Saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin kuramsal özellikleri düşünüldüğünde de olumsuz bir benlik modeline sahip oldukları, kendilerini sevmeye değer görmedikleri (Bartholomew ve Horowitz, 1991) şeklinde kendilerini yetersiz ve değersiz görme özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Romantik ilişkisinde kendini yetersiz hisseden birinin partneri tarafından da öyle görüldüğünü düşündüğü ve kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelere sahip olduğu

düşünüldüğünde partneri tarafından reddedileceği veya terk edileceği kaygısı yaşamayı beklenen bir sonuçtur.

Araştırma bulgularına bakıldığında; kaygılı bağlanmayla kaybetme korkusu arasında pozitif bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Kaygılı bağlanmanın temelinde reddedilme, terk edilme yani kaybetme korkusunun olduğu (Collins ve Allard, 2001) düşünüldüğünde kaygılı bağlanmayla kaybetme korkusu arasında olumlu bir ilişki olması akla yatkın görünmektedir. Hazan ve Shaver de (1987) kaygının düşük düzeyde olduğu güvenli bağlanma stilinde düşük düzeyde kaybetme korkusu olduğunu; kaygının yüksek düzeyde olduğu kaygılı ve kararsız bağlanma stillerinde ise yüksek düzeyde kaybetme korkusu olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda araştırmacılar kıskançlığı, güvensizlik ve kaybetme korkusuyla ilişkilendirmektedir (Wreen, 1989). Bu araştırmamızda ve başka çalışmalarda (Knobloch ve ark., 2001; Marazziti ve ark., 2010) kaygılı bağlanmayla kıskançlık arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşıldığından, güvensiz bir bağlanma biçimi olan kaygılı bağlanmayla kıskançlığın temeli olan kaybetme korkusu arasında da pozitif bir ilişki olması manidardır.

5.2. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum ve Bağlanma Stilleri Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamakta Mıdır?

Bu bölümde, öncelikle romantik kıskançlığın yordanmasına ilişkin katkıları incelenen değişkenlerin daha önce tartışılmayan korelasyon analizleri tartışılmış; daha sonra bu değişkenlerin romantik kıskançlığa yaptığı görece katkılarına ilişkin bulgular ele alınmıştır.

Elde edilen analiz sonuçları bağlanmanın kaçınma boyutuyla ilişki doyumu arasında negatif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Bu bulgu, kaçınma boyutunun kuramsal özelliklerine bakıldığında beklendiği bir sonuçtur. Kaçınma, kişinin diğer kişilerle ilişkisinde mesafeli davranmayı, hem fiziksel hem de duygusal olarak bağımsız olmayı istemeyi ifade etmektedir (Rholes ve ark., 2001). İlişkide yakınlıktan kaçınan, partneriyle arasına duygusal ve fiziksel mesafe koyan kişilerin partneriyle düşüncelerini sırlarını paylaşma, duygusal bağlılık hissetme, birlikte bir şeyler yapmaktan keyif alma gibi ilişki doyumu arttıran gereksinimlerinin karşılanmadığı düşünüldüğünde, ilişki doyumlarının düşük olması manidardır. Araştırmamıza benzer şekilde bağlanmayı boyut olarak ele alan Sarı da (2008) bağlanmanın kaçınma boyutu yükseldikçe ilişki doyumu düştüğü bulgusuna ulaşmıştır.

Bağlanmayı kategorik olarak ele alan araştırma sonuçlarına bakıldığında da kaçınma düzeyinin düşük olduğu güvenli ve saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin ilişki doyumlarının, kaçınma düzeyinin yüksek olduğu korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip

kişilerin ilişkisel doyumlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Büyükşahin, 2006; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Araştırmamızın bu bulgusunun bağlanmayı stil olarak ele alan çalışma bulgularıyla da tutarlı olduğu görülmektedir.

Elde edilen sonuçlar, bağlanmanın kaçınma ve kaygı boyutları arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Sığırcı da (2010) araştırmasında aynı sonuca ulaşarak kaçınma ve kaygı boyutları arasında pozitif bir ilişki olmasının, bu iki bağlanma boyutunun güvensiz bağlanma tarzının iki ayrı boyutu olduğu kuramsal açıklamasıyla tutarlı olduğunu; aradaki pozitif ilişkinin düşük derecede olmasının da güvensiz bağlanmalarına karşın kaçınan ve kaygılı bağlanma tarzlarının birbirinden farklı stratejiler kullanmaları kuramsal bilgisiyle ile açıklanabileceğini belirtmiştir.

Analiz sonuçları bağlanmanın kaygı boyutunun romantik kıskançlığı pozitif yönde yordadığını göstermektedir. Kaygının kıskançlığın içsel öğelerinden biri olduğu (Pines, 1998), yani başlı başına kıskançlığın bir parçası olduğu düşünüldüğünde böyle bir bulgunun anlamlı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bağlanmanın kaygı boyutu benlik modelleri ile de ilgilidir (Fraley ve Shaver, 2000). Kaygı boyutundan yüksek puan alan kişiler olumsuz bir benlik algısına sahiptirler. Olumsuz bir benlik modeline sahip olan kişiler, kendilerini sevmeye değer görmedikleri için başkaları tarafından da gerçekten sevilmedikleri yönünde düşüncelere sahiptirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu düşüncelerinden dolayı ilişkiye yönelik herhangi bir tehdit durumunda eşin başka biriyle birlikteliği ile ilgili endişeli, takıntılı ve şüpheli düşüncelerinden dolayı daha fazla kıskançlık yaşarlar. Bu anlamda kaygı arttıkça kişinin olumsuz benlik algısı da arttığı için kıskançlığın da arttığı söylenilebilir. Guerrero da (1998) çalışmasında diğer bireylerle karşılaştırıldığında benlik ile ilgili daha negatif bir zihinsel modele sahip olan bireylerin daha fazla kıskançlık yaşadıkları bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgu romantik kıskançlık ile kaygılı bağlanma arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşan Knobloch ve arkadaşları (2001) ile Marazziti ve arkadaşlarının (2010) araştırma bulgularıyla da tutarlıdır. Aynı zamanda bu çalışma bağlanmayı stil olarak ele alan araştırma bulgularını da destekler niteliktedir. Bu araştırmalarda, bağlanmanın kaygı boyutunun yüksek düzeyde olduğu saplantılı ve korkulu bağlanan kişilerde yüksek düzeyde kıskançlık (Hazan ve Shaver, 1987; Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997; Yeter, 2016); bağlanmanın kaygı boyutunun düşük düzeyde olduğu güvenli ve kayıtsız bağlanan kişilerde ise düşük düzeyde kıskançlık olduğu (Arslan, 2015; Hazan ve Shaver, 1987; Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997; Sümer ve Güngör, 1999; Yeter, 2016) bulgularına ulaşılmıştır.

Son olarak analiz sonuçları, bağlanmanın kaçınma boyutunun romantik kıskançlığı negatif yönde yordadığını göstermektedir. Yakınlıktan kaçınma kişinin diğer kişilerle

ilişkilerinde sınırlı bir yakınlık kurması, duygusal ve fiziksel olarak bağımsız olma arzusunu göstermektedir (Rholes ve ark., 2001). Kişinin romantik ilişkisinde sınırlı bir yakınlık kurma ve duygusal olarak bağımsız olma arzusunun artmasının, kişinin ilişkisini takıntı haline getirmemesine ve ilişkisine yönelik herhangi bir tehdit durumunda obsesif düşünmemesine yol açarak çok fazla kıskançlık yaşamamasına katkıda bulunduğu söylenebilir.

Literatürde kaçınmacı bağlanmayla kıskançlık arasındaki ilişki ile ilgili tutarsız sonuçlar olduğu görülmektedir. Çapkın (2012) kıskançlıkla kaçınma boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşırken; Marazziti ve arkadaşları (2010) kıskançlık ile kaçınan bağlanma stili arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak romantik kıskançlık ve bağlanma konusundaki bulgularımız bağlanma boyutlarının romantik kıskançlık düzeyinin önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Ülkemizde Çapkın (2012) ve Karakurt da (2001) bağlanmanın kıskançlığı yordadığı bulgusuna ulaşmışlardır.

5.3. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından Cinsiyetler Arasında Farklılık Var mıdır?

Çalışma bulguları, kadınların kıskançlık düzeylerinin erkeklerin kıskançlık düzeylerinden yüksek olduğunu göstermektedir. Buunk da (1981) çalışmasında kadınların erkeklerden daha kıskanç oldukları sonucuna ulaşarak; romantik ilişkilerinde erkeklerin cinselliği, kadınların ise daha çok duygusallığı ön planda tuttuklarını, erkeklerin çok eşli olduklarını ve ilişkiyi etkileyebilecek bir sorun karşısında başka bir kadınla birlikteliği tercih edebileceklerini ve ayrıldıkları kadının başka biriyle yaşayacağı ilişkiyi de önemsemeyeceklerini dolayısıyla kıskançlık düzeylerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Ancak kadınların tek eşli olduklarını, duygusal anlamda yatırım yaptıkları ve emek verdikleri ilişkilerinin başka bir kadından dolayı sona ermesi ihtimali karşısında yüksek düzeyde kıskançlık sergileyebileceklerini belirtmiştir.

Bu araştırmada aynı zamanda her üç tür kıskançlık tetikleyicisi karşısında da kadınların erkeklerden daha çok kıskançlık belirttikleri görülmektedir. Birinci tür tetikleyiciler (partnerinin bir partide veya başka bir ortamda karşı cinsten bir kişiye ilgili davranması) ve üçüncü tür tetikleyiciler (partnerin karşı cinsten bir kişiyle flört etmesi) karşısında kadınların daha fazla kıskançlık belirtmeleri; cinsel tetikleyiciler karşısında erkeklerin, duygusal tetikleyiciler karşısında kadınların daha fazla kıskançlık yaşadıkları bulgusuna ulaşan (Buss ve ark., 1999; Cramer ve ark., 2001) literatür çalışmaları dikkate

alındığında beklendik bir bulgu olsa da ikinci tür kıskançlık tetikleyicileri (partnerin başka biriyle cinsel bir birlikteliğinin olması) karşısında kadınların erkeklerden daha yüksek kıskançlık belirtmeleri beklendik bir bulgu değildir. Ayrıca bu çalışmada da bazı erkeklerin Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Ölçeği'ndeki cinsel birliktelikle ilgili maddelere geldiklerinde ölçeği doldurmaktan vazgeçtikleri, bazılarının cinsel birliktelikle ilgili maddeleri boş bıraktıkları, bu bölümü dolduran erkeklerin ise öfkelenedikleri, bu bölüme “öldürürüm”, “yaşatmam” “kesinlikle kabul edilemez”, “söz konusu bile olamaz”, “bu sorunun sorulması bile hata” şeklinde sert ifadeler yazdıkları görülmüştür. Ancak kadın katılımcıların benzer tepkiler vermedikleri görülmüştür. Bu durum da erkeklerin cinsel tetikleyiciler karşısında kadınlardan daha fazla kıskançlık belirtecekleri beklentisine yol açmıştır. Ancak erkeklerin birliktelik yaşadıkları kişilerin böyle bir şey yapmasına ihtimal vermemelerinden, bu bölüme bıraktıkları notlarda yazıldığı gibi söz konusu olamayacağını düşünmelerinden dolayı bu durumu düşünmedikleri ve kıskanmadıkları (muhtemelen duygularını bastırdıkları) şeklinde düşünülünce bu sonuç anlamlı gelebilmektedir.

Literatürde araştırmamızı destekler nitelikte kıskançlığın kadınlarda daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar olduğu gibi (Buunk, 1981; Yeter, 2016) kıskançlığın cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşan (Demirtaş, 2004 ve Güngör- Houser, 2009), cinsel tetikleyiciler karşısında erkeklerin, duygusal tetikleyiciler karşısında kadınların daha fazla kıskançlık yaşadıkları (Buss ve ark., 1999; Cramer ve ark., 2001) bulgularına ulaşan ciddi oranda çalışmalar da bulunmaktadır.

Genel olarak bu çalışmada literatürdeki çoğu çalışmadan farklı olarak kadınların daha fazla kıskançlık yaşadıkları ve her üç tür kıskançlık tetikleyicisi karşısında da erkeklerden daha fazla kıskançlık belirttikleri bulgusunun kültürel farklılıklarla da açıklanabileceği düşünülmüştür. Buna göre; araştırmamızın örneklemini olan Şanlıurfa gibi geleneksel kültüre sahip bir toplumda bekâr veya evli fark etmeksizin kadınların farklı ilişki deneyimleri yaşamalarının veya evliliklerinde herhangi bir sorun yaşamaları durumunda boşanmalarının hoş karşılanmadığı, bu kadınların toplumsal baskıya maruz kalabildikleri, kadınların ilişkilerine yönelik herhangi bir tehdit karşısında yeni bir ilişki yaşama ihtimallerinin diğer kültürlerdeki kadınlarla karşılaştırınca daha az olduğu, bu nedenlerden dolayı ilişkilerini kaybetmekten daha çok korktukları ve bu durumun da kadınların daha fazla kıskançlık yaşamalarına yol açabildiği şeklinde yorumlanabilir. Aynı şekilde kadın katılımcıların erkeklerden daha çok kaybetme korkusu yaşadıkları sonucunun da bu kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmüştür.

Kıskançlığa verilen tepkiler açısından bakıldığında kadınların erkeklere oranla daha çok duygusal tepki verdikleri görülmektedir. Bu bulgu; kadınların romantik ilişkilerinde duygusallığın ön planda olmasından (Buunk, 1981) dolayı kıskançlık yaşanması durumunda daha fazla duygusal tepki verdikleri; erkeklerin ilişkilerinde ise cinselliğin daha ön planda olmasından (Buunk, 1981) dolayı kıskançlık durumunda ilişkiyi sonlandırarak başka bir kadına yönelebildikleri, kadınlara göre ilişkiye daha az duygusal anlam yükledikleri, böylece duygusal olarak da daha az etkilendikleri şeklinde yorumlanabilir. Grossman ve Wood da (1993) kadınların erkeklere göre duygusal yönden kendilerini ifade ederken daha rahat olduklarını ve kıskançlık yaşanması durumuna erkeklere göre daha fazla duygusal tepki gösterdiklerini belirtmişlerdir. Literatürde kadınların erkeklere göre kıskançlık yaşanması durumuna daha güçlü duygusal tepki gösterdikleri sonucuna ulaşan başka çalışmalar da bulunmaktadır (Çimen, 2007; Demirtaş, 2004; Pines ve Aronson, 1983).

Kadınlar ve erkeler kıskançlık yaşanması durumunda başvurdukları yöntemler açısından karşılaştırıldığında; bağlılık ile konuşmanın birleşimi olan yapıcı baş etme yöntemlerinde ve yıkıcı baş etme yöntemlerinden çıkış yönteminde kadınların ortalamalarının erkeklerin ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Başka araştırmalarda da bu çalışmaya benzer şekilde, kadınların erkeklere oranla bağlılık, konuşma gibi daha yapıcı yöntemler kullandıkları sonucu elde edilmişse de; aynı zamanda bu çalışmaya zıt olarak, çıkış gibi yıkıcı yöntemleri erkeklerin daha fazla kullandığı bulgusuna da ulaşılmıştır (Carson ve Cupach, 2000; Çimen, 2007; Demirtaş, 2004; Pines ve Aronson, 1983). Çimen de (2007) konuşma ve bağlılık gibi yapıcı yöntemleri kadınların erkeklerden daha fazla kullandığı bulgusuna ulaşmış; ancak yıkıcı yöntemlerde cinsiyet farklılığına ulaşmamıştır.

Ayrıca bu sonuçla ilgili olarak kadınların kıskançlık yaşanması durumunda farklı baş etme yöntemleri kullanabildikleri, kıskançlık yaşanması durumunda yıkıcı ya da yapıcı yöntemler kullanmalarının yaşadıkları olayın özelliğinden veya başka değişkenlerden de kaynaklanabildiği söylenebilir. Bu bulgu daha önce açıklanan kaygılı bağlanma ile hem yapıcı hem de yıkıcı baş etme yöntemleri arasında pozitif ilişki olduğu bulgusuyla birlikte düşünüldüğünde; kıskançlık yaşanması durumunda kullanılan baş etme yönteminin türüne göre cinsiyet değişkeniyle birlikte başka değişkenlerin de etkisi olduğu fikrini güçlendirmektedir.

Analiz sonuçlarına göre kadınlar erkeklere göre kıskançlığın ilişkiyi olumsuz etkilediğini daha çok düşünmektedir. Demirtaş da (2004) benzer şekilde kadınların erkeklere oranla daha fazla düzeyde kıskançlığın ilişkiyi olumsuz etkilediğini düşündükleri sonucuna ulaşarak bu sonucu; kıskançlık yaşandığında kadınların erkeklerden daha şiddetli tepki

gösterdiklerinden dolayı erkeklerden daha çok zarar gördükleri ve bu nedenle kıskançlık etkilerini daha olumsuz değerlendirdikleri şeklinde açıklamıştır. Kıskançlık durumunda duygusal olarak güçlü tepki vermenin kişide hem psikolojik hem de fiziksel olarak ciddi hasara yol açabileceği düşünüldüğünde bu açıklama akla yatkın görünmektedir. Kadınların kıskançlığın olumsuz etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan başka çalışmalar da bulunmaktadır (Çimen, 2007; Pines ve Aronson, 1983).

Elde edilen sonuçlara bakıldığında, ilişki doyumunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Literatürdeki birçok çalışma araştırmamızın bulgularını destekleyecek şekilde ilişki doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Baltacıoğlu, 2016; Budak, 2011; Büyükşahin, 2006; Çınar, 2008; Güven, 2005; Fışiloğlu, 1992; Hamamcı, 2005; Özbiçer, 2013; Tufan Çetin, 2010; Wilkie ve Ferree, 1998; Zeytinoğlu, 2013); ancak ilişki doyumunun cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Alpay, 2009; Benin ve Agostinelli, 1988; Debord, Romans ve Krieshok, 1996; Üncü, 2007; Sarı, 2008).

Beştav da (2007) araştırmasında ilişki doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgusunu ilişki doyumunun ilişkinin ilk döneminde yüksek olduğunu, katılımcıların da üniversite öğrencilerden oluştuğunu ve 1 ile 3 yıl arasında ilişki süreleri olduğunu, kız ya da erkek fark etmeksizin ilişkisinin başlangıç evresinde olmalarından dolayı ilişki doyumlarının yüksek olduğunu, bu durumun da ilişki doyumunun cinsiyete göre farklılığını ortaya koymayı engellediğini belirtmiştir. Ancak bu araştırmada flört, söz-nişan evli olmak üzere farklı ilişki türlerinden katılımcıların bulunduğu, ilişki süresinin 1 ay ile 40 yıl arasında olduğu dolayısıyla bütün katılımcıların ilişkinin başlangıç evresinde olmadığı halde Beştav'ın (2007) çalışmasıyla aynı sonuca ulaşılmıştır. Bu durum ve literatürdeki birçok çalışmanın araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermesi, ilişki doyumunun gerçekten cinsiyete göre farklılaşmadığı fikrini güçlendirmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermektedir. Başka çalışmalarda da benzer şekilde bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır (Açık, 2008; Baltacıoğlu, 2016; Büyükşahin, 2006; Grabill ve Kerns, 2000; Marchand, 2004; Shi, 2003 ve Sığırcı, 2010; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Hazan ve Shaver de (1987) bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşarak, bu konudaki çalışma sonuçlarının farklılıklar arzettiğini belirtmişlerdir. Cinsiyet rollerinin toplumsal baskıdan etkilendiğini, cinsiyet rollerinin oluşumunun bağlanma stillerinin gelişiminden sonra olduğunu, bundan dolayı bağlanmada

biyolojik bir cinsiyet farklılığı açıklamaya gerek olmadığını ifade ederek bu bulguları açıklamışlardır. Bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaştığı bulgusuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır; Beştav (2007), Sümer ve Güngör (1999) erkeklerde kadınlara göre düşük kaygı ve yüksek kaçınma boyutlarının birleşiminden oluşan kayıtsız bağlanma stiline daha çok görüldüğü bulgusuna ulaşmışlardır.

5.4. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Türüne Bağlı Farklılıklar Var mıdır?

Elde edilen bulgular, flört ilişkisi olanların evlilik ilişkisi olanlara göre daha kıskanç olduklarını vurgulayarak ilişki türünün kıskançlıkta belirleyici bir rolü olduğunu göstermektedir. Alt ölçekler açısından bakıldığında da flört ilişkisi olanların evlilik ilişkisi olanlara göre birinci tür tetikleyiciler karşısında daha fazla kıskançlık yaşayacaklarını belirttikleri görülmektedir. Demirtaş ve Dönmez de (2006) çalışmalarında bu araştırmaya benzer şekilde evli olmayan kişilerin evli olanlara göre daha kıskanç oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Buunk da (1981) araştırmasında evli olmayan kadınların, evli kadınlardan daha yüksek düzeyde kıskançlık yaşadıkları bulgusuna ulaşarak; evlilik birlikteliğinin kadınlar için güven veren bir ilişki türü olduğunu, bundan dolayı evlilerin daha az kıskançlık yaşadıklarını belirtmiştir. Evlilik, flört ilişkisine göre daha resmi ve daha çok emek verilen bir ilişki türüdür; bundan dolayı evlilikte bir sorun yaşandığında eşin kaybedilmesi, ilişkinin bitmesi daha zordur. Bu durum da evli kişilerin ilişkilerini flört edenlere göre daha garanti olarak görmelerine yol açmaktadır. Daha garanti olarak görülen bir ilişkide de daha az kaybetme korkusu olduğundan dolayı daha az kıskançlık yaşandığı söylenebilir. Partnerinin bir ortamda karşı cinsten bir kişiye ilgili davranması anlamına gelen birinci tür tetikleyiciler karşısında evli olmayanların daha fazla kıskançlık yaşaması da evlilik ilişkisinin kişiye güven verdiği, evlilerin eşlerini daha iyi tanıdıkları, bundan dolayı eşlerinin karşı cinsten birine ilgili davranmasını daha normal karşıladıkları, flört edenlerin ise evlilere göre partnerlerini daha az tanımaları ve güvenmelerinden dolayı partnerlerinin başka birine ilgi göstermesi karşısında daha kolay kıskançlık yaşayabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Analiz sonuçlarında flört edenlerin ve söz-nişan ilişkisi olanların evlilere göre kıskançlık yaşanması durumunda daha fazla duygusal tepki gösterdikleri görülmektedir. Evli olmayanların evlilerden daha kıskanç oldukları bulgusu düşünüldüğünde; daha kıskanç olan kişilerin kıskançlık durumunda daha fazla duygusal olarak etkilendikleri de söylenebilir.

Ayrıca elde edilen sonuçlara bakıldığında flört türü ilişkisi olanların, evlilik ilişkisi olanlara göre daha yüksek kaybetme korkusuna sahip oldukları anlaşılmaktadır. Kıskançlığın temelinde kaybetme korkusu olduğu (Pines, 1998) göz önüne alınarak bu bulgu flört edenlerin evlilere göre daha fazla kıskanç oldukları bulgusu ile birlikte düşünüldüğünde anlamlı gelmektedir.

Analiz sonuçlarında flört ilişkisi olanların evlilik ilişkisi olanlara göre daha yüksek düzeyde kaygılı bağlanmaya sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Baltacıoğlu (2016) bu çalışmadan farklı olarak kaygılı bağlanma ile ilişki türü arasında bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Ancak evliliğin kişinin kendisini güvende hissetmesini sağladığı (Buunk, 1981), evli çiftlerin flört eden çiftlere göre birbirlerini daha iyi tanıdıkları, bundan dolayı araştırmamızın diğer bulgusunda da belirtildiği gibi evlilerin terk edilme korkularının daha az olduğu düşünüldüğünde; ilişkilerindeki terk edilme korkusundan dolayı ortaya çıkan kaygılı bağlanmanın evlilerde daha az olması beklenen bir sonuçtur. Ayrıca bu araştırmada daha önce de ifade edildiği gibi, flört eden çiftlerin evlilere göre daha yüksek düzeyde kıskançlık yaşadıkları bulgusuna ulaşıldığı belirtilmişti. Kişilerin ilişkilerinde kıskançlık yaşamasının kaygılı bağlanma tarzıyla ilişkili olduğu (Knobloch ve ark., 2001) düşünüldüğünde, flört eden çiftlerin daha fazla kaygılı bağlanmaya sahip olduğu bulgusunun anlamlı olduğu söylenebilir.

Araştırma bulguları flört ilişkisi olanların evlilik ilişkisi olanlara göre bağlılık, konuşma gibi yapıcı baş etme yöntemlerini daha çok kullandıklarını göstermektedir. Kıskançlık yaşanması durumunda kişi, kendine saygıyı koruma ve ilişkiyi koruma isteğine bağlı olarak yıkıcı veya yapıcı baş etme yöntemleri kullanmaktadır. Kendine saygıyı veya ilişkiyi koruma isteği yüksek düzeyde olan kişiler, kıskançlık yaşanması durumunda yapıcı davranışlar sergilemektedirler (Guerrero ve Afifi, 1998). Bu araştırmanın diğer bulgusunda da görüldüğü gibi flört ilişkisi olanlar, evlilik ilişkisi olanlara göre daha yüksek düzeyde kaybetme korkusu yaşamaktadırlar. Bu da kişinin kaybetmekten korktuğu ilişkisini daha çok koruma isteğine yol açarak kıskançlık yaşanması durumunda yapıcı yöntemler kullanılmasını sağlayabilmektedir.

Literatürdeki bazı çalışmalar, evlilerin evli olmayanlara göre daha yapıcı yöntemler kullandıkları şeklinde araştırma bulgumuzun tersi bir sonuca ulaşmışlardır (Demirtaş, 2004; Demirtaş ve Dönmez, 2006). Literatürde bu konuda yapılmış sınırlı sayıda çalışma bulunduğundan dolayı bu bulguların doğruluğunu sınamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

5.5. Romantik İlişkiden Sağlanan Doyum, Bağlanma Stilleri ve Romantik Kıskançlık Açısından İlişki Süresine Bağlı Farklılıklar Var Mıdır?

Elde edilen analiz sonuçları ilişki süresi arttıkça kıskançlığın azaldığını göstermektedir. Aynı şekilde ilişki süresi arttıkça her üç tür kıskançlık tetikleyicisi karşısında gösterileceği belirtilen kıskançlık düzeyinin de azaldığı görülmektedir. Bu sonuçlar ilişki süresinin kıskançlık yaşanmasında anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. İlişki süresinin artmasıyla kişinin, romantik ilişki yaşadığı partnerinin ilişkide yaşanacak problemler ve alternatif kişilere rağmen ilişkiyi sürdüreceğine olan inancı da arttığı (Buunk, 1981) için daha az kıskançlık yaşamaktadır. Aynı zamanda ilişki süresi arttıkça çiftlerin birbirlerini daha iyi tanıdıkları ve güvendikleri (Bahadır, 2006) düşünüldüğünde ilişki süresinin artmasıyla kıskançlığın azalmasının anlamlı olduğu söylenebilir.

Araştırma bulguları, ilişki süresi arttıkça kıskançlık yaşanması durumuna verilen duygusal tepki gücünün azaldığını göstermektedir. Demirtaş da (2004) araştırmasında ilişki süresi ile duygusal tepki arasında negatif bir ilişki bulunduğu bulgusuna ulaşmıştır. Demirtaş (2004) bu bulguyu ilişkinin süresinin artmasıyla partnere duyulan güvenin de artmasıyla açıklamıştır. Buunk (1981) yaşadığı romantik ilişkinin süresinin artmasıyla kişinin ilişkide yaşanabilecek problemlere ve başka kişilere rağmen ilişkiyi devam ettireceğine olan inancının arttığını belirtmiştir. Kişinin ilişkisinin devam edeceğine olan inancının artmasının, kıskançlık yaşanması durumunda duygusal olarak daha az etkilenmesini sağladığı söylenebilir.

Araştırmamızda ilişki süresi arttıkça kıskançlık yaşanması durumunda yapıcı baş etme yöntemlerinin kullanılmasının azaldığı şeklinde literatüre ters bir bulguya ulaşılmıştır. Demirtaş (2004) ise araştırmasında ilişki süresi arttıkça yapıcı baş etme yöntemlerine başvurmanın arttığı sonucunu elde etmiştir. Bu bulgu, kıskançlık yaşanması durumunda evli olmayanların evlilerden daha yapıcı yöntemler kullandıkları bulgusuyla düşününce daha anlamlı gelmektedir. Literatürde bu konuda yapılmış sınırlı sayıda çalışma bulunduğundan bu bulguların doğruluğunu sınamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırma sonuçları ilişki süresi arttıkça kıskançlığın olumsuz etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyinin azaldığını göstermektedir. Bu sonucun araştırmanın diğer bulgularıyla tutarlı olduğu söylenebilir. İlişki süresi arttıkça kıskançlığın ve kıskançlık yaşanması durumuna verilen duygusal tepki gücünün azaldığı düşünüldüğünde; ilişki süresi arttıkça kıskançlığın olumsuz etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyinin düşmesinin de beklendiği bir bulgu olduğu söylenilebilir. Çok şiddetli yaşanmayan ve duygusal olarak kişiyi çok fazla etkilemeyen bir kıskançlık olayı kişi tarafından olumsuz olarak

değerlendirilmeyebilir. Ancak araştırma sonuçları aynı zamanda ilişki süresi arttıkça kıskançlığın olumlu etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyinin de düştüğünü göstermektedir. İlişki süresi arttıkça kıskançlığın olumsuz etkilerine ilişkin görüşlere katılma düzeyinin düştüğü bulgusu düşünüldüğünde bu bulgu beklendik bir bulgu değildir. Ancak ilişki süresi arttıkça kıskançlığa verilen duygusal tepki düzeyinin azalmasından dolayı kişi genel olarak kıskançlığın olumlu ya da olumsuz etkileri ile ilgili düşünmeyebilir. İlişki süresi ve kıskançlığın etkileri arasındaki ilişkiyi ele alan yeterli çalışma bulunmadığından dolayı bu bulgu literatür kapsamında tartışılmamıştır.

Araştırma bulguları ilişki süresi arttıkça kıskançlık nedenlerinden biri olan kaybetme korkusunun azaldığını göstermektedir. Bahadır (2006) çalışmasında romantik ilişki süresinin artmasıyla kişinin ilişkide güvende hissetme düzeyinin de arttığını belirtmektedir. Dolayısıyla ilişki süresi arttıkça ilişkiye duyulan güven de arttığından dolayı kaybetme korkusunun azalacağı söylenebilir. Bu bulgu evli olmayanların evlilerden daha fazla kaybetme korkusu yaşadıkları bulgusuyla birlikte düşünülünce daha anlamlı gelmektedir.

Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanlarında ilişki süresi bakımından anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Beş yılın altında ilişkisi olanlar ile 10 yıl üstü ilişkisi olanların 5-10 yıl arası ilişkisi olanlara göre daha yüksek kaçınmacı bağlanma puan ortalamasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu kaçınmacı bağlanmanın ilişki süresiyle orantılı olarak artmadığını, ilişkinin başlarında kaçınmacı bağlanmanın yüksek olduğunu, ilişkinin ortalarında kaçınmacı bağlanmanın düştüğünü, sonra tekrar yükseldiğini yani U şeklinde bir eğri izlediğini göstermektedir. Bu bulgu romantik ilişkinin başlarında kişilerin ilişki yaşamaktan çekinebildiklerini, bu nedenden dolayı partnerinden kaçınabildiklerini, bir süre sonra birbirlerini daha iyi tanımaya ve anlamaya başladıktan sonra kaçınmanın azaldığını; ancak 10 yıl gibi bir süreden sonra ilişkiden beklentilerinin karşılanmaması gibi sebeplerden dolayı tekrar partnerine yakınlaşmaktan kaçınabildiklerini düşündürmektedir. İlişki süresinin bağlanma biçimine etkisini ele alan yeterli çalışma bulunmadığından dolayı bu bulgu literatür kapsamında tartışılmamıştır.

Elde edilen bulgular ilişki süresi arttıkça kaygılı bağlanmanın azaldığını göstermektedir. Bağlanmayı stil olarak ele alan araştırmalara bakıldığında; Yeter (2016) araştırmasında güvenli bağlanma ile birliktelik süresi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Güvenli bağlanma stilinde düşük düzeyde kaygı olduğu, güvenli bağlanma arttıkça kaygının azaldığı düşünüldüğünde, bu çalışmanın sonuçlarının araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yeter (2016) araştırmasında aynı zamanda saplantılı bağlanma stili ile birliktelik süresi arasında negatif yönde bir ilişki olduğu

bulgusuna da ulaşmıştır. Saplantılı bağlanma stilinde yüksek düzeyde kaygı olduğu, saplantılı bağlanma arttıkça kaygının arttığı düşünüldüğünde, bu sonucun da ilişki süresinin artmasıyla kaygının azaldığını gösterdiği söylenebilir. Birliktelik süresi arttıkça kişinin kaybetme korkusunun azaldığı bulgusuyla düşününce bu sonuç daha anlamlı gelmektedir. Kaygılı bağlanmanın temelinde terk edilme yani kaybetme korkusu olduğu (Collins ve Allard, 2001) düşünüldüğünde; ilişki süresinin artmasıyla kaybetme korkusunun azaldığı, böylece kaygılı bağlanmanın da azaldığı söylenebilir.



ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu çalışmada romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca söz konusu bu değişkenlerin cinsiyetler arasında nasıl bir farklılık gösterdiği, ilişki türünün ve süresinin söz konusu ilişkileri nasıl etkilediği ele alınmıştır.

1. Analiz sonuçları ilişki doyumu ile romantik kıskançlık düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, ilişki doyumu arttıkça kıskançlık yaşanması durumunda yapıcı baş etme yöntemlerinden biri olan konuşmanın daha çok kullanıldığını, yıkıcı baş etme yöntemlerinden biri olan umursamamanın daha az kullanıldığını, kıskançlığın ilişkiye daha olumlu etki ettiğini göstermektedir.

2. Sonuçlar kaçınmacı bağlanma arttıkça ilişki doyumunun azaldığını, her üç tür kıskançlık tetikleyicisi karşısında daha az kıskançlık yaşandığını ve kıskançlık durumuna verilen duygusal tepki şiddetinin azaldığını, kıskançlıkla baş etme yöntemlerinden umursamama yıkıcı yönteminin daha çok kullanıldığını, konuşma yapıcı yönteminin daha az kullanıldığını, kıskançlığın ilişkiye olumlu etkilerinin azaldığını göstermektedir.

3. Sonuçlar kaygılı bağlanma arttıkça; her üç tür kıskançlık tetikleyicisi (birinci tür, ikinci tür, üçüncü tür) karşısında daha fazla kıskançlık yaşandığını, daha şiddetli yetersizlik hissi ve kaybetme korkusu yaşandığını, kıskançlık yaşanması durumunda daha fazla fiziksel, duygusal ve bilişsel tepki verildiğini göstermektedir. Ayrıca kaygılı bağlanma arttıkça; hem yıkıcı hem yapıcı baş etme yöntemleri kullanımının arttığı, kıskançlığın ilişkiyi hem olumlu hem de olumsuz etkilediğine ilişkin görüşlere katılma düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. Analiz sonuçları, bağlanmanın kaçınma ve kaygı boyutları arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Sonuçlar kaygılı bağlanmanın arttıkça kıskançlığın arttığını; kaçınmacı bağlanma arttıkça kıskançlığın azaldığını; bağlanma boyutlarının romantik kıskançlık düzeyinin önemli yordayıcısı olduğunu göstermektedir.

5. Çalışma bulguları kadınların erkeklere göre daha kıskanç olduklarını, kıskançlık yaşanması durumunda daha fazla duygusal tepki verdiklerini, kıskançlığın ilişkilerini daha fazla olumsuz etkilediğini, kıskançlık yaşanması durumunda bağlılık, konuşma yapıcı baş etme yöntemlerini ve çıkış yıkıcı baş etme yöntemini daha çok kullandıklarını göstermektedir.

6. Elde edilen sonuçlar ilişki türünün kıskançlıkta belirleyici bir rolü olduğunu, flört ilişkisi olanların evlilik ilişkisi olanlara göre daha kıskanç olduklarını, daha fazla duygusal tepki verdiklerini, daha çok kaybetme korkusu yaşadıklarını, yapıcı baş etme yöntemlerini daha çok kullandıklarını ve daha fazla kaygılı bağlandıklarını göstermektedir.

7. Sonuçlar ilişki süresinin kıskançlık yaşanmasında anlamlı bir etkisi olduğunu, ilişki süresi arttıkça kıskançlığın azaldığını, kıskançlık durumuna daha az duygusal tepki verildiğini, daha az yapıcı baş etme yöntemleri kullanıldığını, kıskançlığın daha az olumsuz etkilediğini göstermektedir.

8. Sonuçlar ilişki süresinin bağlanmada da anlamlı bir etkisi olduğunu, ilişki süresi arttıkça kaygılı bağlanmanın da azaldığını; ancak kaçınmacı bağlanmanın ilişki süresiyle orantılı olarak artmadığını, ilişkinin başlarında kaçınmacı bağlanmanın yüksek olduğunu, ilişkinin ortalarında kaçınmacı bağlanmanın düştüğünü, sonra tekrar yükseldiğini yani U şeklinde bir eğri izlediğini göstermektedir.

6.2. Öneriler

1. Araştırma bulgularımızın çoğunluğu beklendik bulgular olsa da tartışma bölümünde ayrıntılı olarak verildiği gibi bazı bulgularımızın beklenmedik bulgular olduğu söylenebilir. Bu bulguların karşılaştırılması için literatürde sınırlı sayıda araştırma olduğundan bu konuda ileride yapılacak çalışmaların bu bulguların geçerliliğini sınamaya katkı sağlayabileceği söylenebilir.

2. Aynı şekilde araştırmamızın temel değişkenleri olan romantik kıskançlık, ilişki doyumu ve bağlanma stilleri üzerinde ilişki türü, ilişki süresi gibi değişkenlerin etkisinin araştırıldığı sınırlı sayıda araştırma olduğundan dolayı; ileride yapılacak yeni çalışmaların bu anlamda literatüre önemli düzeyde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. İleride bu konuda yapılacak çalışmaların farklı kültürlerde ve örneklerle yapılmasının bu konunun daha netlik kazanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Hatta aynı çalışmada kültürler arası farklılıkları inceleyen araştırmaların yapılması daha faydalı olabilir.

4. Türkiye’de romantik ilişkilerde önemli etkisi olan romantik kıskançlık konusunda çok az sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu konuda yapılacak yeni çalışmaların romantik kıskançlığın daha iyi anlaşılmasına, kıskançlığı azaltan ve arttıran faktörlerin belirlenmesine ve kıskançlığın ilişkiye olumsuz etkilerini önlemeye ışık tutacağı düşünülmektedir.

5. Kişilerin yakın ilişkilerinde kendisinin ve partnerinin hangi tür bağlanma biçimine sahip olduğunu ve bu bağlanma biçiminin özelliklerini bilmesinin, kendisini ve partnerini daha iyi tanımasını ve bu bağlanma biçimlerinin olumsuz etkilerinden kurtularak ilişkilerinde doğru tercihler yapmasını sağlayacaktır. Bu çalışma sonuçlarının ve ileride yapılacak benzer araştırmaların aile ve evlilik danışmanlarına bu anlamda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

6. Bu araştırma ve yapılacak benzer çalışma bulguları sonucunda; psikolojik danışma hizmeti veren danışmanların; kişilere romantik kıskançlık, ilişki doyumu ve bağlanma biçimleri konusunda ilişki türüne, cinsiyetine ve ilişki süresine uygun psikolojik danışma hizmeti verebileceği düşünülmektedir. Ayrıca evlilik öncesi eğitimler yoluyla evliliği ciddi anlamda etkileyen bu değişkenler konusunda çiftler bilinçlendirilerek, daha sağlıklı evlilikler kurulmasının sağlanabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik uyumu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. N. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Amato, P. R. ve Rogers, S. J. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 59(3), 612-624.
- Andersen, P. A., Eloy, S.V., Guerrero, L.K. ve Spitzberg, B.H. (1995). Romantic jealousy and relational satisfaction: A look at the impact of jealousy experience and expression. *Communication Reports*, 8(2), 77-85.
- Arslan, S. (2015). *Adult attachment, stage of threat, and romantic jealousy in relation to psychopathological symptoms: Importance of personal characteristics and quality of relationship* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Attridge, M. (2013). Jealousy and relationship closeness: Exploring the good (reactive) and bad (suspicious) sides of romantic jealousy. *Sage Open*, 3(1), 1-16.
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumunu düzenleme arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Adana.
- Baltacıoğlu, S. (2016). *Genç yetişkinlerin bağlanma stillerinin, yakın ilişkilerindeki psikolojik eğilimlerinin ve ilişki inançlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Barelds, D. P. ve Barelds-Dijkstra, P. (2007). Relations between different types of jealousy and self and partner perceptions of relationship quality. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 14(3), 176-188.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal relationships*, 7(2), 147-178.

- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartholomew, K. ve Moretti, M. (2002). The dynamics of measuring attachment. *Attachment & Human Development*, 4(2), 162-165.
- Benin, M. H. ve Agostinelli, J. (1988). Husbands' and wives' satisfaction with the division of labor. *Journal of Marriage and the Family*, 50(2), 349-361.
- Beştav, F. G. (2007). *Romantik ilişki doyumunu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Block, C. R. ve Block, R. (2012). Margo Wilson's contributions to the Chicago Homicide Dataset: Sexual rivalry and sexual jealousy. *Homicide studies*, 16(4), 404-427.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Volume I Attachment* (2.nd. Ed). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Volume II: Separation, anxiety and anger*: New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. London:Routledge.
- Botwin, M. D., Buss, D. M. ve Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of personality*, 65(1), 107-136.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of marriage and family*, 62(4), 964-980.
- Budak, B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ve ilişki doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Burleson, B. R. ve Denton, W. H. (1997). The relationship between communication skill and marital satisfaction: Some moderating effects. *Journal of Marriage and the Family*, 59(4), 884-902.

- Buss, D. M. (2000). *The dangerous passion: Why jealousy is a necessary as love and sex*. London: Bloomsbury Publishing.
- Buss, D. M., Shackelford, T. K., Kirkpatrick, L. A., Choe, J. C., Lim, H. K., Hasegawa, M., ... ve Bennett, K. (1999). Jealousy and the nature of beliefs about infidelity: Tests of competing hypotheses about sex differences in the United States, Korea, and Japan. *Personal Relationships*, 6(1), 125-150.
- Buunk, B. (1981). Jealousy in sexually open marriages. *Journal of Family and Economic Issues*, 4(3), 357-372.
- Büyükaşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Büyükaşahin, A., Hasta, D. ve Hovardaoğlu, S. (2005). İlişki İstikrarı Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 25-35.
- Carson, C. L. ve Cupach, W. R. (2000). Fueling the flames of the green-eyed monster: The role of ruminative thought in reaction to romantic jealousy. *Western Journal of Communication (includes Communication Reports)*, 64(3), 308-329.
- Collins, N. L. ve Allard, L. M. (2001). Cognitive representations of attachment: The content and function of working models. *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*, 2, 60-85.
- Collins, N. L. ve Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*, 58(4), 644-663.
- Connolly, J. ve Goldberg, A. (1999). Romantic relationships in adolescence: The role of friends and peers in the emergence and development. In W. Furman, B. B. Brown & C. Feiring (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 266-290). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Cramer, R. E., Abraham, W. T., Johnson, L. M. ve Manning-Ryan, B. (2001). Gender differences in subjective distress to emotional and sexual infidelity: Evolutionary or logical inference explanation?. *Current Psychology*, 20(4), 327-336.

- Curun, F. ve apkın, M. (2014). Romantik kıskançlığın bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(1), 1-22.
- apkın, F. (2012). *Romantik kıskançlığın bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- elik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). ukurova Üniversitesi, Adana.
- ınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- imen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- De Almeida, T. ve Schlösser, A. (2014). Romantic jealousy and love infidelity correlations. *Current Urban Studies*, 2(03), 212-219.
- Debord, J., Romans, J. S. ve Krieshok, T. (1996). Predicting dyadic adjustment from general and relationship-specific beliefs. *The Journal of psychology*, 130(3), 263-280.
- DeSteno, D. A. ve Salovey, P. (1996). Jealousy and the characteristics of one's rival: A self-evaluation maintenance perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(9), 920-932.
- De Silva, P. (1997). Jealousy in couple relationships: Nature, assessment and therapy. *Behaviour research and therapy*, 35(11), 973-985.
- Demirtaş, H. A. (2004). *Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Demirtaş, H. A. ve Dönmez, A. (2006). Yakın ilişkilerde kıskançlık: Bireysel, ilişkisel ve durumsal Değişkenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(3), 181-191.
- Demirtaş-Madran, A. (2008). Duygusal ve cinsel kıskançlık açısından temel cinsiyet farklılıkları: evrimsel yaklaşım ve süregelen tartışmalar. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3), 300-309.

- Dugosh, J. W. (2000). On predicting relationship satisfaction from jealousy: The moderating effects of love. *Current Research in Social Psychology*, 5(17), 254-263.
- Ertan, Ö. (2002). *The role of attachment styles in partner pairing and satisfaction within marriage in critical and non-critical stages* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment-related dynamics: What can we learn from self-reports of avoidance and anxiety?. *Attachment & Human Development*, 4(2), 193-200.
- Feeney, J. A. ve Noller, P. (1991). Attachment style and verbal descriptions of romantic partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 8(2), 187-215.
- Fıfıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Psikoloji dergisi*, 7(28), 16-23.
- Fraley, R. C. ve Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of general psychology*, 4(2), 132-154.
- Fraley, R. C., Waller, N. G. ve Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350-365.
- Gottman, J. M. ve Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: a longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47-52.
- Grossman, M. ve Wood, W. (1993). Sex differences in intensity of emotional experience: a social role interpretation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(5), 1010-1022.
- Guerrero, L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5, 273-291.
- Guerrero, L. K. ve Afifi, W. A. (1998). Communicative responses to jealousy as a function of self-esteem and relationship maintenance goals: A test of Bryson's dual motivation model. *Communication Reports*, 11(2), 111-122.
- Guerrero, L. K. ve Andersen, P. A. (1998). Jealousy experience and expression in romantic relationships. In *Handbook of communication and emotion: Research, theory, applications, and contexts* (pp. 155-188). New York: Academic Press.

- Guerrero, L. K. ve Eloy, S. V. (1992). Relational satisfaction and jealousy across marital types. *Communication Reports*, 5(1), 23-31.
- Grabill, C. M. ve Kerns, K. A. (2000). Attachment style and intimacy in friendship. *Personal Relationships*, 7(4), 363-378.
- Guerrero, L. K., Trost, M. R. ve Yoshimura, S. M. (2005). Romantic jealousy: emotions and communicative responses. *Personal Relationships*, 12(2), 233-252.
- Güngör-Houser, A. (2009). *Evli bireylerin sahip oldukları iletişim çatışması türü, romantik kıskançlık ve duygusal zekâ düzeylerinin evlilik doyumları üzerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N. ve Sevim, S. A. (2012). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- Hamamci, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33(4), 313-328.
- Hansen, G. L. (1983). Marital satisfaction and jealousy among men. *Psychological Reports*, 52(2), 363-366.
- Harris, C. R. ve Darby, R. S. (2010). Jealousy in adulthood. In S. Hart & M. Legerstee (Eds.), *Handbook of jealousy: Theory, research, and multidisciplinary approaches* (pp. 547-571). West Sussex, UK: Wiley.
- Hawkins, J. L. (1968). Associations between companionship, hostility, and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*. 30(4), 647-650.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93-98.

- Hendrick, S. S., Hendrick, C. ve Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980-988.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- İnce, M. (2009). *Which aspects of early childhood experience predict romantic jealousy? An investigation of the effects of parental treatment, sibling jealousy, and adult attachment style on adult romantic jealousy* (Unpublished master's thesis). İstanbul Bilgi University, İstanbul, Turkey.
- Karakurt, G. (2001). *The impact of adult attachment styles on romantic jealousy* (Doctoral dissertation). Middle Technical University, Ankara, Turkey.
- Kirkpatrick, L. A. ve Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(3), 502-512.
- Knobloch, L. K., Solomon, D. H. ve Cruz, M. G. (2001). The role of relationship development and attachment in the experience of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 8(2), 205-224.
- Kobak, R. R. ve Hazan, C. (1991). Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(6), 861-869.
- Levy, K. N. ve Kelly, K. M. (2010). Sex differences in jealousy: A contribution from attachment theory. *Psychological Science*, 21(2), 168-173.
- Lin, Y. H. W. ve Rusbult, C. E. (1995). Commitment to dating relationships and cross-sex friendships in America and China. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12(1), 7-26.
- Main, M. (1996). Introduction to the special section on attachment and psychopathology: 2. Overview of the field of attachment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(2), 237-243.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50 (1), 66-104.

- Marchand, J. F. (2004). Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. *Attachment & Human Development*, 6(1), 99-112.
- Marazziti, D., Consoli, G., Albanese, F., Laquidara, E., Baroni, S. ve Dell'Osso, M.C. (2010). Romantic attachment and subtypes/dimensions of jealousy. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 6, 53-58.
- Mathes, E. W., Adams, H. E. ve Davies, R. M. (1985). Jealousy: Loss of relationship rewards, loss of self-esteem, depression, anxiety, and anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48(6), 1552-1561.
- Meyers, S. A. ve Landsberger, S. A. (2002). Direct and indirect pathways between adult attachment style and marital satisfaction. *Personal Relationships*, 9(2), 159-172.
- Milroy, C. M. (1995). The epidemiology of homicide-suicide (dyadic death). *Forensic Science International*, 71(2), 117-122.
- Möller, K., Philip Hwang, C. ve Wickberg, B. (2006). Romantic attachment, parenthood and marital satisfaction. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 24(3), 233-240.
- Özbiçer, S. (2013). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile romantik ilişki doyumları ve eşlerinin ilişki doyumlarına yönelik algıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Pines, A. M. (1992). Romantic jealousy: Five perspectives and an integrative approach. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 29(4), 675-683.
- Pines, A. M. (1998). *Romantic jealousy: Causes, symptoms, cures*. NY: Routledge.
- Pines, A. ve Aronson, E. (1983). Antecedents, correlates and consequences of sexual jealousy. *Journal of Personality*, 51(1), 108-136.
- Pines, A. M. ve Friedman, A. (1998). Gender differences in romantic jealousy. *The Journal of Social Psychology*, 138(1), 54-71.
- Rholes, W. S., Simpson, J. A., Campbell, L. ve Grich, J. (2001). Adult attachment and the transition to parenthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(3), 421-435.

- Rusbult, C. E., Martz, J. M. ve Agnew, C. R. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships*, 5(4), 357-391.
- Rusbult, C. E. ve Zembrodt, I. M. (1983). Responses to dissatisfaction in romantic involvements: A multidimensional scaling analysis. *Journal of Experimental Social Psychology*, 19(3), 274-293.
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M. ve Gunn, L. K. (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in romantic involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1230-1242.
- Rydell, R. J. ve Bringle, R. G. (2007). Differentiating reactive and suspicious jealousy. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 35(8), 1099-1114.
- Sabatelli, R. M. (1988). Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice. *Family Relations*, 37(2), 217-222.
- Sakalli-Uğurlu, N. (2003). How do romantic relationship satisfaction, gender stereotypes, and gender relate to future time orientation in romantic relationships?. *The Journal of Psychology*, 137(3), 294-303.
- Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Sharpsteen, D. J. ve Kirkpatrick, L. A. (1997). Romantic jealousy and adult romantic attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(3), 627-640.
- Shaver, P. R. ve Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4(2), 133-161.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.

- Sığırcı, A. (2010). *Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Simpson, J.A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59 (5), 971–980.
- Sroufe, L. A. (2000). Early relationships and the development of children. *Infant Mental Health Journal*, 21(1-2), 67-74.
- Stackert, R. A. ve Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34(8), 1419-1429.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Suitor, J. J. (1991). Marital quality and satisfaction with the division of household labor across the family life cycle. *Journal of Marriage and the Family*, 53(1), 221-230.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71-106.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.
- Tagler, M. J. ve Gentry, R. H. (2011). Gender, jealousy, and attachment: A (more) thorough examination across measures and samples. *Journal of Research in Personality*, 45(6), 697-701.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7). 1-7.
- Thibaut, J. W. ve Kelley, H.H. (1959). *Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.
- Tufan Çetin, B. (2010). *Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.
- Üncü, S. (2007). *Duyusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- White, G. L. (1981). Jealousy and partner's perceived motives for attraction to a rival. *Social Psychology Quarterly*, 44(1), 24-30.
- Wilkie, J. R., Ferree, M. M. ve Ratcliff, K. S. (1998). Gender and fairness: Marital satisfaction in two-earner couples. *Journal of Marriage and the Family*, 60(3), 577-594.
- Wreen, M. J. (1989). Jealousy. *Nous*, 23(5), 635-652.
- Yazıcıoğlu, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki: ODTÜ örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yeter, Ö. (2016). *Bağlanma stilleri, temel psikolojik ihtiyaçlar doyumu ve kıskançlık ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerinde araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, M. (2015). *Evli bireylerin bağlanma stillerinin, bireylerin umutsuzluk düzeyi ve evlilik uyumu üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

EKLER

EK1- Kişisel Bilgi Formu

Katılmakta olduğunuz bu araştırma Yüksek lisans tezi kapsamında romantik ilişkilerinize yönelik duygu ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşleriniz bu araştırma için çok değerlidir. Bu nedenle yanıtlarınızın gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtması ve hiçbir maddeyi boş bırakmamanız araştırma için büyük bir öneme sahiptir. Lütfen anketleri cevaplandırırken maddeleri dikkatlice okuyup size ne kadar uygun olduğuna karar vererek anketin başındaki yönergelerde belirtildiği şekilde değerlendiriniz. Bu formun üzerine isminizi yazmanız istenmemektedir. Bu anketlere vereceğiniz cevaplar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır ve size ait bilgiler tamamen gizli kalacaktır. Lütfen değerlendirmeyi partnerinizden (romantik ilişki yaşadığınız kişi/eşiniz) bağımsız yapınız.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Sariye SÜMER

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Cinsiyetiniz:

1 () Kadın

2 () Erkek

2) Doğum yılınız:

3) Eğitim Düzeyiniz:

1 () Okur-yazar

2 () İlköğretim

3 () Lise

4 () Üniversite

5 () Lisansüstü

4) Şu andaki romantik ilişki durumunuz için aşağıdakilerden hangisi uygundur?

1 () Flört

2 () Söz/Nişan

3 () Evli

5) Yaşadığınız romantik ilişkinin yaklaşık süresi:

6) Şimdiye kadar yaşadığınız romantik ilişki sayısı:

EK 2- Romantik Kıskançlık Ölçeği

1. Kıskançlık Tetikleyicileri

	Aşağıdaki koşullar altında ne kadar kıskançlık yaşarsınız?	Hiç Orta düzeyde Çok						
		1	2	3	4	5	6	7
1	Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir başkasıyla flört ediyor ve uzunca bir süre onunla oldukça yakın dans edip kışkırtıcı bir biçimde davranıyor							
2	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla dans ediyor							
3	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla sohbet ediyor							
4	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre ortadan kayboluyor							
5	Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir ara ortadan kayboluyor							
6	Telefonu çalıyor ve arayan kişi siz açar açmaz telefonu yüzünüze kapatıyor							

	Birlikte olduğunuz kişinin aşağıda belirtilen kişiyle cinsel ilişki yaşadığını öğrenirseniz ne kadar kıskanırsınız?	Hiç Orta düzeyde Çok						
		1	2	3	4	5	6	7
7	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok az bilgi sahibi olduğunuz biri ile							
8	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında hiçbir şey bilmediğiniz biri ile							
9	Ailenizden biri ile							
10	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok şey bildiğiniz biri ile							

11	Kişisel olarak tanıdığınız ve güvenmediğiniz biri ile							
12	Tanıdığınız ve size benzediğini düşündüğünüz biri ile							
13	Tanıdığınız, güvendiğiniz ve arkadaşınız olduğunu düşündüğünüz biri ile							
14	En iyi arkadaşınız, sırdaşınız ile							
15	Tanıdığınız ve gıpta(imrendiğiniz) ettiğiniz biri ile							

	Birlikte olduğunuz kişiyle ilgili olarak aşağıdaki durumlardan her birinde ne kadar kıskançlık duyardınız?	Hiç Orta düzeyde Çok						
		1	2	3	4	5	6	7
16	Bir başka sevgili bulduğunda							
17	Sizin cinsiyetinizden yalnız ve sevgili olabileceği biriyle yakın arkadaşlık kurduğunda							
18	Sizin cinsiyetinizden biriyle yakın bir arkadaşlık kurduğunda							
19	Yalnız ve sevgili olarak düşünebileceği kişilere arkadaşça yaklaştığında							
20	Tesadüfen tanıştığı birine beğenisini gösterdiğinde							
21	Çekici bir yabancıyı beğenisini göstererek süzdüğünde							
22	Bir film ya da televizyon yıldızını beğendiğini belirttiğinde							

1) Kıskanç biri olduğunuzu düşünür müsünüz?

Evet ()

Hayır ()

2) Sizce ne kadar kıskançsınız?

1

2

3

4

5

6

7

Hiç

Orta düzeyde

Çok

2. Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler

	Yaşadığınız en güçlü kıskançlığı anımsayarak, aşağıda yer alan tepkileri ne ölçüde verdiğinizi belirtiniz	Hiç Orta düzeyde Çok						
		1	2	3	4	5	6	7
Fiziksel Tepkiler								
23	Baş ağrısı							
24	Titreme							
25	Kusma							
26	Solunum yetersizliği							
27	Tansiyon yükselmesi							
28	Enerji artışı							
29	Üşüme							
30	Baygınlık							
31	Öğürme							
32	Kramp							
33	Kâbus							
34	Kendini sinir krizi geçirecekmiş gibi hissetme							
35	Tükenmişlik							
36	Uyuşukluk							
37	Mide bulantısı							
38	El ve bacaklarda titreme							
39	Kalp atışında hızlanma							
40	Uykusuzluk							
41	Cinsel uyarılma							
Duygusal Tepkiler								
42	Öfke							
43	Kendini küçük düşmüş hissetme							
44	Kendine acıma							
45	Kafa karışıklığı							
46	Acı							
47	Sahiplenme							
48	Suçlama							

49	Dışlanmışlık duygusu								
50	Aşağılık duygusu								
51	Engellenme								
52	Kaybetme korkusu								
53	Haset								
54	Kızgınlık								
55	Saldırganlık								
56	Tutku								
57	Hoşgörü								
58	Kaygı								
59	Depresyon								
60	Suçluluk								
61	Keder								
62	Çaresizlik								
63	Savunmasızlık								
64	Heyecan								
65	Duygusal Tükenmişlik								
	Bilişsel Tepkiler								
66	"Bunu bana nasıl yaparsın"								
67	Herkes bana gülecek"								
68	Belki de beni hiç sevmedin ve şimdi de sevmiyorsun								
69	"Bana yalan söyledin"								
70	"Nerede hata yaptım"								
71	"Bir şeyler döndüğünü biliyordum"								
72	"Nasıl oldu da bir şeyler döndüğünü anlamadım"								
73	"Ben sana hiçbir zaman böyle korkunç bir şey yapmazdım								
74	"Bu iş burada biter"								
75	"Bende eksik olup da onda aradığım şey nedir?"								
76	"Keşke, çekici, zeki ve seksi biri olsaydım"								
77	"Beni terk edersen ölürüm"								
78	"Bana böyle davranmaya nasıl cüret edersin"								
79	"Umarım ölürsün(ya da o ölür)"								

80	"Böyle bir acıya dayanmam"							
81	"Keşke ölseydim"							

3. Kıskançlıkla Baş etme Yolları

	Kıskançlıkla nasıl baş ettiniz/baş edersiniz?	Hiç		Ara sıra			Her zaman	
		1	2	3	4	5	6	7
82	Akılcı tartışma yoluyla							
83	Bağırarak							
84	Ağlayarak							
85	Fiziksel şiddet yoluyla							
86	Sessiz ve gizlice acı çekerek							
87	Olayın komik yanlarını görmeye çalışarak							
88	Kabullenerek							
89	İğneleyerek							
90	Bu durumu, olaydaki rolümün ne olduğunu ve kaybetmekten korktuğum şeyin ne olduğunu düşünme fırsatı olarak değerlendirerek							
91	Sorundan kaçınarak							
92	Soğuk savaşa girerek							
93	Bir şeyler fırlatarak							
94	Görmezden gelerek							
95	Onu kıskandırıp öç alarak							
96	Onu terk ederek							
97	Sessiz ve görünür bir şekilde acı çekerek							
98	İşi şakaya vurarak							

4. Kıskançlığın Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Aşağıdaki ifadelere ne kadar katıldığınızı belirtiniz. Kıskançlık;	Kesinlikle	Belirli bir düzeyde
	Kesinlikle	

		Hayır							evet
Olumlu Etkileri		1	2	3	4	5	6	7	
99	Aşkın göstergelerinden biridir								
100	Bağlılığı artırmaya yarayan bir araçtır								
101	Tek düze ilişkilere heyecan katar								
102	Her iki tarafa da diğerini garantide olarak algılamamayı öğretir								
103	Karşı tarafın daha çekici olarak algılanmasını sağlar								
104	Yaşamı daha ilginç kılar								
105	İlişkiyi daha uzun kılar								
106	Bireyin ilişkisini gözden geçirmesini sağlar								
Olumsuz Etkileri									
107	Terkedilmeye yol açar								
108	Fiziksel ve duygusal sıkıntıya yol açar								
109	Şiddetle sonuçlanabilir								
110	İlişkide gerginlik yaşanmasına yol açar								
111	Çok daha iyi geçirilebilecek olan zamanın boşa harcanmasıdır								
112	Her iki tarafın özgürlüğünü kısıtlar								
113	Düşünceleri tıkar ve duyguları çarpıtır								

5. Kıskançlığın Nedenleri

Aşağıda kıskançlığın nedenlerine ilişkin görüşler belirtilmiştir, bunlara ne kadar katıldığınızı belirtiniz. Kıskançlık;		Kesinlikle Hayır							Belirli bir düzeyde							Kesinlikle evet						
		1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
114	Aşka eşlik eden normal bir tepkidir																					
115	Kişisel güvensizliğin bir sonucudur																					
116	Dışlanmışlık ve terk edilmişlik duygularının sonucudur																					

117	İlişki içindeki güçsüzlüğün sonucudur							
118	Kaybetme korkusunun sonucudur							
119	Kaybeden taraf olmaktan korkmanın sonucudur							
120	Kontrolü kaybetme korkusunun sonucudur							
121	Onun sevgisini kaybetmenin verdiği keder ve acıya verilen bir tepkidir							
122	Bir aşk ilişkisine yönelik tehdide verilen dürtüsel bir tepkidir							
123	Bireyin aldatmaya yönelik kendi isteklerinin bir sonucudur							
124	Bir kadın ya da erkek olarak kendini yetersiz hissetmenin bir sonucudur							
125	Çocuklukta yaşanan bir yoksunluğun ya da terk edilmişliğin bir sonucudur							
126	Başkaları tarafından yetersiz olarak değerlendirilme korkusunun bir sonucudur							
127	Birlikte olduğunuz kişi bir başkasından hoşlandığında ya da bir ilişkisi olduğunda hissettiğiniz suçluluk duygusunun sonucudur, büyük olasılıkla onu savunursunuz, çünkü bu sorunun sizden kaynaklandığını, bunu hak ettiğinizi düşünürsünüz.							
128	Bir başkasının başarısını ya da üstünlüğünü çekememenin sonucudur							
129	Yakın ilişkinizin özeline yönelik bir tehlikenin varlığını hissetmenin sonucudur (cinsellik, sırlar ve diğerleri)							

EK 3- Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Hiç Kararsızım/ Tamamen
katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

		1	2	3	4	5	6	7
1	Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.							
2	Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
3	Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.							
4	Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissedirim.							
5	Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.							
6	Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.							
7	Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsemişim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.							
8	Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.							

9	Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.							
10	Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
11	İlişkilerimi kafama çok takarım.							
12	Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.							
13	Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.							
14	Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.							
15	Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.							
16	Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.							
17	Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.							
18	Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.							
19	Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.							
20	Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.							
21	Terk edilmekten pek korkmam.							
22	Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.							
23	Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.							
24	Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım							
25	Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularımı sebepsiz yere değiştirirler.							

26	Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.							
27	Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.							
28	Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissedirim.							
29	Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıktan sonra, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım.							
30	Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.							
31	Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkeli eder.							
32	Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.							
33	Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım.							
34	Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.							
35	Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.							
36	Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.							

EK 4- İlişki İstikrarı Ölçeği

Bu ölçek duygusal ilişkilerinize ilişkin duygu ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla uygulanmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bilgiler sadece araştırma amacına yönelik olarak kullanılacaktır.

I. İlişki Doyumu Alt Ölçeği

1) Şu anki yakın ilişkinizi göz önüne alarak, aşağıdaki ifadelerden her birine ne derece katıldığınızı belirtiniz.

	Tamamen Yanlış	Oldukça Yanlış	Oldukça Doğru	Tamamen Doğru
a) Birlikte olduğum kişi, kişisel düşünceleri, sırları paylaşma gibi yakınlık gereksinimlerimi karşılıyor.				
b) Birlikte olduğum kişi beraberce bir şeyler yapma, beraber olmaktan keyif alma gibi arkadaşlık gereksinimlerimi karşılıyor.				
c) Birlikte olduğum kişi el ele tutuşma, öpüşme gibi cinsel gereksinimlerimi karşılıyor.				
d) Birlikte olduğum kişi istikrarlı bir ilişki içinde güvende ve rahat hissetme gereksinimlerimi karşılıyor.				
e) Birlikte olduğum kişi duygusal olarak bağlı hissetme, o iyi hissettiğinde kendimi iyi hissetmem gibi gereksinimlerimi karşılıyor.				

2) İlişkimiz benim için doyum verici.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Tamamen Yanlış Tamamıyla doğru

3) İlişkim başkalarının ilişkilerinden çok daha iyi.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Tamamen Yanlış Tamamıyla doğru

4) İlişkim ideal bir ilişkiye yakındır.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Tamamen Yanlış Tamamıyla doğru

5) İlişkimiz beni çok mutlu ediyor.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Tamamen Yanlış Tamamıyla doğru

6) İlişkimiz yakınlık, arkadaşlık vb. gereksinimlerimi karşılama açısından oldukça başarılı.

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Tamamen Yanlış Tamamıyla doğru

EK 5- Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurul İzni

T.C
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURULU KARARI

Tarihi: 26.05.2016

No: 04

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans
KONU:	Anket Uygulama
BAŞLIK:	Romantik İlişkilerde Bağlanma Stilleri
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Tolga ARICAK
TEZ YAZARI:	Sariye SÜMER
KARAR:	Olumlu


Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Eğitim Fak./Etik Kurul Başkanı

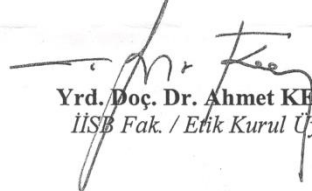

Prof. Dr. Sabah KAYIHAN
Hukuk Fak./Etik Kurul Üyesi


Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Eğitim Fak. / Etik Kurul Üyesi


Prof. Dr. Tolga ARICAK
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi


Doç Dr. Muzlum ÇELİK
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi


Doç Dr. Ş. Senem BAŞGÜL
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi


Yrd. Doç. Dr. Ahmet KESER
İİSB Fak. / Etik Kurul Üyesi

